

คำชี้แจง

เอกสารฉบับนี้ เป็นรายงานการประมวล สรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ เหตุการณ์และแนวโน้ม
ด้านต่างๆ ของประเทศไทย ในรอบเดือนมกราคม 2545 ซึ่งเป็นรายงานประจำเดือน จัดทำโดยโครงการ
ข่าวสารทิศทางประเทศไทย (TTMP) โดยการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2542

คณะผู้จัดทำหวังว่าท่านจะได้รับประโยชน์จากรายงานฉบับนี้ตามสมควร

นายอนุช อภาภิรม
หัวหน้าโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (TTMP)
15 กุมภาพันธ์ 2545

สารบัญ

คำชี้แจง.....	1
สารบัญ.....	2
รายงานสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย	3
ปฏิรูประบบราชการ: การสร้างรัฐบาลรูปแบบใหม่.....	3
ประมวลสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย	6
ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า	6
ความเคลื่อนไหวด้านประชากร สิ่งแวดล้อม และพลังงาน	11
ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง	16
ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา	23
ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	25
ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและสาธารณสุข	27
ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหน่วยงานการดำเนินชีวิต.....	30
ภาคผนวก	34
รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย.....	34

รายงานสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย

มกราคม 2545

ปฏิรูประบบราชการ: การสร้างรัฐบาลรูปแบบใหม่

ในรอบเดือนมกราคม 2545 การเมืองการปกครองภายในประเทศมีการเคลื่อนไหวอย่างคึกคัก และมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ได้แก่ประเด็นการรวมพรรคไทยรักไทย-ความหวังใหม่ กรณี “ค่าโง่” การทางพิเศษซึ่งพื้นฐานเป็นเรื่องเศรษฐกิจแล้วแปรเป็นเรื่องทางการเมือง เป็นต้น แต่เรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านลึกและด้านกว้างคงจะได้แก่การปฏิรูประบบราชการ โดยมียุบ ย้ายและเพิ่มหน่วยราชการจำนวนมาก คาดหมายได้ว่าหลังการปฏิรูปครั้งนี้รูปแบบของรัฐบาลคงจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด

แนวคิดและความพยายามปฏิรูประบบราชการครั้งนี้ได้เกิดขึ้นราว 20 ปีมาแล้ว ในสมัยรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เมื่อลัทธิเสรีนิยมใหม่ขึ้นสู่กระแสสูงและแผ่เข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเสนอให้ลดขนาดรัฐบาลให้เล็กลง เปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมและผู้ปฏิบัติมาเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริม เพิ่มบทบาทของธุรกิจเอกชน แปรรัฐวิสาหกิจ และต่อท้ายด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ความพยายามในครั้งนั้นและระยะเวลาต่อมาไม่ได้คืบหน้ามาก เนื่องจากระบบราชการยังมีความเข้มแข็งมาก เช่นข้อเสนอให้ผู้ว่าราชการสังกัดสำนักนายกและมีที่มาจากหลายแหล่ง ถูกตีได้จนกระทั่งล้มเลิกไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลหลายชุดเผชิญกับการคุกคามเมื่อดำเนินการแต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่เป็นที่พอใจ บางชุดมีข่าวว่าถึงขั้นถูกรัฐประหารเนื่องจากถูกระงับว่าจะมีการโยกย้ายตำแหน่งนายทหารชั้นสูง

ในท่ามกลางความพยายามและการต่อต้านนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญบางประการ ประการแรกในทางสากล กลุ่มทุนการเงินมีอิทธิพลสูงขึ้นไปสร้างกระแสที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์ กดดันให้มีการปฏิรูประบบราชการ การสร้างธรรมาภิบาล แก้ไขกฎระเบียบ แปรรัฐวิสาหกิจ เปิดเสรีทางการเงินการลงทุนและการค้ากว้างยิ่งขึ้น ประการที่สองภายในประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างบางประการได้แก่ 1) ภาคธุรกิจเอกชนได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ-การเมืองอย่างเด่นชัดขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐบาลหรือระบบราชการมีสัดส่วนน้อยลงมาก จำนวนนักธุรกิจที่เข้าเป็นนักการเมืองและอยู่ในคณะรัฐมนตรีเพิ่มขึ้น 2) ชนชั้นกลางในประเทศเพิ่มจำนวนขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจมีการขยายตัวในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง เมื่อหันไปเดินแนวทางใช้การส่งออกเป็นตัวหลักในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ 3) การขยายตัวของกลุ่มเอ็นจีโอที่เคลื่อนไหวในกิจกรรมด้านต่างๆ สร้างการตื่นตัวทางการเมือง-สังคมขึ้น รวมทั้งสภาพที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีพลังเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทั้งหมดนี้แสดงชัดในเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” พ.ศ.2535

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเช่นว่า การปฏิรูประบบราชการคงดำเนินไปอย่างช้าๆ เช่นการไม่เพิ่มจำนวนข้าราชการ การเร่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ก็เนื่องจากการขาดความพร้อมหลายด้านของนักการเมือง การที่มีรัฐบาลผสมหลายพรรคมากเกินไป อายุรัฐบาลไม่ยาวนานพอ รวมไปถึงเรื่องที่ดินนักการเมืองซึ่งอยู่ในสังเวียนนานเป็นนักการเมืองอาชีพต่างได้ปรับตัวจนเข้ากันได้ดีกับระบบราชการ พรรคการเมืองต่างๆ มีสีสันเป็นแบบพรรคข้าราชการคล้ายคลึงกัน

วิกฤติเศรษฐกิจอันยืดเยื้อใน พ.ศ.2540 ได้เปลี่ยนสถานการณ์เดิมไปอย่างมาก การปฏิรูประบบราชการได้กลายเป็นระเบียบวาระของชาติ เป็นเรื่องอยู่เหนือแนวคิดเสรีนิยมใหม่ หรือกระแสโลกาภิวัตน์ หากกลายเป็นเรื่องว่าจะสร้างรัฐบาลรูปแบบใหม่อย่างไรที่จะนำพาให้ประเทศอยู่รอดปลอดภัยในโลกที่พลิกผันและมากด้วยอันตราย เพราะเป็นสิ่งที่เห็นค่อนข้างชัดเจนว่ารัฐบาลที่รวมศูนย์อำนาจโดยมีระบบราชการเป็นแกนนำ และมีนโยบายแอบอิงอยู่กับประเทศมหาอำนาจตะวันตกไม่น่าจะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

การปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่นี้ ครอบคลุมทั้งด้าน 1) โครงสร้าง เช่นการจัดกลุ่มกิจกรรมใหม่ เพิ่มจำนวนเป็น 20 กระทรวง การนำหน่วยงานที่ทำหน้าที่คล้ายกันมารวมเข้าด้วยกัน 2) การสร้างความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เช่นการสร้างกรมใหญ่ที่เรียกว่าทบวงขึ้นภายในกระทรวง การลดขั้นตอนการบริหารสั่งการลง 3) การเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณ ทำให้สำนักงบประมาณทำหน้าที่ที่เสมือนเป็นสำนักเลขานุการ ไม่ได้เป็นหลักในการจัดทำงานงบประมาณเหมือนเดิม และ 4) การติดตามประเมินผลและการปรับเงินเดือนข้าราชการตามลักษณะงานและผลงาน

การปฏิรูประบบราชการครั้งนี้มีที่น่าสังเกตอยู่ 2 ประการได้แก่ ประการแรกเป็นการปฏิรูปโดยยึดแบบของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) เป็นสำคัญ ไม่ได้ใช้แบบของนักวิชาการ แสดงถึงความประนีประนอมระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการในระดับหนึ่ง นอกจากนี้กพ.ยังได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปมาเป็นเวลานานหลายปี มีรายละเอียดในเชิงปฏิบัติและการแก้ปัญหาพอสมควร สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้รวดเร็วกว่า ประการที่สองมีความขัดแย้งกันในตัวอย่างหนึ่งว่า รัฐบาลจะต้องมีความเข้มแข็งที่มากพอสมควร เช่นมีพรรคแกนนำที่มีเสียงข้างมากเด็ดขาด จึงจะสามารถผลักดันให้มีการปฏิรูประบบราชการอย่างทั่วด้านได้ ขณะที่เมื่อมีการปฏิรูปจริง ก็เกิดความหวั่นเกรงว่าจะทำให้รัฐบาลมีอำนาจมากเกินไปหรือไม่ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการถ่วงดุลอำนาจในประเทศ

คาดหมายว่าการปฏิรูปข้างต้นน่าจะมีผลกระทบที่สำคัญดังนี้

1) จัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างพรรคการเมืองกับระบบราชการใหม่ โดยพรรคการเมืองจะมีความสำคัญมากขึ้นในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ และเป็นผู้จัดการทั่วไป ส่วนข้าราชการประจำจะเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบาย เป็นผู้กำหนดวิธีปฏิบัติงาน และสะท้อนปัญหาในเชิงปฏิบัติ ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งก็คือนโยบายในการจัดทำงานงบประมาณแผ่นดิน

2) สลายหรือลดวิธีทำงานแบบใช้กรมเป็นศูนย์กลางและระบบราชการ วิธีปฏิบัติงานแบบเดิมนั้นยึดกรมเป็นศูนย์กลางทั้งในด้านบริหารงานบุคคลและงบประมาณ ก่อให้เกิดการสร้างอาณาจักร และไม่ประสานงานระหว่างกันโดยง่าย ซึ่งบางที่ใช้วิธีแก้ไขตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อช่วยการประสานงานจำนวนมากมายหลายร้อยคณะ การสร้างทบวงหรือกรมใหญ่เป็นการลดอำนาจบริหารของอธิบดีลง เสริมอำนาจแก่ปลัดซึ่งจะมีจำนวนน้อยกว่า ซึ่งย่อมสะดวกแก่ฝ่ายการเมืองในการติดตามงานและประเมินผล รวมทั้งการผลักดันงานให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้

3) ทำให้รัฐมนตรีต้องเป็นนักบริหารมืออาชีพ และความสำคัญของนโยบายจะสูงขึ้นทั้งในช่วงของการนำเสนอในขณะหาเสียง และการนำเสนอเป็นนโยบายที่แถลงต่อสาธารณะอันจะนำไปปฏิบัติจริง รัฐมนตรีต่อไปจึงไม่อาจเดินถือกระเป๋าเปล่าเข้ากระทรวงแล้วรับนโยบายและแผนปฏิบัติงานจากข้าราชการประจำมาบริหารได้เหมือนเดิม หากพรรคการเมืองได้ยังปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปก็มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นพรรคเฉพาะกิจ

4) บทบาทของรัฐบาลจะเปลี่ยนไปจากการควบคุมและปฏิบัติเป็นสนับสนุนและส่งเสริม โดยจะมีบทบาทสำคัญได้แก่ ก) กำหนดนโยบาย ข) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนงาน ค) ประสานงาน ง) ติดตามและประเมินผล ในทางอำนาจหมายถึงว่าจะต้องมีการถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลไปที่ภาคอื่น ซึ่งคาดว่าจะกลายเป็นประเด็นร้อนขึ้น ในทางทฤษฎี อำนาจที่ถ่ายโอนนั้นย่อมจะไปที่ 2 ภาค ได้แก่ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ในทางปฏิบัตินั้นมีแนวโน้มที่จะถ่ายโอนไปให้ภาคธุรกิจเอกชนเป็นสำคัญ นั่นคือให้ธุรกิจเอกชนปฏิบัติงานหลายเรื่องที่เคยรัฐเป็นผู้จัดทำ เรื่องทำนองนี้ส่วนสำคัญส่วนหนึ่งเรียกว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการแก้ไขกฎระเบียบเพื่อการเปิดเสรีทางการค้าและการผลิต เป็นต้น ดังนั้นการปฏิรูประบบราชการน่าจะเอื้อประโยชน์ต่อภาคธุรกิจเอกชน เช่น ได้รับความสะดวกรวดเร็ว เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน สำหรับประชาชนทั่วไปนั้น ตามที่สำรวจความเห็น ดูจะมีความต้องการเพียงให้ระบบราชการไม่ทำงานแบบ “เข้าขามเย็นขาม” ได้รับการปฏิบัติอย่างดี ไม่ถูกข่มขู่

มีเสียงวิจารณ์การปฏิรูประบบราชการครั้งนี้อยู่ 2 ด้านด้วยกันได้แก่ 1) เป็นการกระทำที่เร่งรีบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความขลุกขลักและความเสียหายมากตามมา 2) เป็นการรวบอำนาจของรัฐบาล แทนที่จะเป็นการกระจายอำนาจ นอกจากนี้ ยังมีการพูดถึงรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) ที่จะเชื่อมเครือข่ายข่าวสารข้อมูลทั้งหมดของรัฐเข้าด้วยกัน การทำบัตรประชาชนใหม่ ซึ่งมีข้อมูลหลายด้านเกี่ยวกับบุคคลนั้น ซึ่งมีด้านที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางให้รัฐสามารถควบคุมประชาชนได้ง่ายขึ้น

ความกังวลดังกล่าวจะเป็นจริงเพียงใด หรือข้อวิจารณ์จะมีวาระซ่อนเร้นหรือไม่เป็นเรื่องหนึ่ง แต่ที่สำคัญสถานการณ์ดูจะบ่งชี้ว่าการปฏิรูประบบราชการ แม้ว่าจะมีความสำคัญจำเป็นในการสร้างรูปแบบรัฐบาลใหม่ แต่นี่ก็เป็นเพียงก้าวแรกๆ ยังมีปัญหาที่จะต้องติดตามแก้ไขอีกมาก เช่นความขลุกขลักสับสนและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ไปจนถึงประเด็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมอันเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติให้สำเร็จได้โดยเร็ววัน อำนาจเช่นเดียวกับความมั่งคั่งที่ไม่ได้หยาดหย่อ (Trickle Down) จากที่สูงลงสู่เบื้องล่างได้ง่ายๆ อำนาจที่กระจายออกมักไปตกอยู่กับอิทธิพลท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับอำนาจระดับชาติ ไม่ได้ลงไปถึงประชาชนรากหญ้าซึ่งพลยังอ่อนแอและกระจัดกระจายอย่างที่ไม่คาดหมาย

ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว การแข่งขันสูง การสร้างรูปแบบรัฐบาลใหม่ที่กระตือรือร้น คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมประชาธิปไตยและเป็นธรรมในสังคม นับเป็นภารกิจสำคัญ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งรูปแบบของรัฐบาลยังไม่ลงตัวเหมือนกับประเทศพัฒนาแล้ว การมูมนานที่จะเอาชนะความยากลำบาก การดิเพื่อก่อนและการเปิดใจกว้างเพื่อการสร้างสรรคที่ต่อต้องใช้เวลายาวนาน ย่อมเป็นสัญญาณและความหวังว่าประเทศไทยจักฝ่าฝืนวิกฤติครั้งนี้ร่วมกันได้

จัดทำโดย

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (TTMP)

โดยการสนับสนุนของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ประมวลสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทย

มกราคม 2545

ความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้า

1. ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจโลกและประเทศต่าง ๆ

1.1 สถานการณ์และคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลก ยังอ่อนแอโดยเปรียบเทียบ

- ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศร่ำรวย "จี-10"

มีการระบุว่าสถานการณ์เศรษฐกิจโลกในระยะสั้น "ยังถือว่าอ่อนแอโดยเปรียบเทียบ" ในแถลงการณ์ที่ออกมา เมื่อวันที่ 7 ม.ค. 2545 หลังการพบปะประจำปีของบรรดาผู้นำการธนาคารกลางของกลุ่มประเทศร่ำรวย 7 ชาติ (จี 7) กับชาติขนาดย่อมอีก 3 ชาติในยุโรป ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำที่เมืองบาเซิล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยแถลงการณ์ระบุว่า คิดว่าเศรษฐกิจสหรัฐน่าจะลงมาถึงก้นเหวแล้ว ในช่วงระหว่างไตรมาสที่ 4 ปีที่แล้ว กับไตรมาสแรกปีนี้ และสถานการณ์ขณะนี้เศรษฐกิจสหรัฐกำลังมีสัญญาณการฟื้นตัวปรากฏให้เห็น ขณะเดียวกันเศรษฐกิจญี่ปุ่นคงจะต้องตกอยู่ใน "ภาวะชะงักงันอย่างต่อเนื่อง" ต่อไปอีก ส่วนเศรษฐกิจในยุโรปโซน 12 ชาติยังอยู่ในอาการแบนราบ และมีแนวโน้มจะเป็นเช่นนี้ต่อไปตลอดช่วงครึ่งแรกของปีนี้ ค่าเฉลี่ยยังตบท้ายว่า ยังมีความเสี่ยงที่เศรษฐกิจโลกอาจจะยังไม่ฟื้นตัว และยังไม่ควรด่วนสรุปว่าเศรษฐกิจจะกลับดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

- วิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจโลกของไอเอ็มเอฟ

อย่างไรก็ตาม มีเนื้อหาการวิเคราะห์เศรษฐกิจโลกที่น่าสนใจมากจาก รายงานการทบทวนแนวโน้มเศรษฐกิจโลก ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่เผยแพร่เมื่อเดือน ธ.ค. ปีที่ผ่านมา โดยไอเอ็มเอฟระบุว่า เศรษฐกิจโลกในปี 2545 นี้จะขยายตัวอยู่ที่ 2.4% โดยเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศกำลังพัฒนา และย้ำว่า พัฒนาการทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะเป็นตัวส่งให้เศรษฐกิจโลกกระเตื้องขึ้น ไอเอ็มเอฟ พุ่งจุดเน้นไปที่ประเทศจีนและอินเดีย โดยระบุว่า จีนจะมีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก และคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจจีนในปีนี้จะขยายตัวที่ 6.8% ลดลงจาก 7.3% ปีที่แล้ว และอินเดียจะขยายตัว 5.2% เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 0.8% (ผู้จัดการ 090145, กรุงเทพธุรกิจ 100145)

1.2 เศรษฐกิจสหรัฐ - สัญญาณดีท่ามกลางภาวะความกังวลรอบด้าน

- สัญญาณดีจากคอนเฟอเรนซ์บอร์ด และอลัน กรีนสแปน

จากการเปิดเผยของหน่วยงานวิจัยภาคเอกชน -คอนเฟอเรนซ์บอร์ด เมื่อวันที่ 22 ม.ค. 2545 ว่าดัชนีชี้ราคาหลักทรัพย์สำคัญเดือน ธ.ค. 2544 ได้ปรับตัวขึ้น 1.2% หลังจากเติบโต 0.8% และ 0.1% ในเดือน พ.ย. และ ต.ค. ตามลำดับ ซึ่งถือเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าภาวะเศรษฐกิจถดถอยในสหรัฐใกล้จะปิดฉากลง และเมื่อวันที่ 25 ม.ค. 2545 นายอลัน กรีนสแปน ผู้ว่าการเฟด ก็กล่าวว่า เขาเห็นสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐ ซึ่งเป็นการฟื้นตัวตามกลไกธรรมชาติ และย้ำว่า รัฐบาลสหรัฐไม่จำเป็นต้องใช้แผนกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งเขาไม่เห็นด้วยกับแผนลดภาษีมูลค่า 1.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ของรัฐบาลประธานาธิบดีบุช เพราะเห็นว่าเป็นตัวเลขที่สูงเกินไป (กรุงเทพธุรกิจ 240145, สยามรัฐ 260145)

- ประเด็นน่าสนใจของโพลนิวยอร์กไทมส์/ซีบีเอสนิวส์

ในท่ามกลางสัญญาณดังกล่าว บรรยากาศทั่วไปในสหรัฐในช่วงระยะนี้ เต็มไปด้วยความตึงเครียด อันเนื่องมาจากกรณีการล้มละลายของบริษัทหน้าค้าพลังงานยักษ์ใหญ่ของสหรัฐ-เอนรอน ที่อื้อฉาวไปทั่วโลก ซึ่งจากผลการสำรวจที่จัดทำโดยนิวยอร์กไทมส์/ซีบีเอสนิวส์ ซึ่งดำเนินการระหว่างวันที่ 21-24 ม.ค. 2545 พบว่า คนอเมริกันเวลานี้นอกจากเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความตรงไปตรงมาของพรรครีพับลิกันและรัฐบาลประธานาธิบดีบุช ในกรณี "เอนรอน" แล้ว ผลการสำรวจยังแสดงให้เห็นว่าคนอเมริกันได้เปลี่ยนเรื่องที่เราสนใจและห่วงใยไปจากเรื่องการต่อสู้กับลัทธิการก่อการร้าย ไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ซึ่งสะท้อนออกโดยผู้ถูกสำรวจแสดงความต้องการให้เหล่านักการเมืองผู้ที่ได้รับเลือกมาเป็นตัวแทนของพวกเขา นั้น คือเรื่องเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มีลำดับความสำคัญสูงสุด และโพลชี้ด้วยว่า ชาวอเมริกันส่วนใหญ่หวังเกรงว่าการทำงบประมาณแบบขาดดุลอย่างที่คณะรัฐบาลบุชต้องการ อาจกลายเป็นภาระของประเทศชาติมากขึ้นไป โดย 6 ใน 10 ของผู้ถูกสำรวจ อยากให้เลื่อนแผนการตัดลดภาษีของบุชออกไปก่อน (ผู้จัดการ 290145) อย่างไรก็ตาม ในการกล่าวแถลงผลงานและนโยบายประจำปีครั้งแรกของประธานาธิบดีบุช เมื่อวันที่ 29 ม.ค. 2545 ประธานาธิบดีบุชก็ยัง

คณบดีฝ่ายบริหารหลัก 3 ประการ โดยนำหน้าด้วยการทำสงครามปราบปรามกลุ่มก่อการร้าย เพิ่มงบประมาณทางการทหาร และดำเนินมาตรการเสริมสร้างความปลอดภัยภายในประเทศ ส่วนภารกิจในการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ถดถอยนั้นมารั้งท้าย (ไทยรัฐ 310145)

- กรณีล้มละลาย "เอนรอน" นามายอกอกของรัฐบาลบุช

เกี่ยวกับกรณีการล้มละลายของบริษัทนายหน้าค้าพลังงานยักษ์ใหญ่ของสหรัฐ-เอนรอนนั้น ปรากฏว่าเรื่องได้ขยายตัวบานปลายใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ สื่อมวลชนต่างพากันขุดคุ้ยเรื่องราวรายละเอียดต่างๆ มาตีแผ่ไม่เว้นแต่ละวัน พร้อมๆ กับการเคลื่อนไหวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นการเปิดเผยเรื่องผู้บริหารระดับสูงของเอนรอนจำนวนเกือบ 30 คน พากันเทขายหุ้นในช่วงที่ราคาหุ้นยังสูง โภยเงินกันไปคนละนับร้อยล้าน ขณะที่แนะนำให้พนักงานเลิกๆ เข้าซื้อหุ้นที่ตนเองรู้แล้วว่าคงตกลงจะไม่เหลือมูลค่าอะไรในเวลาไม่ช้า ขณะที่ทางการรัฐบุชยังไม่ออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อชะตากรรมของพนักงานเหล่านั้น นอกเหนือจากที่นายพอล โอนีล รมต.คลัง กล่าวถ้อยคำที่ "น่าขยะแขยง" ทางรายการทอล์คโชว์ว่า เป็น "อัจฉริยภาพของระบบทุนนิยม" ที่เมื่อใครตัดสินใจอย่างไรก็ได้รับผลที่ตามมาอย่างนั้น

นอกจากนั้น ได้มีการตีแผ่เรื่องที่ว่า บริษัทเอนรอน รวมทั้งบริษัทอื่นๆ ได้จ่ายเงินให้แก่นักการเมืองในลักษณะผลประโยชน์ตอบแทน และการเปิดโปงวิธีการหลบเลี่ยงภาษีของบริษัทเอนรอน โดยผ่านเครือข่ายที่ย่อยที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศกว่า 900 แห่ง รวมทั้งมีรายงานข่าวว่า ผู้บริหารระดับสูงของ อาร์เธอร์ แอนเดอร์เซน ซึ่งเป็นสำนักผู้ตรวจบัญชีภายในของเอนรอน ได้ทำลายเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับเอนรอน ซึ่งเป็นการละเมิดคำสั่งศาล ต่อมาวันที่ 23 ม.ค. นายเคนเนธ เลย์ ประธานกรรมการบริหารเอนรอนตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งพร้อมๆ กับที่มีข่าวว่า เอฟบีไอ ของสหรัฐส่งเจ้าหน้าที่สอบสวนเข้าไปตรวจค้นสำนักงานใหญ่ของเอนรอนในเมืองฮิวสตัน รัฐเท็กซัส ขณะที่ทาง ก.ยุติธรรมสหรัฐ กำลังสอบสวนทางอาญาต่อเอนรอน ก.ล.ต. และ ก.แรงงานสหรัฐ ก็ทำการสอบสวนเรื่องนี้ เช่นเดียวกับสภาคองเกรสที่เตรียมนัดไต่สวนในเดือนหน้า อนึ่ง เมื่อวันที่ 25 ม.ค. คณะกรรมการพลังงานเพื่อการค้าของวุฒิสภาสหรัฐ และคณะกรรมการสอบสวนจากสภาคองเกรส ได้เริ่มต้นซักถามทนายความและผู้บริหารของสำนักตรวจสอบบัญชี อาร์เธอร์ แอนเดอร์เซน แล้ว ล่าสุด มีรายงานข่าวว่าทั้งตัวประธานาธิบดี บุช และรองประธานาธิบดี ดิก เชเนย์ ก็กล่าวอย่างแข็งกร้าวต่อการเรียกร้องของสำนักงานตรวจสอบบัญชีของรัฐสภา ที่ให้ส่งมอบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเกี่ยวพันระหว่างเอนรอนกับรัฐบาลบุช ว่า ตนจะไม่ยอมเปิดเผยรายละเอียดเหล่านั้น แต่พร้อมจะเดินทางไปให้การต่อศาล ซึ่งทางสำนักงานดังกล่าวก็เตรียมยื่นเรื่องขออำนาจศาลทันที เหตุการณ์ยังไม่สิ้นสุดและดูเหมือนจะยืดเยื้อต่อไปอีก (ข่าว น.ส.พ. เดือน ม.ค. 2545)

1.3 ความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจในประเทศและภูมิภาคอื่นๆ

- สถานการณ์ในอาร์เจนตินา ไม้ตายของคนสิ้นไร้ไม้ตอก

ความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่นๆ ที่น่าติดตามคือเหตุการณ์ในอาร์เจนตินา ในช่วงต้นเดือน เหตุการณ์ยังคงร้อนแรงแม้ได้ประธานาธิบดีคนใหม่ ที่นับเป็นคนที่ 5 ใน 2 สัปดาห์ คือประธานาธิบดี เอดูอาร์โด ดูฮาลเด อดีต ส.ว. พรรคเปโรนิสต์ ซึ่งเขาได้เสนอร่างข้อกฎหมายแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการเงินของอาร์เจนตินา และขออำนาจพิเศษ ฉุกเฉิน ซึ่งสภาคองเกรสของอาร์เจนตินาผ่านการรับรองให้ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ และทันทีหลังจากนั้นนายดูฮาลเดก็ประกาศลดค่าเงินเปโซจากเดิม 1 เปโซ ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 1.40 เปโซ ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ หรือลดลงกว่า 30% และในวันที่ 9 ม.ค. ก็ได้อนุมัติเพิ่มวงเงินที่เจ้าของเงินฝากสามารถถอนออกจากบัญชีเงินฝากของตนได้จากไม่เกิน 1,000 เปโซ เป็น 1,500 เปโซ แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้น มีการเดินขบวนของประชาชนนับแสนคนในกรุงบuenos Aires ไม่พอใจมาตรการฉุกเฉินเพื่อคลี่คลายวิกฤติเศรษฐกิจของรัฐบาลใหม่

ในวันที่ 15 ม.ค. 2545 รัฐบาลต้องประกาศภาวะฉุกเฉิน และประธานาธิบดี ดูฮาลเด ได้แถลงต่อผู้สื่อข่าวต่างประเทศในลักษณะทำทนายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐ โดยได้เรียกร้องให้สถาปนาสกุลเงินร่วมกับประเทศบราซิล และให้ร่วมกันต่อต้าน "การกีดกันทางการค้า" ซึ่งหมายถึงการที่สหรัฐกีดกันสินค้าที่ส่งออกไปจากลาตินอเมริกา นายดูฮาลเดยังได้ระบุว่า การที่อาร์เจนตินาต้องเผชิญวิกฤติในขณะนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ "การปกป้องสินค้าเกษตรของทางเหนือ กับการเปิดเสรีของทางใต้" (ผู้จัดการ 170145)

จากนั้นได้มีการส่งตำรวจอาร์เจนตินา บุกเข้าตรวจค้นธนาคารพาณิชย์และบริษัทต่างชาติหลายแห่ง เพื่อหาหลักฐานเกี่ยวกับการลอบนำเงินถึง 10,000-36,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐออกนอกประเทศอย่างผิดกฎหมายในช่วงปลายปีที่แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่ไหลไปสหรัฐ ขณะเดียวกันศาลอาร์เจนตินากำลังเร่งสอบสวนกรณีที่มีเงินฝากในธนาคารไหลออกนอกประเทศจำนวนมหาศาลเมื่อปีที่แล้ว จนทำให้อาร์เจนตินาต้องเผชิญวิกฤติเศรษฐกิจในปัจจุบัน

หลังจากนั้นปรากฏว่าหลายองค์กรหลายสำนักทั้งในสหรัฐและระหว่างประเทศ ต่างออกมาประสานเสียงทั้งชูและปลอบในเรื่องสถานการณ์อาร์เจนตินา จนสุดท้าย ในการแถลงร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีเมื่อ 19 ม.ค. น้ำเสียงของผู้บริหารอาร์เจนตินาอ่อนลง พร้อมๆ กับมีข่าวว่า รมต.ต่างประเทศอาร์เจนตินาเดินทางไปกรุงวอชิงตัน เพื่อหารือเจ้าหน้าที่อาวุโสของสหรัฐ และธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาระหว่างอเมริกาประกาศพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนแก่อาร์เจนตินา (ผู้จัดการ 17, 21, 300145)

- ญี่ปุ่นแม้เป็นโรคติดถอยเร็วรั้ง ก็จำเป็นต้องมาเยือนอาเซียน-ฐานเศรษฐกิจเก่าของตน

ญี่ปุ่นมีความเคลื่อนไหวคือ นายจุนอิชิโร โคอิซูมิ นายกรัฐมนตรีและคณะเดินทางเยือน 5 ชาติอาเซียนอย่างเป็นทางการ เพื่อเสนอมาตรการกระชับความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับกลุ่มอาเซียน และเตรียมลงนามเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันด้วย ทั้งนี้เห็นว่าเพื่อเป็นการชิงกับจีน ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ภายในของญี่ปุ่นเอง เศรษฐกิจถดถอยเร็วรั้ง บริษัทญี่ปุ่นล้มละลายมากที่สุดนับแต่ฟองสบู่ระเบิดในทศวรรษ 2520 ยอดเกินดุลการค้าก็ทรุดแรงที่สุดนับแต่ปี 1970 เป็นต้นมา รวมทั้งยอดคนว่างงานก็ทำสถิติใหม่คือตลอดปี 2001 อยู่ที่ 5% สูงสุดนับแต่สงครามโลกครั้งที่สอง ส่วนตลาดหุ้นนิคเกอิ เมื่อวันที่ 30 ม.ค. 2545 ดัชนีปิดต่ำกว่าแนวรับที่ 10,000 จุด คือปิดตลาดแค่ 9,919.48 จุด หลังจากตกลง 106.5 จุด หรือ 1.1% (บ้านเมือง 080145, กรุงเทพธุรกิจ 220145, ผู้จัดการ 25, 30, 310145)

- ยุโรปใช้สกุลเงินเดียวกันหมดแล้ว ยกเว้น 3 ชาติ-มีอังกฤษรวมอยู่ด้วย

ยุโรป ชาวยุโรป 300 ล้านคน 12 ชาติ ได้เริ่มเปลี่ยนเงินตราสกุลของตน ไปใช้เงินสกุลยูโรกันแล้วตั้งแต่เมื่อเที่ยงคืน เข้าสู่วันใหม่ของวันที่ 1 ม.ค. 2545 แต่ยังมีอีก 3 ชาติในยุโรปที่ยังไม่ใช้เงินยูโร คือ อังกฤษ เดนมาร์ก และสวีเดน (ไทยรัฐ 020145)

2. สถานการณ์และคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจในประเทศ

2.1 ภาครัฐชี้เศรษฐกิจปี 2545 จะฟื้นตัวและขยายตัวสูงกว่าที่คาดการณ์เดิม

ในช่วงเดือน ม.ค. 2545 บุคคลระดับนำสำคัญภาครัฐต่างพากันออกมาแสดงความเชื่อมั่น เกี่ยวกับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในประเทศ หลังจากที่นายกรัฐมนตรีได้ยืนยันระหว่างการประชุมกับธุรกิจชั้นนำที่นครนิวยอร์ก ในการเยือนสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการช่วงปลายปีที่แล้วว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัว 3% เป็นต้นมา วันที่ 3 ม.ค. 2545 นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี และรมต.คลัง ก็ออกมายืนยันว่า อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจของไทยในปี 2545 จะอยู่ที่ระดับ 2-4% หรือมากกว่านั้น โดยเชื่อว่าเศรษฐกิจจะเริ่มฟื้นตัวอย่างชัดเจนในช่วงครึ่งหลังของปี ทางด้าน ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ในระยะแรกแสดงความไม่มั่นใจว่าเศรษฐกิจจะโตได้ตามที่ รมต.คลังระบุ ยังมองว่าสถานการณ์เศรษฐกิจยังอยู่ในช่วงขาลง อย่างไรก็ตาม ต่อมาในวันที่ 23 ม.ค. 2545 ในงานสัมมนาแนวทางการปฏิรูประบบสถาบันการเงินไทย ผู้ว่า ธปท. ได้ประกาศปรับประมาณการเศรษฐกิจขึ้นมาเป็น 2-3% จากเดิมที่คาดว่าจะอยู่ที่ 1-3% โดยอ้างว่าแนวโน้มเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าที่คาดการณ์ไว้ โดยเฉพาะตัวเลขเศรษฐกิจงวดไตรมาส 4 ดีกว่าที่คาด ต่อมาในวันที่ 26 ม.ค. 2545 สถาบันนโยบายเศรษฐกิจ ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ก็ชี้ว่า ปีนี้เศรษฐกิจไทยจะขยายตัวได้ประมาณ 3-3.5% ของจีดีพี โดยระบุว่าเป็นผลมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐที่จะเห็นได้ในไตรมาส 3 ของปีนี้ และยังเป็นผลมาจากนโยบายการเงินการคลังของรัฐบาลที่เริ่มเห็นผล สศค. ยังระบุด้วยว่า ในปีนี้รัฐบาลจะไม่มีปัญหาในเรื่องการจัดเก็บรายได้ ซึ่งในปี 2545 ตั้งเป้าหมายไว้ที่ 823,000 ล้านบาทอีกด้วย อนึ่ง ในรายงานข่าวเมื่อวันที่ 8 ม.ค. 2545 นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รมต.พาณิชย์ ก็ระบุว่า ทางกระทรวงฯ ได้ตั้งเป้าหมายการส่งออกในปีนี้จะมียอดค่ารวม 6.9 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือจะขยายตัวเพิ่มจากปีที่แล้ว 5.67% ทั้งนี้ยืนยันว่าเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้สูงเนื่องจากมีมาตรการผลักดันการส่งออกที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีที่แล้ว ต่อเนื่องต่อไปในปีนี้ รวมทั้งการให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก การแก้ไขปัญหาระบบการค้ำประกันมูลค่าเพิ่มล่าช้า การปรับโครงสร้างภาษี ตลอดจนการบริการการส่งออกที่รวดเร็ว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีสำนักวิจัยต่างประเทศเครดิต ลีของเนส ซีเคียวริตี้ เอเชีย หรือ ซีแอลเอสเอ ที่ประเมินตัวเลขทางเศรษฐกิจของไทยออกมว่าในปี 2545 เศรษฐกิจไทยจะโตอยู่ที่ 0.0% จากปี 2544 ที่ขยายตัว 1.2% เนื่องจากเศรษฐกิจในสหรัฐ (กรุงเทพธุรกิจ 080145)

3. ความเคลื่อนไหวภาครัฐ

3.1 การออกกฎระเบียบและการผ่อนคลายกฎระเบียบ

ในช่วงเดือน ม.ค. 2545 ภาครัฐมีการเคลื่อนไหวหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูและพัฒนาด้านเศรษฐกิจในประเทศ ที่น่าสนใจเป็นเรื่องการออกระเบียบและการผ่อนคลายกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้การดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจที่วางไว้ กระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความเคลื่อนไหวของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ตามรายงานข่าววันที่ 5 ม.ค. 2545 ระบุว่า ธปท. ได้ออกหนังสือเวียนถึงสถาบันการเงินเพื่อเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการปล่อยกู้เงินบาทโดยตรงแก่ผู้ที่มีถิ่นฐานอยู่นอกประเทศ (Non-Resident หรือ NR) ในการทำธุรกรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้แก่ ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา เวียดนามและจีนตอนใต้ เพื่อประโยชน์ในการค้าและการขยายฐานการค้าการลงทุนทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยตามมาตรการป้องกันปรามค่าเงินบาทที่ ธปท. ออกไว้ตั้งแต่ปี 2541 จะไม่สามารถทำได้ แต่ประกาศของ ธปท. ระบุว่า เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจจะระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป จึงเห็นสมควรผ่อนคลายมาตรการป้องกันปรามดังกล่าว โดยสถาบันการเงินจะสามารถปล่อยกู้เงินบาทโดยตรงแก่ประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ ได้ตามเงื่อนไขที่ทาง ธปท. กำหนด

จากนั้นในรายงานข่าววันที่ 8 ม.ค. 2545 ระบุความเคลื่อนไหวของ ก.คลัง ว่าทางกระทรวงฯก็ได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ และการกันสำรองของสถาบันการเงิน เพื่อช่วยให้สถาบันการเงินลดต้นทุนการกันสำรอง เพื่อจะสามารถปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้น และในการประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองงานเสนอ กรม. คณะที่ 2 ที่มีนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี และรมต.คลังเป็นประธาน ยังได้มีการพิจารณาเห็นชอบ ร่าง พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เพราะเห็นว่าในอนาคตจะแพร่หลายมาก จึงควรมีมาตรการคุ้มครองให้ประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบหรือข้อโกง และถ่ายทอดการกำกับดูแลด้วย

สุดท้าย ที่เป็นประเด็นค่อนข้างร้อนขึ้นมากก็คือ ข้อเสนอของ พ.ต.ท.ทักษิณ ระหว่างการพิจารณายุทธศาสตร์สร้างมาตรการจูงใจนักลงทุนต่างประเทศ ที่เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการศึกษารองรับเรื่องการให้ชาวต่างชาติเข้ามาเช่าที่ดินระยะยาว (99 ปี) ทั้งนี้อาจจะทำโดยเช่าที่ดินของเอกชน ให้กรมที่ดินออกเป็นเอกสารสิทธิพิเศษ เพื่อให้เช่าในระยะยาว โดยกรมที่ดินเป็นเจ้าของ หรือถือเป็นที่ของหลวง มีทางเป็นไปได้หรือไม่? ทำให้หลายฝ่ายออกมาอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง

3.2 การปฏิรูประบบการจัดทำงบประมาณใหม่ ยึดเอายุทธศาสตร์และนโยบายรัฐบาลเป็นตัวตั้ง

รัฐบาลชุดนี้ได้กล่าวถึงเรื่องการจัดทำงบประมาณรูปแบบใหม่รวมทั้งการแก้ไข พ.ร.บ.งบประมาณฉบับปี พ.ศ. 2502 มาตั้งแต่เริ่มเข้ารับบริหารประเทศ แต่ก็ดูเหมือนจะเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาในระหว่างการจัดทำงบประมาณปี 2546 ในช่วงปลายเดือน ม.ค. นี้ หนังสือพิมพ์บางฉบับพาดหัวข่าวทำนองว่า "ทักษิณ" ยึดอำนาจการทำงบประมาณจากข้าราชการและนำไปสู่การกุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ระบุว่าแผนการปฏิรูประบบงบประมาณแบบใหม่ที่รัฐบาลกำลังจะนำมาใช้นี้ ถือได้ว่าเป็นการพลิกโฉมระบบงบประมาณไทยจากรูปแบบเก่าไปอย่างสิ้นเชิง และว่า สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือ "การใช้งบประมาณให้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศของรัฐบาลได้อย่างจริงจัง" (กรุงเทพธุรกิจ 280145)

ตามรายงานข่าววันที่ 28 ม.ค. โดยอ้างแหล่งข่าวจากสำนักงบประมาณที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า โดยหลักการถือว่าการทำงบประมาณแบบใหม่เป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นเป้าหมายชัดเจน ในแง่การปฏิบัติ ข้าราชการต้องมีการปรับตัว และมีความยุ่งยากในการทำงานมากขึ้น ต้องอาศัยเวลาพอสมควร ขณะเดียวกัน การปล่อยฝ่ายการเมืองมีอำนาจเต็มในการจัดสรรงบประมาณ อาจถือได้ว่าเป็นเผด็จการทางการเงิน อาจเกิดการแสวงประโยชน์จากพวกพ้องทางการเมือง ดร.ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ ประธานที่ตีอาร์ไอ กล่าวว่า การปฏิรูประบบงบประมาณเป็นความจำเป็น และการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายถือเป็นสิ่งถูกต้อง โดยวางเป้าหมายยุทธศาสตร์อยู่ที่ประชาชน และเมื่อลงสู่ประชาชนแล้วต้องมีภาคีติดตามว่าทำได้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ต้องทำควบคู่กับการปรับโครงสร้างข้าราชการ ซึ่งหัวใจหลักคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของข้าราชการนั่นเอง (กรุงเทพธุรกิจ 280145)

อย่างไรก็ตาม ในการจัดทำงบประมาณประจำปี 2546 ครั้งนี้ ก็ยังมีอุปสรรคมากมาย นอกเหนือจากว่ายังไม่มีการแก้ไข พ.ร.บ.งบประมาณปี 2520 ซึ่ง ตามคำบอกกล่าวของ นายจาตุรนต์ ฉายแสง รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลสำนักงบประมาณ ว่ากว่า พ.ร.บ.งบประมาณฉบับใหม่จะสามารถบังคับใช้ได้คงอีก 2-3 ปี ดังนั้น การจัดทำงบประมาณนี้ก็เพียงให้มีการประสานระหว่างกระทรวงมากขึ้น และหลังจากมีการอภิปรายโต้แย้งกันหลายรอบ ก็ตกลงให้จำกัดวงเงินอยู่ที่ 1 ล้านล้านบาท ขาดดุล 3.2% ของจีดีพี หรือ 175,000 ล้านบาท มีงบลงทุน 20% งบรายจ่ายประจำ 76.5% ข้าราชการหนี้เงินกู้ 3% ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีหลายเสียงกล่าวว่าจะไม่เพียงพอ แต่เพื่อให้มีการขาดดุลน้อยลงจากปีก่อน และจำกัดหนี้ภาครัฐไม่ให้สูงขึ้น และให้แต่ละหน่วยงานพร้อมที่จะตัดลดงบประมาณที่ไม่จำเป็นลงเพื่อให้อยู่ในวงเงินนี้ (ไทยรัฐ, กรุงเทพธุรกิจ 150145, มติชน 310145)

3.3 การกระตุ้นตลาดทุน ขยายมาร์เก็ตแคป

ความเคลื่อนไหวของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฟื้นฟูเศรษฐกิจที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งในเดือน ม.ค. ที่ผ่านมาก็คือการเสนอแผนแม่บทพัฒนาตลาดทุนของ ก.คลัง ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวต่อเนื่องจากมาตรการพัฒนาตลาดทุนที่ออกมาตั้งแต่เมื่อวันที่ 31 มี.ค. ปีที่แล้วด้วยเป้าหมายใหญ่คือการเพิ่มมูลค่าตลาดรวม หรือมาร์เก็ตแคป ให้เท่ากับมูลค่าของจีดีพี หรือรายได้ประชาชาติ หรือประมาณ 4.7 ล้านล้านบาท ภายในเทอมการบริหารประเทศ 4 ปีของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อให้ทัดเทียมกับตลาดทั้งในภูมิภาคและในระดับโลกได้ ดังจะเห็นว่าในช่วงปลายปีที่ผ่านมา ได้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจและนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ไปแล้ว 2 แห่งเมื่อปีที่แล้ว คือ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และบริษัทอินเตอร์เน็ตประเทศไทย ซึ่งตามเป้าหมายนั้นจะมีบริษัทการบินไทยอีกแห่งหนึ่งด้วย แต่ปรากฏว่ายังไม่เรียบร้อย จึงเลื่อนมาดำเนินการในปีนี้ นอกจากนั้นยังได้มีมาตรการจูงใจให้บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาด โดยการลดหย่อนภาษีนิติบุคคลให้ รวมทั้งริเริ่มแนวคิดจัดตั้งกองทุนเพื่อการลงทุนในบริษัท ทั้งในตลาดหลักทรัพย์และนอกตลาด เช่น แมทซิ่ง ฟันด์ 1 แสนล้านบาท โลกเคิล แมทซิ่ง ฟันด์ วงเงิน 3 หมื่นล้านบาท กองทุนเพื่อการลงทุน หรือ Thailand Equity Fund วงเงิน 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 1 หมื่นล้านบาท เป็นต้น

- การระดมสมองเพื่อจัดทำแผนแม่บทพัฒนาตลาดทุน

ในการจัดทำแผนแม่บทพัฒนาตลาดทุน ซึ่งได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างวันที่ 5-6 ม.ค. 2545 นั้น ประกอบด้วยเนื้อหาหลักๆ ที่น่าติดตามคือ 1. การผลักดันการขยายฐานผู้ลงทุนให้กว้างขึ้น โดยเฉพาะในหมู่นักลงทุนรายย่อย โดยตั้งเป้าเพิ่มจากปัจจุบันที่มีอยู่ประมาณ 2 แสนราย ขึ้นเป็น 4 แสนรายภายในปี 2545 โดยจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ความรู้แก่นักลงทุน ทั้งในการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในหน่วยลงทุนผ่านบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม (บลจ.) 2. ให้มีการจัดตั้ง กองทุนเพื่อโอกาสการลงทุน (Thailand Opportunity Fund) วงเงิน 3 หมื่นล้านบาท เพื่อซื้อหุ้นเพิ่มทุนในบริษัทที่ปรับโครงสร้างหนี้แล้วในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งบริษัทที่มีศักยภาพ แต่ขาดเงินทุน 3. ให้มีการจัดตั้งกองทุนร่วมทุน (Venture Capital Fund) เพื่อลงทุนในเอสเอ็มอีที่มีศักยภาพและต้องการเพิ่มทุน 4. เพิ่มอุปสงค์จากนักลงทุนต่างชาติ โดยให้ ก.ล.ต.และตลาดหลักทรัพย์ประสานงานด้านข้อมูลกับ MSCI เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการในตลาดทุนไทย อันอาจนำไปสู่การปรับน้ำหนักการลงทุนในไทยให้มากขึ้น 5. เเร่งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างต่อเนื่อง จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสรรหาบริษัทที่มีศักยภาพเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ใหม่ นอกจากนั้น ยังให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือบีโอไอ จัดทำมาตรการให้สิทธิพิเศษ เพื่อส่งเสริมและดึงดูดการลงทุนของต่างชาติ 6. จะให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทในธุรกิจหลักทรัพย์มากขึ้น โดยมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการศึกษาเรื่องการผ่อนคลายหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 7. ในด้านการกำกับดูแล ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของ บลจ. และให้มีการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับการแปรรูปตลาดหลักทรัพย์ให้เป็นบริษัทจำกัด และปรับปรุงโครงสร้างของ ก.ล.ต. ด้วย

- อุปสรรครออยู่ข้างหน้า

การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการขยายมาร์เก็ตแคปดังกล่าว ขึ้นเป็นข่าวให้ได้ติดตามอยู่เป็นระยะๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดตั้งกองทุนต่างๆ หรือในเรื่องการปรับโครงสร้าง ก.ล.ต. ตลอดจนการชักชวนให้บริษัทต่างๆ เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่ที่ดูเหมือนจะมีอุปสรรคอย่างมาก ก็คงเป็นหมายกำหนดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และดูเหมือนจะยืดเยื้อไม่จบลงง่ายๆ ไม่ว่าจะปัญหาในบริษัทการบินไทย หรือล่าสุดคือความขัดแย้งกรณีการแปรสัญญากิจการโทรคมนาคม ที่ทำให้แผนการแปรรูปเพื่อเข้าตลาดของทั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ต้องล่าช้าออกไป และยังเกรงว่าจะส่งผลกระทบต่อรัฐวิสาหกิจตัวอื่นๆ ที่จะเข้าตลาดตามมา โดยในปี 2545 นี้ มีกำหนดจะนำเข้าอีกถึง 6-7 แห่ง ซึ่งรัฐบาลคาดว่าจะช่วยเพิ่มมาร์เก็ตแคปได้ถึง 303,737 ล้านบาท นอกจากนี้การเคลื่อนไหวที่แผ่กว้างออกไปเรื่อยๆ จากกรณีการแปรสัญญากิจการโทรคมนาคมแล้ว ยังเริ่มมีสัญญาณของกระแสการเคลื่อนไหวคัดค้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจกลับฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งคาดว่าจะทำให้รัฐบาลต้องลงแรงกับเรื่องนี้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ๗ มาแน่นอน

4. ความเคลื่อนไหวภาคเอกชนและสถาบันการเงิน

ในช่วงเดือน ม.ค. 2545 มีรายงานผลการดำเนินงานงวดปี 2544 สิ้นสุดวันที่ 31 ธ.ค. 2544 กลุ่มธนาคารพาณิชย์มีกำไรสุทธิรวม 34,662 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากงวดปี 2543 ที่ขาดทุนสุทธิ 3,631 ล้านบาท คิดเป็นกำไรเพิ่มขึ้น 1,054% จากตัวเลขเห็นว่าเกือบทุกธนาคารมีผลประกอบการดีขึ้นจากปีที่แล้วมาก หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ก็ลดลงอย่างมาก โดยในเดือน ธ.ค. 2544 อยู่ที่ 10.50% อีกทั้ง ก.ล.ต. และธนาคารแห่งประเทศไทยพร้อมใจกันลดหย่อนผ่อนคลายนกฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดขึ้นสินทรัพย์และการกันสำรองดั่งที่กล่าวข้างต้นแล้ว เมื่อวันที่ 21 ม.ค. 2544 ก็ยังประกาศลดดอกเบี้ยอาร์/พีลงไปอีก 0.25% เหลือ 2% นับเป็นครั้งที่ 2 นับจากวันที่ 25 ธ.ค. 2544 โดยถือเป็นการใช้นโยบายการเงินช่วยการคลัง และส่งสัญญาณว่า ดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์จะปรับลดลงอีก แต่ก็ปรากฏว่า หลายธนาคารไม่ยอมรับ ช่างว่าถ้าหากแบงก์ใหญ่ไม่ลด ตนก็จะไม่ยอมลดดอกเบี้ยลง กระทั่งในเรื่องการจัดขึ้นสินทรัพย์เพื่อแบงก์ไม่ต้องกันสำรองมาก แต่ก็ไม่มีผลในเรื่องการปล่อยสินเชื่อ เพราะไม่ได้ช่วยลดความเสี่ยงจากการปล่อยกู้แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม สำหรับทิศทางการเคลื่อนไหวโดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์ในช่วงระยะนี้ คือการหันไปเน้นปล่อยสินเชื่อรายย่อย ตามแนวทางที่ธนาคารพาณิชย์ภาครัฐได้ดำเนินการประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารออมสินและโครงการธนาคารประชาชน

อนึ่ง มีความเคลื่อนไหวที่น่าติดตามอีกเรื่องหนึ่งคือ รายงานข่าวมติของคณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารงานการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีนายกรัฐมนตรีทักษิณ เป็นประธาน เมื่อวันที่ 21 ม.ค. 2545 ในการเพิ่มบทบาทของธนาคารกรุงไทยให้ทำหน้าที่บริการการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งคาดว่า ธนาคารจะต้องลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีเฉพาะในส่วนที่ธนาคารต้องเข้าไปดูแลเพื่อเชื่อมโยงกับระบบของส่วนราชการต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท (ผู้จัดการ 230145)

ความเคลื่อนไหวด้านประชากร สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

1. ความเคลื่อนไหวด้านประชากร

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านเด็กและเยาวชน

เมื่อวันเด็กที่ผ่านมา ทาง สยช. ได้จัดทำรายงานสรุปสถานการณ์เด็กปี 2543 - 2544 เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี (ครม.) ซึ่งเป็น การสรุปสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนไทย ที่ประมวลจากเหตุการณ์ปัญหาเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อ ผลการสำรวจ ผลการศึกษา และข้อมูล จากอินเทอร์เน็ต สรุปได้ว่าปัญหาหลักที่เด็กไทยเผชิญอยู่ ยังเป็นปัญหาหนักและเรื้อรังต่อเนื่องมาจากศตวรรษที่ผ่านมา มี 4 ปัญหาใหญ่ คือ 1) ยาเสพติด เป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทยและในหมู่เด็ก ๆ 2) ปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย เป็นผลมาจากความรุนแรงใน สังคมไทย 3) ปัญหาการค้าเด็ก โดยเฉพาะการค้าประเวณีเด็กยังมีมากและเป็นปัญหาเรื้อรัง 4) ปัญหาการสื่อสารยุคเด็กติดอินเทอร์เน็ต ไม่ เรียนหนังสือ เป็นแหล่งชักนำเด็กไปสู่การค้าประเวณี

ในการประชุมครม. เมื่อวันที่ 15 ม.ค. 2545 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบาย เยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาวพ.ศ. 2545-2554 ตามที่ สยช. เสนอ โดยนโยบายดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1. แนวความคิดและทิศทางการพัฒนา 2. แนวทางในการกำหนดนโยบาย และแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชน 3. นโยบายและวิธีการหลักใน การพัฒนาเด็กและเยาวชน มีสาระสำคัญคือ รัฐ ครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และสื่อมวลชนต้องร่วมกันสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ การเสริมทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดและกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน อนุรักษ์ปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งเร่งรัดให้มีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาโดยมีดัชนีชี้วัดอย่างมีระบบ

ในเรื่องของการค้าประเวณีเด็กนั้น ทาง สยช. ได้เรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาโสเภณีเด็กอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจาก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้ประกาศและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2539 แต่การบังคับใช้ โดยเฉพาะในทาง ปฏิบัติยังไม่ได้ผลสมเจตนารมณ์ของกฎหมายและยังคงพบการค้าประเวณีที่มีเด็กตกเป็นเหยื่ออยู่เพิ่มขึ้น ทางด้านพล.ต.ชัชวาล สุขสม จิตร ผู้ช่วยจเรตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยอมรับว่าเนื้อหาของ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเด็กรัดกุม แต่ยังมีปัญหา ด้านการนำกฎหมายมาบังคับปฏิบัติกับพนักงานสอบสวน (มติชน 12-130145, กรุงเทพธุรกิจ 300145)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านแรงงานต่างด้าว

เดือนม.ค. นี้ มีความเคลื่อนไหวด้านแรงงานต่างด้าวในหลายแง่มุมด้วยกัน มีการประชุมคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าว หลบหนีเข้าเมือง โดยนายเดช บุญหลง รมต.แรงงานฯ ได้ผลักดันให้มีการตั้งรางวัลสินบนนำจับแก่ประชาชนที่ชี้เบาะแสสถานประกอบการ ที่ลักลอบจ้างแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้จดทะเบียน และให้สินบนอีกส่วนกับตำรวจ ที่เข้าจับกุมดำเนินคดีแรงงานต่างด้าว เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ มีการเตรียมกวาดล้างจับกุมแรงงานต่างด้าวครั้งใหญ่ โดยเน้นกลุ่มนายจ้างที่ไม่นำแรงงานต่างด้าวไปขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนี เข้าเมือง และขบวนการขนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย สำหรับผลการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีที่ผ่านมา ตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค. 2544 ถึงวันที่ 15 ม.ค. 2545 มีทั้งหมด 26,040 ราย จับกุมนายจ้างผู้ให้ที่พักพิงหลบซ่อนแก่ผู้หลบหนีเข้าเมืองจำนวน 50 ราย ก.แรงงานฯ ตรวจสอบสถาน ประกอบการ 361 แห่ง แจ้งความดำเนินคดีกับนายจ้าง 23 ราย และแรงงานต่างด้าว 394 คน

เรื่องการต่อใบอนุญาตแรงงานต่างด้าวที่กำลังมีปัญหาอยู่ในขณะนี้คือ หากแรงงานต่างด้าวตั้งครวรรค์ ทางทางจะต้องส่งกลับหรือ ไม่ ทั้งนี้ นายอิระวณิช จันทระประเสริฐ ปลัดก.แรงงานฯ ได้ชี้แจงว่าเรื่องดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกับคณะกรรมการสุขภาพ ก.สาธารณสุขต่อไป ขณะนี้นายยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ เห็นว่า หาก แรงงานต่างด้าวตั้งครวรรค์จะต้องส่งกลับประเทศทันที ซึ่งเป็นกติกาสากล เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องสุขภาพของเด็ก สำหรับเรื่องการต่ออายุ แรงงานต่างด้าวจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 24 ก.พ. 2545 - 25 มี.ค. 2545 โดยนายจ้างต้องพาแรงงานต่างด้าวไปตรวจโรคเพื่อนำผลการตรวจโรคไป ใช้สำหรับการต่อใบอนุญาต และหากตรวจพบโรคร้ายแรง 7 โรค แรงงานต่างด้าวจะต้องถูกส่งตัวกลับประเทศ เพื่อไม่ให้แพร่ระบาดเป็น อันตรายต่อคนไทย ทางด้านนพ.เปรมศักดิ์ เพียยุระ ประธานคณะกรรมการการแรงงาน สภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอมาตรการแก้ปัญหา ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยให้รัฐบาลดำเนินการจัดพิมพ์ลายนิ้วมือแรงงานต่างด้าวใหม่ให้ครบถ้วนทั้ง 10 นิ้ว เพื่อการตรวจสอบทะเบียนอาชญากรรม อีกทั้งต้องการให้รัฐเร่งผลักดันแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนโดยด่วน เพราะหากไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะไม่สามารถแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายเพราะขณะนี้มียุโรปอยู่ไม่น้อยกว่า 2 แสนคน ที่ยังลอยนวลอยู่และต้องการ ให้รัฐเร่งกวาดล้างปราบปรามจับกุมแรงงานที่ปรากฏข้อมูลชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับกระบวนการผิดกฎหมาย เช่น ยาเสพติด หากเจ้าหน้าที่ไม่ ดำเนินการจะถือว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ (ผู้จัดการ 15,20,210145,มติชน 19,25,260145)

1.3 ความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

- ความเคลื่อนไหวด้านกองทุนหมู่บ้าน

จากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ได้โอนเงินงวดที่ 5 เมื่อวันที่ 24 ธ.ค. 2544 ไปยังกองทุนหมู่บ้านแล้วจำนวน 9,751 ล้านบาท และรวมเงินที่โอนไปยังกองทุนหมู่บ้านตั้งแต่งวดที่ 1 - 5 เป็นเงินรวม 66,097 ล้านบาท จากเป้าหมาย 74,881 ล้านบาท ปรากฏว่าได้มีการเบิกจ่ายไปถึงมือชาวบ้านเพียง 37,739 ล้านบาท โดยเป็นกองทุนหมู่บ้าน 65,411 กองทุน ชุมชนเมือง 686 กองทุน ซึ่งเหลือกองทุนที่ยังไม่ได้เบิกจ่ายอีกจำนวน 8,784 กองทุน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ กล่าวว่า จากการตรวจสอบโครงการดังกล่าวยอมรับว่า ประชาชนในหลาย ๆ จังหวัด คิดเป็นสัดส่วนเกือบ 80% กู้เงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ จากที่เคยอนุมัติไว้ แต่ทางสำนักงานจะดูความชัดเจนอีกครั้งในช่วงที่มีการคืนเงินกู้งวดแรกในเดือนก.ค. 2545 ซึ่งถึงเวลานั้นจะนำเรื่องดังกล่าวมาประเมินได้ชัดเจนขึ้น

ทั้งนี้ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านในหลาย ๆ จังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดภาคเหนือและภาคอีสาน ต่างต้องการให้รัฐบาลขยายระยะเวลาการชำระหนี้ใหม่ให้มากกว่า 1 ปี เพราะชาวบ้านรู้ว่าเงินในโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ กลายเป็นเพิ่มรายจ่ายและปลดครายได้ แทนที่จะไปเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย นโยบายกองทุนหมู่บ้านเท่ากับเป็นการกระจายหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) สู่ชาวบ้านมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจจากฐานได้ตามเป้าหมาย เพราะภาครัฐไม่คิดให้ครบวงจร เช่น ให้กู้ยืมเดียว แต่ไม่หาลาดให้ชาวบ้าน หรือไม่ไปจัดระบบการประกอบอาชีพให้ชาวบ้าน ซึ่งเงินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ไม่ได้นำไปใช้เพื่อหมุนเวียนหรือสร้างรายได้ใหม่จึงเชื่อว่า เมื่อถึงเวลาคงกำหนดชำระหนี้ 1 ปี หรือในหมู่บ้านกลุ่มแรกที่ได้รับเงินดังกล่าวที่จะต้องส่งคืนในเดือนก.ค. 2545 นี้จะไม่สามารถส่งได้ตามกำหนดแน่นอน

ด้านนายสุวิทย์ คุณกิตติ รมต.ศึกษาในฐานะประธาน กทบ. กล่าวภายหลังเป็นประธานชี้แจงนโยบายกองทุนหมู่บ้านต่อสื่อมวลชนท้องถิ่นที่กรมประชาสัมพันธ์ว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ อยู่ระหว่างพิจารณาที่จะเพิ่มวงเงินกองทุนหมู่บ้าน จากเดิมที่กำหนดไว้กองทุนหรือหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพิ่มเติมขึ้นไปอีกตามความเหมาะสม เพื่อให้การสนับสนุนกับหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ และมีลูกบ้านจำนวนมาก สำหรับปัญหาหลักๆ ที่พบในการดำเนินงานของกองทุนฯ คือการพยายามที่จะทำให้มีผลผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีตลาดรองรับ จึงทำให้การสร้างงานล้มเหลวมากเกินไป รวมไปถึงความพร้อมของแต่ละหมู่บ้านที่ยังขาดประสบการณ์ หรือขาดบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินงาน และยังมีปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในหมู่บ้านที่เป็นข้อขัดข้องระหว่างกันเอง เช่น เรื่องข้อตกลงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยกู้ยืม เป็นต้น (กรุงเทพฯ 14, 180145, บ้านเมือง 210145)

- ความเคลื่อนไหวด้านกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร

นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี และรมต.คลังในฐานะประธานคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เปิดเผยหลังการประชุมเมื่อวันที่ 14 ม.ค. 2545 ว่า ที่ประชุมได้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดยมีนายสมเ็นใจ เองตระกูล ปลัดก.คลัง เป็นประธาน ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารชุดใหม่ ต้องบริหารให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร ซึ่งจะมียกประมาณการกระตุ้นเศรษฐกิจปี 2545 จำนวนหนึ่ง มาสททบกับเงินทุนหมุนเวียนของกองทุนที่มีอยู่ 1,800 ล้านบาท ทั้งนี้การดำเนินงานของกองทุนนั้น จะต้องดูแลไม่ให้ปล่อยเงินเข้าซ้อนกับโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังพักหนี้ของก.เกษตรฯ เพราะจะทำให้เกษตรกรเป็นหนี้มากขึ้นและไม่สามารถชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ ยังเร่งรัดให้ร่างระเบียบใหม่และแก้ไขระเบียบเดิมทั้งการบริหารและการเงินให้รัดกุม ให้แล้วเสร็จใน 45 วัน เพื่อให้กองทุนสามารถปล่อยกู้ได้เพิ่มขึ้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 ม.ค. กลุ่มสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 51 จังหวัด ประมาณ 500 คน นำโดยนายอโศก ประสานสอน ประธานมูลนิธิเกษตรกรไทย เดินทางมายังทำเนียบรัฐบาลเพื่อยื่นข้อเสนอสื่อ 5 ข้อให้รัฐบาลดำเนินการช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนฟื้นฟูตามเจตนารมณ์ของพ.ร.บ.กองทุนฟื้นฟูฯ พร้อมคัดค้านกรณีที่นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ สั่งให้ระเบียบที่ร่างตามกฎหมายฉบับนี้ใหม่ และยังไม่อนุมัติเงินอุดหนุนให้แก่เกษตรกร โดยอ้างว่าจะเรียงบดงกล่าวขัดต่อกฎหมายและขอให้รัฐบาลปฏิบัติตามระเบียบที่ร่างแล้วทั้งหมด นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รมช.เกษตรฯ กล่าวว่าจะมีการหารือร่วมกันอีกครั้งเพื่อตั้งกรรมการถาวรอีกชุด ซึ่งขณะนี้รายชื่อของเกษตรกรที่ส่งมาให้ยังมีปัญหาเพราะมีการซ้ำซ้อน อีกทั้งได้ยืนยันว่าจะไม่มีการเมืองแทรกแซง เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูอย่างแน่นอน

ส่วนทางด้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงกรณีที่กลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันเคลื่อนไหวเกี่ยวกับพ.ร.บ.กองทุนฟื้นฟูฯ ว่าทางรัฐบาลเข้าใจถึงปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของเกษตรกร และที่ผ่านมาได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนไปส่วนหนึ่ง โดยมีการพักหนี้เกษตรกรรายย่อยไปแล้วหลายล้านครอบครัว และมีกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้กู้ยืมไปประกอบอาชีพ แต่สำหรับกองทุนฟื้นฟูฯ ต้องขอ

เวลานิดหนึ่งเพื่อให้เกิดความรอบคอบ ซึ่งรัฐบาลได้ขยายเวลาการขึ้นทะเบียนเกษตรกรออกไปอีก 30 วัน จนถึงวันที่ 14 ก.พ. 2545 และจะเร่งการตั้งคณะกรรมการชุดถาวรตามกฎหมายเพื่อให้ได้ตัวแทนเกษตรกรอย่างแท้จริงจำนวน 20 คน เพื่อมาทำงานร่วมกับกรรมการที่เป็นตัวแทนของส่วนราชการอีก 21 คน รวมเป็น 41 คน ภายใน 90 วัน หลังจากขึ้นทะเบียนเกษตรกรเสร็จ หรือภายในวันที่ 14 พ.ค. 2545

ด้านนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ รมต.เกษตรฯ กล่าวถึงกรณีที่มีการชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกรให้รัฐบาลเร่งใช้จ่ายเงินในกองทุนฟื้นฟูพุ่มว่า สาเหตุที่ทำให้การใช้จ่ายเงินจากกองทุนฟื้นฟูพุ่มที่มีอยู่แล้ว 1,800 ล้านบาท ล่าช้า เกิดจากตัวแทนของเกษตรกรในคณะกรรมการฯ ที่อีกจากันเอง ทะเลาะกันเองส่งผลให้การทำงานของกองทุนฟื้นฟูพุ่ม ไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ทำให้เกษตรกรที่รอความช่วยเหลือไม่ได้ประโยชน์จากเม็ดเงินของกองทุนฟื้นฟูพุ่มเลย ในส่วนของคณะกรรมการบริหารกองทุนฟื้นฟูพุ่มที่มีปัญหาในเรื่องของการพิจารณาที่ล่าช้านั้น ได้มีการตั้งคณะกรรมการบริหารใหม่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งมั่นใจว่าจะทำให้การทำงานเร็วขึ้น (กรุงเทพฯ 150145, ผู้จัดการ, มติชน 230145, Bangkok Post 230102, บ้านเมือง 27,300145)

2. ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ความเคลื่อนไหวสารพิษในสิ่งแวดล้อม

เมื่อวันที่ 14 ม.ค. 2545 นายศิริวัณญ์ ไพโรจน์บริบูรณ์ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ก.วิทยาศาสตร์ฯ ได้กล่าวถึงสถานการณ์ด้านมลพิษประเทศไทยว่า คพ. ได้ประเมินสถานการณ์มลพิษใน 4 ด้านหลักคือ ด้านอากาศเสีย มลพิษจากเสียง คุณภาพน้ำ และขยะอันตรายแล้ว พบว่า สถานการณ์คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลค่อนข้างวิกฤติ จากการตรวจสอบน้ำทะเลชายฝั่งทั้งหมด 23 จังหวัด พบว่า คุณภาพน้ำชายฝั่งทะเลมีค่าออกซิเจนละลายในน้ำค่อนข้างต่ำ มีแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มสูงเกินมาตรฐาน คือ 1,100 - 16,000 เอ็มพีเอ็น/100 มิลลิเมตร บริเวณที่พบค่าความสกปรกมากที่สุดคือ บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง หาดป่าตอง จ.ภูเก็ต หาดบางแสน และหาดซาอูตารี จ.ชลบุรี สำหรับคุณภาพแหล่งน้ำที่ คพ. ออกไปเก็บตัวอย่างจำนวน 47 แห่งทั่วประเทศ พบว่า แม่น้ำที่มีค่าความสกปรกต่ำกว่ามาตรฐานคือ แม่น้ำท่าจีน โดยเฉพาะแม่น้ำท่าจีนตอนล่างตั้งแต่ อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำต่ำกว่ามาตรฐานในเขตภาคกลางคือ แม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี

การประเมินคุณภาพอากาศพบว่า ปัญหาฝุ่นละอองยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไข พื้นที่ที่มีมลพิษทางอากาศมากที่สุดคือ กทม. โดยมีก๊าซโอโซนที่เป็นพิษเกินมาตรฐานเป็นครั้งคราว พบค่าสูงสุด 183 พีพีบี (ส่วนในพันล้านส่วน) ที่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ค่ามาตรฐานคือ 100 พีพีบี) ส่วนบริเวณปริมาตรพบว่ามีบริเวณศาลากลาง จ.สมุทรปราการ มีปริมาณฝุ่นขนาดเล็กสูงสุด 342.2 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ในภูมิภาคพบปริมาณฝุ่นขนาดเล็กสูงสุดที่สถานีอนามัยท่าสี อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ปริมาณ 327.9 มคก./ลบ.ม.

ด้านมลพิษทางเสียงนั้น กทม.ยังเผชิญปัญหาเสียงสูงเกินมาตรฐาน จากการตรวจสอบปริมาณใน กทม. พบบริเวณ ถ.บำรุงเมือง ถ.ตากสิน ถ.สุขสวัสดิ์ และถ.สุขุมวิท มีค่าระดับเสียงเกินมาตรฐาน 80 เดซิเบล เอ ทุกวันตลอดสัปดาห์ ซึ่งระดับเสียงที่สูงเกินไปอาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการได้ยินของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมถนนดังกล่าวด้วย

ทางด้านสถานการณ์การจัดการสารอันตรายและของเสีย พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในปีที่ผ่านมา ไม่ได้เพิ่มขึ้นแตกต่างจากปีก่อนๆ คือ มีขยะประมาณ 13.9 ล้านตัน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศไม่ดี ส่งผลให้ประชาชนลดการบริโภคลงไปมาก และพบว่ามี การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น โดยมีการจัดตั้งธนาคารขยะ รวมทั้งนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักเพิ่มขึ้นจากปี 2543 จำนวน 2 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 2.1 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ 15% ส่วนการใช้ประโยชน์จากของเสียในภาคอุตสาหกรรมมีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก 5.4 ล้านตัน เป็น 5.7 ล้านตัน อีกทั้งยังมีการสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 60 แห่งทั่วประเทศ และกำลังดำเนินการสร้างอีก 40 แห่ง

ทางด้านสถานการณ์การจัดการขยะอันตรายนั้น ได้พยายามผลักดันให้มีการสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมในหลายโครงการ เช่น โครงการสร้างเตาเผาจากอุตสาหกรรมบางปู ขนาด 15,000 ตัน/ปี คาดว่าจะเปิดดำเนินการได้ในปี 2547 โครงการปรับปรุงศูนย์บริการอุตสาหกรรม สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ 30 พรรษา 2546 และโครงการขยายพื้นที่ฝังกลบของพิษพิษพิษและพัฒนาเพื่อ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (เจนโก้) เป็นต้น

ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษนั้นทางกรมฯ ได้มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาออตเตอร์ดัม ว่าด้วยกระบวนการแจ้งข้อมูลข่าวสารเคมีล่วงหน้าสำหรับสารเคมีอันตรายและป้องกันศัตรูพืช รวมถึงสัตว์บางชนิดในการค้าระหว่างประเทศแล้ว การเข้าร่วมอนุสัญญาดังกล่าวจะทำให้เกิดความร่วมมือและรับผิดชอบระหว่างประเทศในเรื่องการค้าสารเคมีอันตราย 27 ชนิด เพื่อปกป้องสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากอันตรายของสารเคมี (มติชน 150145, บ้านเมือง 180145, ผู้จัดการ 17-180145)

2.2 ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมเมือง

- กทม.ทุ่มงบ 7.5 พันล้าน เร่งสร้างโรงกำจัดขยะอ่อนนุช

ในการประชุมผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีนายสมิคร สุนทรเวช ผู้ว่าราชการ กทม. เป็นประธาน ได้มีการพิจารณาโครงการก่อสร้างโรงกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช ขนาด 2,000 ตัน มูลค่า 7,640 ล้านบาท โดยในที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้เร่งดำเนินโครงการดังกล่าว ทั้งนี้ ร.ต.เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ ปลัดกทม. เปิดเผยว่า เนื่องจาก ก.คลังมีหนังสือเร่งรัดให้ กทม.ยืนยันแผนกู้เงินจากธนาคารเพื่อความร่วมมือแห่งประเศญี่ปุ่น (เจบีค) จำนวน 5,730 ล้านบาท ส่วนอีก 1,910 ล้านบาท กทม.จะสมทบเงินเองสำหรับโครงการดังกล่าว

ทั้งนี้ จากการหารือกับคณะผู้บริหารกทม. มีมติร่วมกันที่จะให้ดำเนินโครงการนี้ เพราะเห็นว่าปัญหาการกำจัดขยะจำเป็นต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน โดยทางสำนักรักษาความสะอาด (สนร.) ซึ่งเป็นเจ้าของโครงการจะทำหนังสือไปถึง ก.คลัง เพื่อยืนยันการกู้เงิน แต่อย่างไรก็ตาม คณะผู้บริหารเห็นว่าเงินจำนวน 1,910 ล้านบาท ที่ กทม.ต้องสมทบนั้น ไม่จำเป็นต้องกู้จากแหล่งเงิน เนื่องจากกทม.จะมีรายได้จากค่าธรรมเนียมการจัดเก็บค่าขยะ เดิมเก็บเดือนละ 4 บาท เป็น เดือนละ 40 บาท ในแต่ละปีจะมีรายได้ประมาณ 1,000 ล้านบาท โดยขณะนี้ร่างข้อบัญญัติดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภากทม. คาดว่าจะร่างเงื่อนไขประกวดราคาหรือที่ไออาร์ และประกวดราคาภายในปี 2546 ซึ่งจะใช้เวลาก่อสร้าง 4 ปี

อนึ่ง โครงการโรงกำจัดมูลฝอยอ่อนนุช เบื้องต้นได้ศึกษาไว้จะสร้างในพื้นที่ 60 ไร่ มีสัดส่วนวงเงินก่อสร้าง เงินกู้เจบีค 5,340 ล้านบาท เงินสมทบจาก กทม. 1,910 ล้านบาท แบ่งเป็น ปี 2546 จำนวน 7.5 ล้านบาท ปี 2547 จำนวน 378.5 ล้านบาท ปี 2548 จำนวน 664.5 ล้านบาท ปี 2549 จำนวน 664.5 ล้านบาท และปี 2550 จำนวน 195 ล้านบาท (ผู้จัดการ 290145, กรุงเทพธุรกิจ, มติชน 300145)

2.3 ความเคลื่อนไหวทางด้านทะเลและชายฝั่ง

- คราบน้ำมันกว่า 2 แสนลิตร จากเรือบรรทุกน้ำมันชนหินโสโครกกระจายทั่วทะเลระยอง-ชลบุรี

จากกรณีที่เรือบรรทุกน้ำมันเตา อีสเทิร์นฟอริทริวด์ สัญชาติปานามา พุ่งชนหินโสโครกบริเวณอ่าวแสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี เมื่อวันที่ 15 ม.ค. 2545 จนทำให้ น้ำมันเตาปริมาณ 243,000 ลิตร ไหลทะลักลงสู่ทะเล และแพร่กระจายไปทั่วท้องทะเลเป็นบริเวณกว้างและไม่สามารถขจัดคราบน้ำมันให้อยู่ในวงจำกัดได้ จนกระทั่งถึงวันที่ 20 ม.ค. บริเวณเกาะจวงด้านทิศตะวันตกของเกาะ ซึ่งมีชายหาดยาวนับร้อยเมตร ก็ยังมีคราบน้ำมันเตาที่เกาะตัวแล้วถูกกระแสน้ำพัดขึ้นไปติดบนชายหาด ทำให้สัตว์น้ำหลายชนิดเสียชีวิตลอยอืด ส่งกลิ่นเหม็นฉุน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ปัญหาล่าช้า เพราะเหตุเกิดไปแล้วกว่าสองวัน เพิ่งรับแจ้งจากผู้ควบคุมเรือว่าเรือขัดข้อง ไม่ได้แจ้งว่าเรือชนหินโสโครกแล้วน้ำมันไหลลงทะเล และจากการการสืบสำรวจความเสียหายเมื่อวันที่ 22 ม.ค. พบคราบน้ำมันแบ่งเป็น 3 ส่วน คือคราบน้ำมันจับตัวเป็นก้อนอยู่บนผิวน้ำ ส่วนหนึ่งจมลงใทะเล และอีกส่วนหนึ่งลอยขึ้นไปติดเกาะจวงและเกาะขาม อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปะการังและอนุรักษพันธุ์เต่าทะเลของกองทัพเรือ และในวันที่ 23 ม.ค. พบว่า ตามชายฝั่งทะเลทั้งด้านอ่าวสัตหีบและฝั่งระยอง คราบน้ำมันเจือจางไปมากแล้ว เพราะบางส่วนถูกคลื่นซัดเข้าฝั่งและได้จับเก็บไปแล้ว แต่ยังมีบางส่วนลอยอยู่ห่างจากฝั่งระยองประมาณ 4 ไมล์ทะเล สำหรับคราบน้ำมันที่จับเก็บไปแล้วมีจำนวน 26,000 ลิตร ขณะนี้ถูกจัดส่งไปยังอู่สลวยเรียบร้อยแล้ว ส่วนที่เหลืออยู่ในทะเล เจ้าหน้าที่คาดว่าใช้เวลาในการจัดเก็บอีกประมาณ 3 วัน ก่อนจะถูกคลื่นซัดเข้าฝั่ง

ทางด้านพล.ร.ท.อภิสิทธิ์ หมั่นศรี ผู้บัญชาการกองเรือที่ 1 กองเรือยุทธการ เตรียมสรุปความเสียหายที่เกิดจากการรั่วไหลของน้ำมันเตา รวมทั้งผลการปฏิบัติงานตลอดสัปดาห์ของเจ้าหน้าที่ที่มามอบให้เจ้าหน้าที่ของ สภ.อ.สัตหีบ เพื่อประกอบสำนวนคดี และแจ้งให้ทราบ ว่านายเจียร์สตี มอนเซียราเต ชาวฟิลิปปินส์ ผู้ควบคุมเรือดังกล่าวจะขอเข้ามามอบตัวในสัปดาห์หน้า เนื่องจากขณะนี้ยังมีอาการเครียดและเก็บตัวเงียบอยู่ในเรือ ซึ่งเจ้าหน้าที่อายุัดไว้ในอ่าวสัตหีบ ขณะเดียวกัน ก็ได้ขอความร่วมมือไปยังตำรวจตรวจคนเข้าเมืองมาบตาพุด ให้จับตาอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเกรงว่านายเจียร์สตี จะหลบหนีออกนอกประเทศ

ส่วนสภาพน้ำทะเลจากการสำรวจของกรมควบคุมการปฏิบัติการกำจัดคราบน้ำมันของกองเรือภาคที่ 1 ในวันที่ 28 ม.ค. พบว่า น้ำทะเลมีสภาพดีขึ้น มีเพียงคราบน้ำมันลักษณะเป็นแผ่นฟิล์มบาง ๆ อยู่เล็กน้อย น้ำที่มีลักษณะเป็นสีดำเริ่มใสขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ตามชายหาด คราบน้ำมันที่จับตัวเหนียวเป็นก้อนและสาหร่าย เจ้าหน้าที่ได้กำจัดเกือบหมดแล้ว และคาดว่าชายหาดคงจะสะอาดสวยงามอย่างเดิมในอีกไม่กี่วันข้างหน้า ส่วนบริเวณเกาะขามและเกาะจวงนักประดาน้ำได้ลงไปสำรวจอีกครั้ง เนื่องจากไม่แน่ใจว่าแนวปะการังที่กองทัพเรือรักษาไว้จะได้รับความเสียหายหรือไม่ ด้านการเรียกร้องค่าเสียหายจากเจ้าของเรืออีสเทิร์นฟอริทริวด์นั้น ทางกองทัพเรือได้ระบุตัวเลขที่ชัดเจนแล้วว่า เจ้าของเรือจะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่กองทัพ เป็นจำนวนเงิน 10 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการรวบรวมของกรมเจ้าท่าเพื่อแจ้งต่อบริษัทประกันภัยของเรือบรรทุกน้ำมัน ซึ่งเบื้องต้นกองเรือภาคที่ 1 กองเรือยุทธการ ต้องสำรองจ่ายในการนำเรือและเฮลิคอปเตอร์ในการกำจัดคราบน้ำมันไปแล้วกว่า 3,000,000 บาท

ล่าสุดในวันที่ 29 ม.ค. นายเจียร์สตี มอนเซียราเต กัปตันเรือบรรทุกน้ำมัน ถูกศาลจังหวัดพิทยาพิพากษาจำคุก 6 เดือน หลังกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้น้ำมันเตาจำนวนเกือบ 2 แสนลิตร ไหลลงทะเลสาบหีบ จ.ชลบุรี สร้างความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตและเกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งกรณีดังกล่าวมีโทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ นายเจียร์สตี ได้เข้ามาขอตัวตามหมายเรียกของตำรวจ อ.สัตหีบ และถูกส่งฟ้องต่อศาลทันที ซึ่งศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวเพื่อเป็นคดีตัวอย่าง (ผู้จัดการ 22-300145, มติชน 27, 290145)

2.5 ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมโลก

จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเผยแพร่เมื่อวันที่ 27 ม.ค. 2545 ระบุว่า ขณะนี้ภูเขาของโลกกำลังตกอยู่ภายใต้ภัยคุกคามจากปัจจัยหลากหลาย ได้แก่ มลพิษ สงคราม การทำลายป่าไม้ การเกษตร การทำเหมืองแร่ ไปจนถึงกองทัพหนักท่องเที่ยว การทำลายระบบนิเวศนิเวศวิทยาบนภูเขาซึ่งเป็นองค์ประกอบ 20% ของแผ่นดินโลก และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของมนุษย์ 10% จะส่งผลถึงชีวิตมนุษย์อย่างใหญ่หลวง เนื่องจากภูเขามิบบาทสำคัญเสมือนเป็นมารดาของแหล่งน้ำโลก

สำหรับภูเขาที่กำลังตกอยู่ในอันตรายมากที่สุดคือ เทือกเขาแอลป์ส แห่งแดนยุโรป ซึ่งหล่อเลี้ยงแม่น้ำสำคัญ 4 สาย และมหาขุนเขาการาโกรัม-ฮินดูกูช แห่งเทือกเขาหิมาลัยซึ่งทอดยาวจากเอเชียใต้ไปถึงดินแดนที่ถูกล้อมรอบด้วยแผ่นดินอัฟกานิสถาน สำหรับเทือกเขาแอลป์สถูกทำลายด้วยการท่องเที่ยวที่ขยายตัวมากขึ้นทุกวัน อีกทั้งการย้ายถิ่นของผู้คนจากข้างล่างขึ้นมาบนเทือกเขาสูง ส่วนเทือกเขาการาโกรัม-ฮินดูกูช แห่งหิมาลัยนั้นก็กำลังเสื่อมโทรมลงด้วยพิษภัยจากสงคราม การทำลายป่าไม้ ความแห้งแล้ง ทั้งนี้ก็วิจัยได้ชี้ว่า ระบบนิเวศวิทยาของภูเขาเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้สำหรับสิ่งแวดล้อมโลกที่ดี และเป็นเรื่องที่ยากที่จะกำหนดนโยบายสากลสำหรับปกป้องภูเขา เนื่องจากภูเขาแต่ละบริเวณ ก็มีความแข็งแกร่งและมีลักษณะเฉพาะตัว (ผู้จัดการ 290145)

3. ความเคลื่อนไหวด้านพลังงาน

3.1 ความเคลื่อนไหวพลังงานในประเทศ

- ความเคลื่อนไหวกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด

จากการเปิดเผยภายหลังการประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด เมื่อวันที่ 11 ม.ค. 2545 นายจตุรงค์ ฉายแสง รมต.สำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้รายงานถึงปัญหาสัญญาที่ไม่เป็นธรรมซึ่งทำให้ กฟผ.ต้องจ่ายค่าความพร้อมจ่ายไฟฟ้าแก่บริษัทเอกชนทั้ง 2 แห่งคือ บริษัทกัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชั่น และบริษัทยูเนี่ยน ดีเวลลอปเม้นท์ เพาเวอร์ ทั้งหมด 16,500 ล้านบาท แบ่งเป็นโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกของบริษัทกัลฟ์ฯ กฟผ.ต้องจ่าย 4,500 ล้านบาท และโรงไฟฟ้าหินกรูดของบริษัทยูเนี่ยนฯ ต้องจ่าย 1.2 หมื่นล้านบาท เนื่องจากมีการเซ็นสัญญาการกู้เงิน และความไม่พร้อมในการอนุมัติโครงการของรัฐบาล ทำให้ต้องขยายเวลาก่อสร้างออกไป กฟผ.ไม่สามารถซื้อไฟจากบริษัทเอกชนทั้งสองรายได้ตามสัญญา

ที่ประชุมได้มีการนำข้อสัญญามาพิจารณา พบว่า มีการแก้ไขสัญญาขยายเวลาออกไปทั้ง 2 โครงการถึง 7 ครั้ง โดย กฟผ.ได้ชี้แจงว่าเพื่อแก้ปัญหาไฟฟ้าสำรองที่มากไปและต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ถึง 2 หมื่นล้านบาท เพราะไม่ต้องมีปัญหากับการสำรองไฟฟ้าที่มากเกินไปในช่วงเวลานั้น ประเด็นนี้ต้องดูว่าเลื่อนหรือขยายเวลานั้นเป็นเพราะสาเหตุอะไร และรัฐจะต้องจ่ายค่าเสียหายอย่างไร ดังนั้นยังไม่ชัดเจน จึงให้กฟผ.ไปหาข้อมูลมาว่าเป็นเพราะอะไร ซึ่งทางบริษัทเอกชนยินดีที่จะให้เปิดเผยสัญญา โดยจะดูว่าสัญญาดังกล่าวเป็นธรรมหรือไม่ รัฐบาลจะทำการไปร้องใส่ในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช โฆษกรัฐบาล กล่าวว่า นายกษได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโรงไฟฟ้าหินกรูด นำรายงานสรุปข้อมูลทั้งหมดส่งภายในวันที่ 21 ม.ค. ก่อนการเดินทางไปลงพื้นที่จริงในวันที่ 24 ม.ค.

อย่างไรก็ตาม การดูแลเรื่องสัญญานั้น นอกจากให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายมาดูแลเรื่องสัญญาซื้อขายไฟฟ้าแล้ว ยังต้องมีการตั้งคณะกรรมการทำงานพิจารณาถึงการสำรองไฟฟ้าตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าระยะยาว (พีดีพี) ว่า การสำรองไฟฟ้าที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร เพราะในขณะนี้ทางสพ.เห็นว่า ประเทศไทยควรมีไฟฟ้าสำรองถึงร้อยละ 20 ขณะที่เอ็นจีโอ เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีสูงถึงระดับนั้น ดังนั้นจะต้องมีการพิจารณาถึงการสำรองไฟฟ้าที่เหมาะสม หากมีจุดที่เหมาะสม ก็อาจมีเหตุผลในการเลื่อนหรือยกเลิกการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด

วันที่ 20 ม.ค. นักวิชาการกว่าห้าร้อยคนทั่วประเทศได้ร่วมลงชื่อคัดค้านโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูด โดยเรียกร้องให้รัฐบาลยุติโครงการทันที รวมทั้งให้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาค่าใช้จ่ายที่อาจต้องจ่ายให้กับเอกชน โดยให้เปิดเผยสัญญาเพื่อหาคนทุจริต ทางด้านพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกษ ให้ความเห็นที่มีนักวิชาการออกมาคัดค้านนั้นว่า ยินดีรับฟังทุกฝ่ายเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม

ตาม เมื่อผลเป็นอย่างไก็ต้องเป็นไปตามนั้น และจะพยายามตัดสินใจโดยเร็วที่สุด ด้านนายเกียรติพงศ์ น้อยใจบุญ เลขานุการสภาอุตสาหกรรมฯ (สอท.) ได้เรียกร้องให้รัฐบาลตัดสินใจเดินหน้าโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก - หินกรูดโดยเร็ว โดยให้เหตุผลว่า ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้ผ่านกระบวนการตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามกฎหมายครบถ้วน และหากล่าช้าออกไปอาจเกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของประเทศ และบรรยากาศการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งสนับสนุนนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลด้วย

ในวันที่ 24 ม.ค. พ.ศ. ๖๖ ชินวัตร นายกฯ ได้เดินทางไปรับทราบข้อมูลจากฝ่ายคัดค้านและสนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด ในการรับฟังปัญหาที่บ่อนอกนั้น เริ่มตั้งแต่ที่มาของการเข้ามาทำโครงการโรงไฟฟ้าว่ามีเบื้องหลัง จนกระทั่งถึงประเด็นการแต่งตั้งเลขปริมาณไฟฟ้าสำรองเพื่อให้เกิดการก่อสร้างโรงไฟฟ้า โดยมีกลุ่มโยงโยและมีผลประโยชน์กับบริษัทที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้า ผลักดันอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออีไอเอ ส่วนที่หินกรูดนั้น กลุ่มผู้คัดค้านได้ชี้แจงเหตุผลเพื่ออย่าฉุกเฉินว่า ไม่ต้องการให้รัฐบาลก่อสร้างโรงไฟฟ้าอีกต่อไป โดยยกตัวอย่างว่าการใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงจะทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ และชี้ให้เห็นว่าถ่านหินจะมีผลกระทบต่อดินและแหล่งน้ำของชุมชน การก่อสร้างสายพานลำเลียงถ่านหินและทำเทียบเรือน้ำลึก จะทำลายระบบนิเวศนิเวศวิทยาชายฝั่งและที่สำคัญโครงการนี้ยังทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในชุมชนด้วย ทั้งนี้ นายกฯ ได้ยืนยันว่ารัฐบาลชุดนี้จะรีบตัดสินใจเรื่องนี้โดยเร็ว ก่อนเทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่ของไทย โดยรัฐบาลจะทบทวนโครงการสร้างโรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง บนพื้นฐานการไม่มีผลกระทบต่อชีวิตของชุมชนเป็นลำดับแรก ส่วนเรื่องความคุ้มค่าของการลงทุนเป็นลำดับรองลงมา (กรุงเทพฯ 11,12,21-230145, สยามรัฐ 12,21,220145, ผู้จัดการ 15,17,250145, มติชน 18,22,260145, บ้านเมือง 20-22, 270145)

ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครอง

1. ความเคลื่อนไหวการเมืองการปกครองภายในประเทศ

ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองไทยในช่วงเดือน ม.ค.2545 ปรากฏข่าวคราวความเคลื่อนไหวซึ่งล้วนเป็นประเด็นทางการเมืองที่นำจับตามองหลายเรื่องพร้อมๆกัน ไม่ว่าจะเป็นการแจกใบแดงใบเหลืองของกกต.ด้วยวิธีการที่ทำให้ กกต. ตกเป็นจำเลยของสังคมและการกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ส.ส.และเลือกตั้งซ่อมส.ว. ข่าวคราวการปรับคณะรัฐมนตรีที่มาพร้อมกับการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลและการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทย ความเคลื่อนไหวในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ รมต.เป็นรายบุคคลของพรรคประชาธิปัตย์ และอีกสองเรื่องที่สำคัญคือการจัดตั้งศูนย์ข่าวของรัฐบาลที่ได้รับการต่อต้านว่าเป็นการแทรกแซงสื่อ และปิดหูปิดตาประชาชน กับข่าวความเคลื่อนไหวในการปฏิรูประบบราชการ สารของข่าวต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ความเคลื่อนไหวองค์กรตรวจสอบทางการเมือง

- กกต.แจกใบแดง-ใบเหลือง หลายฝ่ายวิจารณ์ว่าไม่โปร่งใส

เมื่อวันที่ 18 ม.ค.2545 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ชุดใหม่ที่มีพล.อ.ศิริรินทร์ ฐูปกล้า เป็นประธาน ได้มีคำสั่งอย่างเป็นทางการให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (ใบแดง) กับ ส.ส. 2 คน และให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง) กับ ส.ส.อีก 12 คน โดยแยกเป็นส.ส.พรรคไทยรักไทย 8 คน พรรคชาติไทย 3 คน พรรคความหวังใหม่ 2 คน และพรรคชาติพัฒนา 1 คน ปรากฏว่าการวินิจฉัยของ กกต. ครั้งนี้ได้รับการวิจารณ์ว่าไม่โปร่งใส โดยระบุว่า จากการรวบรวมข้อมูลข้อกล่าวหาต่างๆ รวมทั้งการสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของคณะอนุกรรมการชุดสอบสวนของ กกต. ที่ผ่านมา ระบุว่า มี ส.ส.ที่น่าจะถูกใบแดง 34 คน ใบเหลือง 51 คน และใบขาว 214 คน ที่ไม่พบหลักฐานการกระทำความผิด แต่เมื่อเสนอให้ กกต.ชุดพล.อ.ศิริรินทร์ ฐูปกล้า ซึ่งเป็น กกต.ชุดใหม่ พิจารณาเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยและลงมติ ผลการวินิจฉัยคือจากใบแดง 34 คน เหลือเป็นใบแดง 2 คน ใบเหลือง 7 คน และใบขาว 25 คน ส่วนใบเหลือง 51 คนเหลือ 2 คน อีก 49 คนพ้นข้อกล่าวหาและใบขาว 214 คน พ้นข้อกล่าวหา 211 คน อีก 3 คนเป็นใบเหลือง

เครือข่ายประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง หรือ พี-เน็ต ได้เคลื่อนไหวโดยแถลงประเด็นเคลือบแคลงเกี่ยวกับการทำงานของ กกต.ถึง 10 ประเด็นด้วยกัน เช่น กกต.มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง รูปแบบการทำงานไม่โปร่งใส ไม่สื่อสารกับประชาชน การใช้เสียงข้างมากให้มติออกมาเป็นเอกฉันท์ ฯลฯ ซึ่งในประเด็นนี้ นายแก้วสรร อติโพธิ ส.ว.กทม.แสดงความไม่เห็นด้วยกับการที่กกต.ใช้มติเอกฉันท์ในการออกใบแดงใบเหลืองเช่นกัน และเสนอว่าประเด็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียงควรใช้ระบบของศาลมาพิจารณา และการรวมศูนย์ให้ กกต. 5 คน พิจารณาในเวลาที่ย่ำกัด ทำให้เกิดปัญหาไม่ยุติธรรมได้ สำหรับข้อเคลือบแคลงต่างๆ บางข้อ ได้รับการเปิดเผยจากกกต.บางคนว่าเป็นจริง อาทิ นายจรัล บุณยพันธุ์ศรี กกต.ฝ่ายสืบสวนสอบสวน บอกว่ามีการวางหลักเกณฑ์กันใหม่เพื่อให้สามารถลงมติกันได้โดยฟัง

เสียงข้างมากในที่ประชุม ส่วนเสียงข้างน้อยต้องทำตามเพื่อได้มติที่เอกฉันท์ ด้านนายวีระชัย แนวบุญเนียร กกต.ฝ่ายกิจการการมีส่วนร่วมยอมรับว่าไม่มีการบันทึกการประชุมพิจารณาออกใบแดงใบเหลือง ซึ่งนายยุวรัตน์ กมลเวชช อดีต กกต.ชี้ว่าผู้ที่ได้รับใบแดงมีสิทธิฟ้องได้

ไม่แต่เท่านั้น พี-เน็ต ยังแถลงเรียกร้องให้กกต.เปิดเผยเหตุผลกรณีไม่เรียกส.ส. 8 คน ที่เข้าข่ายใบแดงเข้าให้การ และเปิดเผยมติที่ประชุมกกต.ว่าในกรณี 25 ใบแดงที่หายไป กกต.ท่านใดเป็นผู้ลงความเห็นตามคณะอนุกรรมการและท่านใดมีความเห็นแตกต่าง รวมทั้งทางพี-เน็ตจะส่งตัวแทนไปยื่นหนังสือต่อรัฐสภาขอถอดถอนกกต.ทั้ง 5 คนออกจากตำแหน่ง เพื่อให้สังคมลดความสงสัย ส่วน พล.ต.ท.วาสนา เพิ่มลาภ กกต.ฝ่ายกิจการพรรคการเมือง บอกว่าทางกกต.ไม่สามารถเปิดเผยสำนวนการวินิจฉัยได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญโดยเลขาธิการ นาย นพดล เสงเจริญ ชี้แจงว่าคำร้องขอเปิดเผยสำนวนใบเหลือง-ใบแดงนั้นต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีมติว่า กกต.อยู่ภายใต้ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร กกต.ต้องเปิดเผยสำนวนให้กับผู้ที่ถูกวินิจฉัยให้ใบเหลือง-ใบแดง ในกรณีที่มีการร้องขอ วันที่ 22 ม.ค.2545 ครม.ได้อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน แทนตำแหน่งที่ว่าง พ.ศ.... โดยพิจารณาเปลี่ยนจากวันที่ 2 มีนาคมตามที่ กกต.เสนอ เป็นวันที่ 3 มีนาคม เนื่องจากเป็นวันหยุดราชการ ประชาชนเดินทางมาลงคะแนนได้สะดวก และยังได้อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดสมุทรปราการแทนตำแหน่งที่ว่างลง ในวันที่ 24 ก.พ.2545 ตามที่สำนักงานกกต.เสนอ

- การเตรียมการเลือกตั้งใหม่ จะให้ใบแดงก่อนวันเลือกตั้ง

สำหรับการเตรียมการเลือกตั้งส.ส.ใหม่และเลือกตั้งซ่อม ส.ว.นั้น นอกเหนือจากการเชิญหน่วยงานที่สนับสนุนการเลือกตั้งเข้าร่วมประชุมที่สำนักงาน กกต. เพื่อมอบหมายงานในแต่ละส่วนแล้ว พล.อ.ศิริวัชร ฐปถเกล้า ประธานกกต. ยังได้บอกว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ กกต.จะนำมาตรา 85/1 ของกฎหมายเลือกตั้ง คือให้ใบแดงก่อนวันเลือกตั้ง เพื่อมิให้เกิดการเลือกตั้งซ้ำหากมาบังคับใช้และให้ผู้สมัครและทุกฝ่ายสนใจปฏิบัติตามมาตรา 44(5) คือห้ามหลอกลวงบังคับขู่เข็ญ ใช้อิทธิพลคุกคามใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองอย่างเข้มงวด ห้ามทำ Exit Poll เพื่อป้องกันการชี้แนะ และห้ามประกาศผลโพลสู่สาธารณะตั้งแต่มีพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งจนถึงสิ้นสุดการลงคะแนน เพื่อให้ผลการเลือกตั้งสะท้อนคะแนนนิยมของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ความไม่โปร่งใสในการตัดสินใจของกกต. ปรากฏชัดตามมาอีก หลังจากมีการเทียบเคียงเอกสารของกกต. ระหว่างเอกสารแถลงข่าวของ กกต.ที่ระบุผลการวินิจฉัยเกี่ยวกับการร้องคัดค้านส.ส.ว่ามีทั้งสิ้น 308 เขต ส่วนเอกสารอีกชิ้นหนึ่งเป็นเอกสารที่คณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องคัดค้านของกกต.ที่เสนอความเห็นให้ กกต.วินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งปรากฏว่ามีจำนวน 301 เขต ทำให้เกิดคำถามว่าสำนวนอีก 7 เขตหายไปไหน (มติชน 03,04,08,10,11,12,14-23,300145, บ้านเมือง 03,10,11,17-19,21,22,24,270145, กรุงเทพธุรกิจ 04,11,14,20-23,280145,ผู้จัดการ 12-13,150145, สยามรัฐ 04,06,15,16,19,210145)

1.2 ความเคลื่อนไหวพรรคการเมือง

- พรรคความหวังใหม่มีมติร่วมกับพรรคไทยรักไทยและนานาชาติพรรค

วันที่ 2 ม.ค.2545 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรีและรมต.กลาโหม หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ กล่าวเกี่ยวกับความคืบหน้าในการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยว่า ขณะนี้อยู่ระหว่างการให้ข้อมูลและศึกษาข้อดีข้อเสียของการรวมพรรคร่วมกับสมาชิกพรรคความหวังใหม่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายกำหนดไว้ว่า การรวมต้องได้ ส.ส.พรรคครบทั้ง 36 คน และเสนอทางออกในเรื่องนี้ไว้ 3 แนวทางคือ อยู่เหมือนเดิม ไปรวมกับพรรคไทยรักไทย และสุดท้ายคือยุบพรรคความหวังใหม่ ส่วนปัญหาการรวมในตอนนั้นคือปัญหาเรื่องการตัดโอกาส ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ ปัญหาเรื่องสิทธิพรรค สาขาพรรค ขณะเดียวกันกลุ่มต่างๆ ในพรรค เช่น กลุ่มนายสุชาติ ตันเจริญ และกลุ่มนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ก็แสดงออกถึงการสนับสนุนการรวมพรรค สำหรับเงื่อนไขการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยของ พ.ต.ท.ทักษิณ นายกฯ คือการตั้งเงื่อนไขเวลาไว้ไม่เกินวันที่ 27 ม.ค.2545 ซึ่งเป็นวันประชุมใหญ่พรรคไทยรักไทย โดยบอกว่าหากพรรคความหวังใหม่ไม่ปรับรวมกับพรรคไทยรักไทย การปรับตำแหน่งในครม.จะมีผลกระทบต่อพรรคความหวังใหม่ด้วย เนื่องจากในช่วงการจัดตั้งรัฐบาลพรรคความหวังใหม่เปรียบเสมือนสาขาของพรรคไทยรักไทย ทำให้ได้ที่นั่งในครม.มากกว่าพรรคชาติชาติไทยทั้งหมดที่มีจำนวนส.ส.น้อยกว่า

- มติรวมพรรคท่วมท้น

ท่ามกลางกระแสข่าวการรวมหรือไม่รวมกับพรรคไทยรักไทยและความขัดแย้งภายในพรรคความหวังใหม่เอง ถึงขั้นตั้งกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งการจะฟ้องร้องหมิ่นประมาทกันเอง ท้ายที่สุดวันที่ 24 ม.ค.2545 สมาชิกพรรคความหวังใหม่ที่มีสิทธิออกเสียงได้ลงมติด้วยการลงคะแนนลับ ผลปรากฏว่ามติรวมกับพรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียง 149 ต่อ 84 ไม่ออกเสียง 1 จากยอดการลงมติ 234 เสียง โดย นายชิงชัย มงคลธรรม ได้ยื่นหนังสือแสดงการคัดค้านมติการรวมพรรคต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าเป็นการขัดต่อข้อบังคับ

ของพรรค ชัดต่อรัฐธรรมนูญ (สยามรัฐ 03,08,09,18,19,24,260145, บ้านเมือง 03,23,24,25,260145, มติชน 04,08,23,250145, กรุงเทพธุรกิจ 09,18, 22,240145)

- เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการรวมพรรคการเมือง

ความเคลื่อนไหวในการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทย ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลในวงการเมือง โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป อาทิ 1) เตือนประชาชนให้จับตาดูความเคลื่อนไหวในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะนายกรัฐมนตรียกข้อเรียกร้องให้มีเสียงเกิน 350 เสียง หรือเกินกึ่งหนึ่งของทั้งสองสภา ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ และรัฐบาลจะเป็นเผด็จการมากขึ้น 2) ระบุว่าเป็นการพยายามของนายทักษิณโดยมีเป้าหมายสู่การผูกขาดทางการเมืองโดยระบบรัฐสภา และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความกังวลเรื่องการพิจารณาใบเหลืองใบแดงของกกต. ที่คาดว่าจะมี ส.ส. พรรคไทยรักไทยอยู่ในข่ายจำนวนมาก เพราะอาจทำให้พรรคร่วมรัฐบาลมีอำนาจการต่อรองมากขึ้น การรวมพรรคจะทำให้มีเสียงพรรคการเมืองใหญ่ที่มีนโยบายชัดเจนกว่าการมีพรรคการเมืองเล็กๆ หลายพรรค 3) เป็นสัญญาณของการสิ้นชาติ เป็นต้น สำหรับนักวิชาการด้านการเมือง มีการแสดงความเห็นเกี่ยวกับการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยต่างๆ กัน เช่น 1) เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพรรคร่วมรัฐบาลในการผลักดันนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่เสนอไว้ ให้ดำเนินไปได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวางจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มจำนวน ส.ส. ในสภาของพรรคไทยรักไทยแล้ว ยังเป็นการดึง ส.ส. พรรคความหวังใหม่เข้ามาคานอำนาจกับ ส.ส. กลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง เพื่อลดอำนาจต่อรองของกลุ่มนี้ 2) ต้องการให้ พ.ต.ท.ทักษิณฯ และพรรคไทยรักไทย เป็นรัฐบาลได้ถึง 8 ปี ดังที่เคยประกาศไว้ ส่วนการรวมพรรคแล้วจะเป็นเผด็จการรัฐสภาหรือไม่ก็นำไปไม่ได้ เพราะยังมีพรรคฝ่ายค้านขนาดใหญ่ระดับชาติปฏิบัติหน้าที่อยู่ ซึ่งหากตราบโดยยังอยู่คนละขั้วกันระบบการเมืองก็จะมี การตรวจสอบและคานอำนาจกันอยู่ (สยามรัฐ 03, 04,26-300145, บ้านเมือง 03,26,270145, มติชน 27,290145, ผู้จัดการ 08,290145)

1.3 ความเคลื่อนไหวทางรัฐสภา

- พรรคประชาธิปไตยเคลื่อนไหวเตรียมเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล

กระแสข่าวเกี่ยวกับการยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลจากภายในพรรคประชาธิปัตย์ โดยนายชวน หลีกภัย ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร อดีตนายกรและหน.พรรคประชาธิปัตย์ กล่าวไว้ในช่วงปลายปี 2544 ว่า ฝ่ายค้านคงไม่ยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลทันทีที่เปิดประชุมรัฐสภาสมัยหน้า ส่วนนายสุทัศน์ เงินหมื่น รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ บอกว่า เดือน ก.พ.2545 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเปิดสมัยประชุม พรรคประชาธิปัตย์จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจแน่นอน ขณะนี้นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ บอกว่าช่วงเวลาที่จะเปิดอภิปรายนั้น คงต้องรอฟังการประเมินผล 1 ปี ที่รัฐบาลเคยบอกไว้ และต้องรอดูว่าการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยและการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงครม.อย่างไร ซึ่งกรณีนี้นายชวน หลีกภัย บอกว่า ต้องรอดูว่า รมต.คนนั้นยังอยู่หรือไม่ เพราะมีความเป็นไปได้ที่อาจจะมีการปรับคนที่คาดว่าจะถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจออก แต่หากปรับแค่ย้ายกระทรวงก็ยังไม่อภิปรายได้ และยอมรับว่าการที่พรรคชาติพัฒนาจะไปเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้เสียงของฝ่ายค้านลดลงมาและทำให้คะแนนที่จะลงมติให้ชนะในแต่ละเรื่องนั้นแทบจะไม่มี ส่วนนายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ ประธานวิปฝ่ายค้าน บอกว่าขณะนี้ยังไม่มีการกำหนดวัน ประเด็นและตัวบุคคล แต่ยืนยันว่าเรื่องที่จะนำมาเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ เป็นเรื่องที่รัฐบาลทำงานอย่างไรประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน จะไม่มีการนำเรื่องส่วนตัวมากล่าวหาโจมตีกันอย่างแน่นอน และว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของรัฐบาลหรือการปรับคณะรัฐมนตรี แต่ถ้ามต.ที่จะถูกอภิปรายยังอยู่ในครม.ก็สามารถอภิปรายได้ ล่าสุดนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย โฆษกพรรคประชาธิปัตย์กล่าวว่าฝ่ายค้านยังไม่ยื่นญัตติอภิปรายในเดือนก.พ.นี้ แม้จะมีข้อมูลเพียงพอที่จะอภิปรายได้ และเดือนก.พ.เป็นเดือนที่ครบรอบการทำงาน 1 ปีของรัฐบาลที่นายกรัฐมนตรียกข้อเรียกร้องให้มีการประเมินผลงานของรมต.เพื่อปรับรมต.ที่ไม่มีผลงานออกไป ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับรมต.ที่ฝ่ายค้านมีข้อมูลจะอภิปรายว่าจะถูกปรับออกไปหรือไม่ และเน้นว่าประเด็นที่จะเปิดอภิปรายต้องถึงขั้นไม่สามารถไว้วางใจรมต.ผู้นั้นให้เป็นผู้บริหารราชการแผ่นดินต่อไปได้

- การเตรียมประเด็นเพื่ออภิปรายไม่ไว้วางใจ

สำหรับประเด็นการอภิปรายนั้น นายจรินทร์ บอกว่า ฝ่ายค้านได้ทำการประเมินผลงานรัฐบาลในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาว่าสอบตก 5 ด้านคือ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การปฏิรูปการเมือง การศึกษา งานในสภาฯ การจัดการปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนมติเพื่อลงคะแนนไม่ไว้วางใจรัฐบาลนั้น มีการเตรียม 3 ข้อคือ 1) เรื่องการทุจริตหรือมีพฤติกรรมไม่ชอบมาพากล 2) ความไร้ประสิทธิภาพ และ 3) ความล้มเหลวของนโยบาย ด้านนายอรรถพล สรสุชาติ กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ เปิดเผยว่าขณะนี้กำหนดแล้วว่าจะกระทรวงที่ถูกอภิปรายอย่างแน่นอนมี 4 กระทรวงคือ ก.คลัง พาณิชย ศึกษาศ และสาธารณสุข ก.คลังและพาณิชย์มีข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้องและเรื่องการทุจริต ส่วนก.ศึกษาและสาธารณสุข

สุข มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งภายในเรื่องนโยบายของรัฐบาล การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการที่ไม่เป็นธรรมและความพยายามของคนนอกแทรกแซงการแต่งตั้งโยกย้ายในก.สาธารณสุข นอกจากนี้นายศิริโชค โสภา เลขาธิการคณะทำงานด้านคมนาคมได้เพิ่มเติมว่า.คมนาคมก็มีข้อมูลมากพอที่จะเปิดอภิปรายได้ ซึ่งได้รับการยืนยันจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รองหน.พรรค ว่า ฝ่ายค้านกำลังเก็บข้อมูลในเรื่องการแก้ไขแปรรูปสัญญาร่วมงานกิจการโทรคมนาคม ว่าจะทำให้รัฐสูญเสียรายได้เกือบ 300,000 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม พรรคประชาธิปัตย์บอกว่า หลังการประชุม ส.ส.พรรคในวันที่ 9 ม.ค.2545 จะมีการประชุมคณะทำงานเพื่อหาข้อสรุปอีกครั้งหนึ่งว่าจะมีกระทรวงใดบ้างที่จะถูกอภิปราย ส่วนการประกาศอย่างเป็นทางการว่าจะยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อใดนั้นคงต้องปรึกษากันภายในพรรคก่อน เพราะเกรงว่าหากสรุปและประกาศออกไปล่วงหน้าอาจมีการชิงปรับ ครม.เพื่อหนีการอภิปรายได้ (มติชน 02,080145, สยามรัฐ 03,04,080145, บ้านเมือง 08,110145, กรุงเทพธุรกิจ 311244, 04, 090145)

- ความเคลื่อนไหวพากรัฐบาลมีทั้งแผนรุกและแผนรับ

มีรายงานข่าวทางสื่อมวลชนว่า ทางฝ่ายรัฐบาลมีทั้งแผนรุกและแผนตั้งรับการอภิปรายไม่ไว้วางใจหลายแผนด้วยกัน แผนตั้งรับ เช่น 1) ปรับครม.ในส่วนที่บกพร่องหรือมีผลงานไม่พอ เพื่อทำลายน้ำหนักการอภิปรายของฝ่ายค้าน 2) สลายพลังฝ่ายค้านด้วยการดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลและโดดเดี่ยวพรรคประชาธิปัตย์ 3) การประชุมใหญ่พรรคไทยรักไทยวันที่ 27 ม.ค.2545 จะมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคครั้งใหญ่ เป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพภายในพรรคให้เกิดขึ้น ส่วนแผนรุกของรัฐบาล ได้แก่การตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ขึ้นมาตรวจสอบผลงานของปรส.ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ที่ผลงานยังเป็นหมอกมาใจประชาชนคนไทยทั่วประเทศ นั่นคือการนำทรัพย์สินของนักธุรกิจไทยไปเลหลังขายให้กับต่างชาติในราคาถูกแล้วให้ต่างชาตินำมาขายคืนให้นักธุรกิจไทยในราคาที่สูงกว่า ทำให้บริษัทต่างชาติได้กำไรมหาศาล นอกจากนี้ ทีมงานของรัฐบาลยังศึกษารายละเอียดความประพฤติของฝ่ายค้านโดยเฉพาะ "ดาวสภา" อย่างวิเคราะห์เจาะลึกจากฐานข้อมูลของทั้งราชการและที่ใช้กลไกของราชการตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังใช้วิธีตอบโต้ผ่านสื่อบ้าง เช่น ในวันที่ 7 ม.ค.2545 นายบุญฤทธิ์ ตีเยะไพรัช โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงข่าวตอบโต้ฝ่ายค้านกรณีการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลว่ามีกรกล่าวหากันหลายเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่จะอภิปราย ทำให้ประชาชนสับสน และสรุปว่ารัฐบาลนี้มาแก้ปัญหาเท่าที่เรื่องที่มีสาเหตุมาจากแนวนโยบายของหลายรัฐบาลในอดีต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด่วน การก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า ความขัดแย้งการสร้างโรงไฟฟ้าหินกรูดและบ่อนอก รวมถึงทอสงแก๊สไทย-มาเลเซีย

นอกจากนี้ พ.ต.ท.ทักษิณ ยังได้ตั้งคณะทำงานประสานงานและติดตามการทำงานของรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการตอบโต้ฝ่ายค้านในการอภิปรายไม่ไว้วางใจตั้งแต่เดือนธ.ค. 2544 มีนายอดิศร เพียงเกษ ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ เป็นหัวหน้าทีม ทำหน้าที่ประสานงานกับคณะทำงานด้านต่างๆ และจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะใช้ข้อมูลอะไรให้รัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายชี้แจง รวมทั้งยังได้แบ่งทีมรับมือการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ประกอบด้วยทีมประท้วงและเบรกฝ่ายค้าน ทีมตอบโต้หากมีการพูดนอกประเด็น ทีมเตรียมข้อมูลของกระทรวงเป้าหมาย อาทิ ก.คลัง พาณิชย สาธารณสุข ศึกษา คมนาคมและการสื่อสาร เกษตร อุตสาหกรรม และทีมเตรียมข้อมูลในส่วนของนายกฯ โดยแบ่งการทำงานเป็นสองฝ่ายคือฝ่ายอบรมการอภิปรายในสภาและฝ่ายเตรียมข้อมูลรายกระทรวงเพื่ออภิปรายสนับสนุนรัฐบาล

มีนักวิเคราะห์สรุปว่าจากแผนตั้งรับและรุกของรัฐบาลรวมทั้งการที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากเด็ดขาดในสภาญัตติการอภิปรายครั้งนี้แทบจะไม่มีโอกาสอะไรเลย อีกทั้งข้อมูลอาจถูกตอบโต้และเฉกโยกกลางสภา ซึ่งฝ่ายค้านอาจเป็นฝ่ายบาดเจ็บเสียเองก็ได้ นอกจากนี้จะมีหลักฐานเด็ดมาตอบโต้แต่ก็คงจะบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย

อนึ่ง ข่าวเกี่ยวกับการปรับคณะรัฐมนตรีนั้น ปรากฏตลอดมาตั้งแต่ปลายปี 2544 โดยจุดชนวนจากพรรคชาติไทยที่เตรียมจะเปลี่ยนตัว รมต.เกษตรฯ คือนายนที ชลิตทอง แต่ปรากฏว่าชนวนด้าน การเคลื่อนไหวที่จะดึงพรรคชาติพัฒนาเข้าร่วมรัฐบาลก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับโควตาตำแหน่ง รมต.จนต้องมีการออกมาปฏิเสธกัน ท้ายสุดวันที่ 22 ม.ค.2545 พ.ต.ท.ทักษิณ ให้สัมภาษณ์ "มติชน" ถึงการปรับครม.ว่า หลังจากรัฐบาลทำงานมาครบ 1 ปีและคิดว่าเป็นช่วงก่อนการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยจะมีการปรับ 1 ครั้งและช่วงเดือนตุลาคมที่มีการปรับกระทรวงใหม่ก็จะมีการปรับอีกครั้ง เป็นการปรับเล็กไม่ก่ตำแหน่งและเป็นคนละส่วนกับการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ (มติชน 06,230145, สยามรัฐ, บ้านเมือง 07,080145, กรุงเทพธุรกิจ 090145)

1.4 ความเคลื่อนไหวด้านการสื่อข่าวสารของรัฐ

- รัฐบาลโดนข้อหาแทรกแซงสื่อทั้งศูนย์ "ไอเอ็มซี" ของ "บีบีจี" และ "ศขป." ของปลัดสำนักนายกฯ

ข้อหาของรัฐแทรกแซงสื่อ ซึ่งเป็นข่าวใหญ่ในเดือน ม.ค.2545 สืบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวสองอย่างคือ การที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกฯและรมต.กลาโหม มอบนโยบายให้สถานีโทรทัศน์และวิทยุในเครือข่ายทหาร ตั้งศูนย์ประสานข้อมูลกลางหรือไอเอ็มซี เสนอข่าวรัฐบาลในสองนาที่แรกของต้นชั่วโมงการเสนอข่าว และก้าวต่อไปคือการแถลงข่าวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ทุกคนสามารถดูได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ปรากฏว่านโยบายดังกล่าวได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่ายว่าเป็นการแทรกแซงสื่อ ปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชน ซึ่ง พล.

อ.ชวลิต ชี้แจงว่า เป็นการช่วยเหลือสื่อมวลชน โดยมีการทำเว็บไซต์ และจะส่งข้อมูลให้ศูนย์ข้อมูลกลางของทีมีโฆษกเป็นหลัก เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญส่งให้นักข่าวได้รู้ประเด็นต่างๆเพิ่มเติมในข่าวสำคัญโดยไม่ต้องเสียเวลา นายอลงกรณ์ พลบุตร ส.ส.เพชรบุรี กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า เข้าข่ายขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 39, 40 และ 41 สามารถยื่นเป็นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจได้ ขณะเดียวกัน สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย โครงการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ และเครือข่ายนักวิชาการเพื่อการปฏิรูปสื่อ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมเรียกร้องให้ยกเลิกนโยบายหรือคำสั่งดังกล่าวและขอให้รัฐบาลเร่งรัดกระบวนการปฏิรูปสื่อวิทยุและโทรทัศน์ให้เป็นสื่อของสาธารณชนโดยเร็วต่อไป (มติชน 16-180145, สยามรัฐ 170145, กรุงเทพธุรกิจ 170145)

ความเคลื่อนไหวอีกเรื่องหนึ่งที่มาของการกล่าวหาว่ารัฐแทรกแซงสื่อ คือ การที่นายกฯมอบหมายให้ พ.ต.ต.ยงยุทธ สาระสมบัติ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้ง ศขป. หรือศูนย์อำนวยความสะดวกทำความเข้าใจกับประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมาการทำงานของหน่วยงานด้านการประชาสัมพันธ์ของรัฐ ยังไม่สามารถทำความเข้าใจกับประชาชนได้ดีเกี่ยวกับผลงานการดำเนินนโยบายและการทำงานของรัฐบาล

พ.ต.ต.ยงยุทธ บอกว่า ศขป. มีภารกิจ 3 ประการคือ

- 1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทำความเข้าใจกับประชาชนในภาวะที่ไม่ปกติ
- 2) ทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับนโยบายและการทำงานของรัฐบาลในภาวะปกติ
- 3) ทำความเข้าใจและรณรงค์โครงการหรือนโยบายสำคัญของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง โดยเสนอข่าวข้อเท็จจริงอย่างเป็นกลาง และ

ประสานความร่วมมือกันระหว่างสื่อของรัฐทั้งหมด เพื่อให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ คาดว่าจะมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 23 ม.ค.2545 และระบุว่า โครงการ ศขป. เป็นคนละโครงการกับของพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

- โครงการจัดตั้งศูนย์ทำความเข้าใจถูกคัดค้านอย่างกว้างขวาง

โครงการจัดตั้ง ศขป.ดังกล่าว ได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่าย ด้วยเหตุผลที่คล้ายคลึงกัน อาทิ เป็นการรวบอำนาจ ละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน เป็นการแทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชนขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 40 และ 41 เป็นการกระทำที่จะนำกลับไปสู่ยุคเผด็จการ เพราะเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน นอกเหนือจากจำกัดสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เป็นเพราะรัฐบาลถูกสื่อวิพากษ์วิจารณ์หนักหน่วงจึงต้องการตอบโต้ ไม่ถูกต้องที่รัฐบาลจะใช้สื่อในกำกับของตนนำเสนอข่าวสารการทำงานของตน เป็นต้น วันที่ 19 ม.ค.2545 พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ชี้แจงผ่านรายการ “นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ 92.5 เมกะเฮิรตซ์ ว่าประชาชนเข้าใจผิดเกี่ยวกับการตั้ง ศขป. เพราะเพียงแต่ต้องการเติมสิ่งที่ยากหายไ้ไปจากกรรณางานของสื่อมวลชน ต้องการให้ประชาชนทราบสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์กับอนาคต ไม่ใช่ให้มาเชียร์กัน ระบุสาเหตุที่ต้องมี ศขป.เพราะสื่อของรัฐถูกเซ็น ถูกขายไปหลายแบบ เช่น การเช่าเวลา มีเพียงร้อยละ 10 ที่เป็นข่าวสารที่ประชาชนจะได้รับ ส่วนสื่อเอกชนก็เสนอแต่ข่าวขัดแย้ง ตื่นเต้นเร้าใจ และเพิ่มเติมว่าสิ่งที่กำลังดำเนินการเพียงอยากจะบอกกับประชาชนว่า ยังมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับประชาชนและให้ประชาชนรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องปรับตัวล่วงหน้า สำหรับสำนักข่าวไทยนั้น ต้องการพัฒนาให้เป็นสำนักข่าวที่เข้มแข็งเนื่องจากวันข้างหน้าต้องเป็นองค์กรมหาชนและต้องเข้าตลาดหลักทรัพย์ และสรุปว่าเวลานี้ควรใช้ความเข้มแข็งของการเมืองให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้านพ.ต.ต.ยงยุทธ สาระสมบัติ ยืนยันว่า ศขป. เป็นเพียงศูนย์ประชาสัมพันธ์ แต่ข่าวออกมาสืบสนกลายเป็นว่ารัฐบาลเข้าไปแทรกแซงสื่อ และบอกว่าจะเดินหน้าโครงการนี้ต่อไปโดยเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น

อย่างไรก็ตาม วันที่ 22 ม.ค.2545 มีการรวมตัวกันของสมาคมนักข่าวสื่อและนักวิชาการด้านนิติศาสตร์ วารสารศาสตร์ อาทิ คณะบดีคณะนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมีความเห็นร่วมกันว่า จะคัดค้านพฤติกรรมที่เข้าแทรกแซงและควบคุมสื่อของรัฐบาลชุดนี้อย่างต่อเนื่อง และเห็นว่ารัฐบาลควรมีจุดยืนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปสื่อโดยเฉพาะสื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งให้รัฐบาลมีหน้าที่ส่งเสริมคุ้มครองเสรีภาพการเสนอข่าวสารของสื่อ เพื่อให้ประชาชนรับข้อมูลที่หลากหลาย

- จากศูนย์ข่าวความเข้าใจ สู่ศูนย์บริการข่าวสารเพื่อสาธารณะ

จากความคิดเห็นคัดค้านที่เกิดขึ้น พ.ต.ต.ยงยุทธ เปิดเผยว่าคณะกรรมการบริหารงานด้านการประชาสัมพันธ์ ได้กำหนดโครงสร้างใหม่ของ ศขป. โดยให้มีคณะกรรมการบริการข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะขึ้นมาดูแล ศขป. อีกทอดหนึ่ง และเปลี่ยนชื่อจากศูนย์อำนวยความสะดวกทำความเข้าใจกับประชาชน เป็นศูนย์บริการข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะ (ศขป.) ซึ่งศูนย์นี้จะชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ที่แท้จริงมากยิ่งขึ้นว่าเป็นการบริการข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยมีบทบาทหน้าที่คือ 1) ให้บริการข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะในภาพรวมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น 2) ให้บริการข่าวสารในส่วนที่รัฐจะดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับทราบ ให้ความร่วมมือและเตรียมรับการเปลี่ยนแปลง 3) ให้ความสะดวกให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นแหล่งหรือทางเลือกของข้อมูลเสริมแก่ประชาชน และการประชุม ครม. ในวันที่ 22 ม.ค.2545 นายกได้สั่งการอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์และ รมต.ที่ดูแลงานด้านนี้ว่า ต้องการเห็นสถานีโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำความรู้

ไปสู่ประชาชน ให้ทำข่าวที่เป็นข่าว ไม่ต้องไปตกแต่งข่าวให้เป็นเรื่องน่าสนใจหรือตื่นเต้น อะไรเป็นความรู้อะไรที่เผยแพร่แก่ประชาชนก็นำเสนอไป สำหรับการเปิดสำนักงาน ศขป. ได้เลื่อนออกไปอีก 1-2 เดือน เพื่อรับฟังความเห็นให้ได้ข้อยุติ แต่ถึงกระนั้น ศขป. ได้ให้บริการข้อมูลแก่ประชาชนในส่วนของเว็บไซต์แล้วที่ www.puc.or.th (มติชน 18,19,21,22,230145, สยามรัฐ 190145, กรุงเทพธุรกิจ 19,20,22,230145, บ้านเมือง 20,22,230145, สยามรัฐ 09,280145, ผู้จัดการ 290145)

1.5 ความเคลื่อนไหวปฏิรูปโครงสร้างระบบราชการ

- การปฏิรูประบบราชการคืบหน้า ปรากฏทั้งทรงสนับสนุนและเสนอให้ทบทวน

วันที่ 9 ม.ค.2545 มีการประชุมร่วมระหว่างพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กับรองนายกรัฐมนตรี 5 คน รวมทั้งตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม อาทิ คุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) โดยนายพลเอกอดิเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ (ปรอ.) แถลงผลการประชุมว่า ที่ประชุมได้ข้อยุติว่าหลักการปรับโครงสร้างจะไม่เพิ่มกำลังคน แต่จะลดและเกลี่ยคนออกไปตามหน่วยงานที่ตั้งขึ้น โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการประชาชนและบริหารราชการแผ่นดิน ข้อสรุปเบื้องต้นคือให้มีกระทรวงทั้งสิ้น 20 กระทรวง 61 ทบวง และ 60 กรม จากเดิมที่มี 14 กระทรวง 1 ทบวง และ 125 กรม โดยมีกระทรวงใหม่เพิ่มขึ้นมาคือ ก.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก.พลังงาน ก.วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ก.กีฬาและนันทนาการ ก.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก.เทคโนโลยีสารสนเทศ ในแต่ละกระทรวงจะแบ่งออกเป็นทบวง โดยแต่ละกระทรวงมี 3-4 ทบวง ภายใต้ทบวงมีกรม การปฏิรูประบบราชการดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 ต.ค.2545 ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกระทรวงทบวงกรมครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ แต่บางหน่วยงานการถ่ายโอนจะมีจนถึงปี 2547

คุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ บอกว่าการปฏิรูประบบราชการที่กำลังดำเนินอยู่เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่เป็นองค์การพหุทั้งหมดยุคของภาคราชการ การกำหนดให้มี 20 กระทรวงนั้น เป็นการนำงานอย่างเดียวกันที่เดิมแยกอยู่ในกระทรวงต่างๆ มารวม เป็นหมวดหมู่ในกระทรวงเดียวกัน และกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในงานสำคัญต่างๆ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ส่วนรัฐบาลก็ทำงานตามภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น ข้าราชการระดับสูงจะมีระดับความรับผิดชอบสูงขึ้น อำนาจหน้าที่ชัดเจนมากขึ้น ส่วนข้าราชการทั่วไป ในขั้นแรกจะไม่มีการปลดออก แต่เมื่อมีการโอนงานบางอย่างไปให้ท้องถิ่นหรือยุบงานที่ไม่จำเป็นหรือโอนงานไปให้เอกชนทำ อัตราค่าจ้างต่างๆ จะต้องลดลงตามลำดับ ข้าราชการต้องเผชิญผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะปัญหาหลายประการในระบบราชการ เช่น ปัญหาประสิทธิภาพ ปัญหาความรับผิดชอบ และปัญหาความชัดเจนในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจ สังคมและวิกฤติศรัทธาจากประชาชน

- ปฏิรูปแล้วระบบราชการจะใหญ่โตเกินไปหรือไม่ ?

นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ตั้งข้อสังเกตว่าการเพิ่มกระทรวงและทบวง อาจทำให้ระบบบริหารราชการใหญ่โตขึ้น และจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายจำนวนมาก ขณะนายสมชัย ฤชุพันธุ์ อดีตประธานวุฒิสภา เสนอให้ออกกฎหมายให้ข้าราชการมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ เพราะที่เป็นอยู่เมื่อเกิดปัญหาหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ โดยอ้างการพิจารณาตามขั้นตอน นายชุมพล ศิลปอาชา สมาชิกวุฒิสภา กทม. และอดีตรมต.ศึกษาบอกว่าโครงสร้างระบบราชการใหม่จะเป็นผลดีมากกว่าเดิม แต่ส่วนตัวเห็นว่าสิ่งที่สำคัญกว่าการปฏิรูปโครงสร้างส่วนราชการคือการปฏิรูปพฤติกรรมของข้าราชการและวิธีปฏิบัติของระบบราชการ นายสุวิชัย วัฒนศัพท์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ หนึ่งในคณะปรอ. ตั้งข้อสังเกตว่า โครงสร้างที่ออกมาไม่สอดคล้องกับหลักการใหญ่ของการปฏิรูประบบราชการที่ระบุภารกิจว่า ในอนาคต หน่วยงานรัฐจะต้องแคบลงและจะต้องให้ประชาชน ประชาสังคม เอกชน เข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น และเสนอให้รัฐบาลทบทวนจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปใหม่ สำหรับนายสุรพล นิติไกรพจน์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ เห็นว่าการเร่งรัดการปฏิรูปให้ทันวันที่ 1 ต.ค.2545 นี้ให้ระงับกลียุค เพราะระบบราชการขณะนั้นจะเป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งตั้งขึ้นมาเกือบทั้งหมดซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่มีอำนาจอยู่จริงในขณะที่หน่วยงานที่มีอำนาจถูกยุบไปแล้วจึงเป็นช่วงที่ประเทศไม่มีใครมีอำนาจชัดเจน และเสนอว่ารัฐบาลควรตั้งกลุ่มคณะทำงานให้ชัดเจนและกำหนดกรอบการปฏิรูประบบราชการเป็นส่วนๆ

- การגיעเร่งด่วนในการปฏิรูประบบราชการ

วันที่ 26 ม.ค.2545 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้จัดงานแถลงข่าวถึงความคืบหน้าในการดำเนินการปรับโครงสร้างระบบราชการใหม่ รวมทั้งเปิดการประชุมความร่วมมือเพื่อการปฏิรูประบบราชการกับนายเยียน พอร์ตเตอร์ ผู้อำนวยการโลกประจำประเทศไทย ซึ่งเป็นความร่วมมือในการปฏิรูประบบราชการไทยแบบให้เปล่า โดยมีนายพลเอกอดิเรกสาร เป็นประธานที่โรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ กทม. การแถลงความคืบหน้าและความร่วมมือด้านการปฏิรูประบบราชการนี้ นายพลเอกอดิเรกสารบอกว่าปัจจุบันระบบราชการจำเป็นต้องมีการปฏิรูปใหม่ โดยรัฐบาลให้ความเร่งด่วนใน 7 เรื่องคือ 1) ทบทวนบทบาทและภารกิจของรัฐบาลให้มีความชัดเจน ปรับจากการเป็นผู้ควบคุมมาเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน 2) ปฏิรูประบบบริหารงานของรัฐบาลเดิม 3) ปรับระบบบริหารและพัฒนาและการ

บริการประชาชนระดับภูมิภาค 4) ปรับแนวทางการบริหารงบประมาณที่รัฐบาลต้องกระจายการบริหารงบประมาณไปสู่ภูมิภาค 5) จัดการบริหารงานบุคคลและอัตราเงินเดือน 6) วางแนวทางการจัดการกับผู้ทุจริตและคอร์รัปชันในวงราชการ และ 7) วางแนวทางปฏิรูประบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มติชน 10,11,12,13, 22,260145, กรุงเทพธุรกิจ 10,12, 21, 26,280145, สยามรัฐ 12,13,260145, บ้านเมือง 21, 240145, ผู้จัดการ 26-270145)

2. ความเคลื่อนไหวด้านการเมืองการปกครองในต่างประเทศ

2.1 ความเคลื่อนไหวในเอเชียใต้

- ความขัดแย้งอินเดียกับปากีสถาน

ความเคลื่อนไหวในดินแดนเอเชียใต้ ในเดือนม.ค.2545 โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ที่เกรงกันว่าจะเป็นจุดเดือดของโลกเมื่อใดก็ได้ นั่น มีสาเหตุมาจากเหตุการณ์ระเบิดพลีชีพอาชญากรรมของอินเดียเมื่อกลางเดือน ธ.ค.2544 ซึ่งอินเดียนับว่าเป็นฝีมือของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนแคว้นแคชเมียร์ในปากีสถาน จากนั้นมีการยิงปะทะกันบริเวณพรมแดน และต่างฝ่ายต่างเสริมกำลังทหารเข้าไป การประจันหน้าทางทหารนับแสนนายระหว่างสองประเทศกินเวลานานหลายสัปดาห์ วันที่ 3 ม.ค.2545 นายกรัฐมนตรีประกาศจะใช้กำลังอาวุธที่มีอยู่ตอบโต้แถลงการณ์ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนแคว้นแคชเมียร์ที่ขู่ว่าจะใช้อาวุธร้ายแรงกว่าครั้งก่อนๆถล่มความมั่นคงของอินเดีย ชาวบอกว่านายกรัฐมนตรี แบลร์ แห่งอังกฤษเดินทางเยือนปากีสถานเพื่อกดดันให้ปากีสถานออกแถลงการณ์ประณามการก่อการร้าย เพื่อยอมรับพันธะที่สลายวิกฤติขัดแย้งกับอินเดีย ทั้งนี้ ผู้นำสหรัฐ และอังกฤษ เห็นพ้องต้องกันว่าต้องมีการเจรจาไกล่เกลี่ยในประเด็นวิกฤติปัญหาอินเดีย-ปากีสถาน

วันที่ 12 ม.ค.2545 พล.อ.เพอร์เวซ มุซาร์ราฟ ประธานาธิบดีปากีสถานออกแถลงการณ์ทางโทรทัศน์ว่าจะไม่ยินยอมให้แผ่นดินของปากีสถานเป็นที่พิงพิงของกลุ่มก่อการร้ายที่แอบอ้างกรณีปัญหาแคว้นแคชเมียร์อีก และสั่งห้ามมิชบวนการมุสลิมในปากีสถาน สมาชิกของขบวนการก่อการร้ายถูกกวาดล้างและปิดสำนักงาน รวมทั้งห้ามดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในสุเหร่าและโรงเรียนทั่วประเทศ การกระทำดังกล่าวได้รับการชื่นชมยินดีจากสหรัฐ สหภาพยุโรปและสหประชาชาติ ขณะเดียวกันผู้นำปากีสถานก็กล่าวเตือนอินเดียด้วยว่าถ้าข้ามพรมแดนเข้ามาก็จะได้รับการตอบโต้ด้วยกำลังอย่างเต็มที่ ส่วนอินเดียยังคงหวาดระแวงขังใจและบอกว่าหากปากีสถานปฏิบัติจริงอินเดียก็พร้อมที่จะเริ่มเจรจา ส่วน รมต.ต่างประเทศสหรัฐ เดินทางเยือนปากีสถานและเปิดเผยว่าปากีสถานพร้อมเจรจากับอินเดีย ขณะที่ความเห็นของนักการทูตทั้งหลายเห็นว่าอินเดียไม่ต้องการให้ความขัดแย้งกับปากีสถานกลายเป็นประเด็นระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม วันที่ 25 ม.ค.2545 อินเดียทำการทดลองขีปนาวุธพิสัยกลาง "อัคนี" มีพิสัยไกล 1,500 กิโลเมตร ซึ่งนักวิเคราะห์ชี้ว่าเป็นการส่งสัญญาณว่าอินเดียจะดำเนินนโยบายเพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ และการทดลองอัคนี เป็นการข่มขวัญจีนมากกว่าปากีสถานซึ่งอินเดียมีขีปนาวุธ "ปฐวี" พิสัยไกล 250 กิโลเมตรไว้จัดการอยู่แล้ว ส่วนผู้นำปากีสถานบอกว่าเป็นการสร้างความเสี่ยงต่อเสถียรภาพในภูมิภาคในสถานการณ์โลกปัจจุบัน (ผู้จัดการ 040145, บ้านเมือง 05,15,18,220145, สยามรัฐ 08,22,260145, มติชน 140145, กรุงเทพธุรกิจ 260145)

2.2 ความเคลื่อนไหวการเมืองในสหรัฐ

ในสหรัฐมีความเคลื่อนไหวต่อต้านการก่อการร้ายหลังเหตุการณ์วันที่ 11 ก.ย. 2544 ภายใต้อำนาจ "สงครามต่อต้านการก่อการร้าย" ที่สหรัฐให้ประเทศต่างๆ เลือกจุดยืนให้ชัดเจนว่าจะเป็นฝ่ายสหรัฐหรือไม่ ล่าสุดได้มีการกำชับให้ซีไอเอเร่งทำลายโครงสร้างพื้นฐานตลอดจนอุปกรณ์ด้านความมั่นคงและระบบสื่อสารคมนาคมของ อุซามะห์ บิน ลาดิน กับเครือข่ายก่อการร้ายอัลกออิดะห์ นอกจากนี้ สหรัฐยังประกาศยุทธศาสตร์นิวเคลียร์ใหม่เพื่อให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการรับมือกับสิ่งท้าทายใหม่ๆ ของคริสต์ศตวรรษที่ 21 และปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ยุคสงครามเย็นที่ใช้นิวเคลียร์เป็นเครื่องป้องปราม โดยจะลดหัวรบนิวเคลียร์ในระยะเวลา 10 ปีข้างหน้าและหันมาพัฒนาอาวุธที่ใช้ในสงครามตามแบบซึ่งมีการนำวิถีที่มีความแม่นยำสูงเป็นอาวุธเทคโนโลยีขั้นสูง มีความทันสมัย รวมถึงพัฒนาระบบป้องกันขีปนาวุธ แต่ข่าวจากวงอวกาศของโพลสตบ็อกว่าสหรัฐมีแผนที่จะไม่ทำลายอาวุธในแผนตัดลดคลังแสงนิวเคลียร์แต่จะเก็บไว้ในคลังอาวุธสำรองทั้งที่เคย์ประกาศให้คำมั่นกับรัสเซียว่าจะลด (กรุงเทพธุรกิจ,ผู้จัดการ 09, 10, 210145, บ้านเมือง 11, 18, 220145, Bangkok Post 09, 210145, สยามรัฐ 080145)

ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา

1. ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาในประเทศไทย

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านการศึกษา

- โครงสร้างใหม่ ก.ศึกษาฯ คืบหน้าชัดเจนแล้วคงเหลือการแก้ไขกฎหมาย

นายจำลอง ครุฑขุนทด รัฐมนตรีศึกษาฯ เปิดเผยว่าการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้าง ก.ศึกษาฯ คืบหน้าชัดเจนแล้ว เป็นความเห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอ ครม. ภาควิชาการที่ให้จัดตั้ง ก.พัฒนาธรรมและการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องแยกงานออกจาก ก.ศึกษาฯ ซึ่งต้องแก้ไข พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ทั้งนี้ โครงสร้าง ก.ศึกษาฯ จะเหลือแต่เนื้องานด้านการศึกษาเท่านั้น เป้าหมายของรัฐบาลต้องการให้แก้ไขปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงต่างๆ ครังใหญ่ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ต.ค.2545 ซึ่งการปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ.การศึกษาฯ คงทำได้เสร็จก่อน ส่วน ศ.ดร.วรงค์ จันทิศร ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย บอกว่า การที่คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการได้เสนอให้ปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐใหม่ทั้งหมดโดยแบ่งเป็น 20 กระทรวงนั้น จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่างๆ และส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของ ก.การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเช่นกัน รวมทั้งรัฐบาลต้องแก้ไข พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ด้วย กรณีนี้ นายจำลอง รัฐมนตรีศึกษาฯ บอกว่าจะมีการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อพิจารณาเรื่องโครงสร้างกระทรวงใหม่ก่อนเสนอ ครม. ซึ่งหากจำเป็นต้องขยายเวลาในบางเฉพาะกาลก็ต้องขยาย และเสนอไปในคราวเดียวกันแต่หากโครงสร้างที่เป็นกฎหมายเสร็จก่อนก็ไม่จำเป็นต้องขยาย ถ้าจำเป็นต้องขยายก็จะปรึกษากับคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อน แต่เท่าที่ผ่านมาเรื่องใหญ่ๆ ลงตัวหมดแล้ว ส่วนเรื่องเห็นด้วยหรือคัดค้านค่อยไปว่ากันในสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตาม นายสุรพล นิติไกรพจน์ กรรมการบริหารสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลักดันกฎหมายเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาของนายปองพล อดิเรกสาร รองนายกฯ ว่าเพื่อให้ทันตามบทเฉพาะกาลใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติที่ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ส.ค.2545 และแสดงความเห็นว่า รัฐบาลต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะปฏิรูปกระทรวงใดก่อนหลัง เพราะแต่ละกระทรวงมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับที่ต้องแก้ไขตัวอย่างเฉพาะ ก.ศึกษาฯ ก็เกี่ยวข้องกฎหมายมากกว่า 20 ฉบับ (มติชน 010145, บ้านเมือง 03,16,19, 23, 240145, สยามรัฐ 10, 230145, กรุงเทพธุรกิจ 230145)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านคุณภาพการศึกษา

- การประเมินคุณภาพการศึกษาไทยจากสถาบันจัดอันดับในต่างประเทศ

มีความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยจากสถาบันจัดอันดับของต่างประเทศ ทั้งนี้ จากการเปิดเผยของนายพิศาล สร้อยสุเหว่า ผอ.สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยและประเมินผลวิทยาศาสตร์กับนานาชาติ หรือ IEA (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) โดยเป็นการศึกษาในครั้งที่ 3 ซึ่งได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้นในปี 2538 ปรากฏผลการศึกษาวินัยศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา นักเรียนชั้น ม.1 ศึกษาจาก 39 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 19 ส่วนนักเรียนชั้น ม.2 ศึกษาจาก 41 ประเทศ ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 22 ซึ่งจัดอยู่ในอันดับกลาง ๆ ทั้งสองชั้น (มติชน 050145, บ้านเมือง, กรุงเทพธุรกิจ 070145)

ส่วนสถาบันจัดอันดับความสามารถระหว่างประเทศหรือ IMD. (International Institute for Management Development) ได้จัดขีดลำดับความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในลำดับที่ 38 และขีดความสามารถทางด้านโครงสร้างวิทยาศาสตร์ของไทยอยู่ในลำดับที่ 49 จาก 49 ประเทศ ในปี 2544 นั้น ทางทบวงมหาวิทยาลัยระบุว่า IMD ใช้จำนวนหนี้สินและความสามารถในการออมเงินเพื่อใช้ชำระหนี้ของรัฐบาลเป็นตัวชี้วัดมากกว่าปัจจัยการบริหารงานจริง ขณะเดียวกัน การจัดอันดับการศึกษาไทยที่อยู่ในระดับต่ำ ตัวชี้วัดหลักก็คือเน้นการเปิดเสรีการศึกษา และตั้งข้อสังเกตว่าการทำสัญญาเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษากับ 60 ประเทศนั้น ประเทศไทยไม่ควรรีบร้อนดำเนินการ ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติมาเป็นอันดับหนึ่งก่อน ทั้งนี้ มีผู้แสดงความเห็นผ่านสื่อ น.ส.พ.โดยตั้งคำถามว่าเด็กไทยเรียนมากมายที่สุดในโลกแต่ศักยภาพตกต่ำเกือบที่สุดในโลกและได้เสนอยุทธศาสตร์แก้ปัญหาหลายประการด้วยกัน คือ 1) ลดปริมาณเนื้อหาสาระของหลักสูตรลงครึ่งหนึ่ง และชี้ว่ามาตรฐานความรู้ที่กำหนดก็ไม่ได้ช่วยให้เด็กคิดเป็นทั้งที่หลักสูตรเน้นให้เด็กคิดเป็น 2) ให้รัฐพัฒนาครูอย่างจริงจัง 3) หน่วยงานที่ปฏิรูปการศึกษามีหน่วยงานเดียว เพื่อสร้างความสอดคล้องของงาน 4) กรรมการสถานศึกษาต้องมีบทบาทอย่างจริงจัง 5) รัฐกำหนดให้ผู้อำนวยการทุกโรงเรียนสื่อความรู้ด้านพัฒนาของสมองและการปฏิรูปการศึกษาแก่ครูและผู้บริหาร 6) กฎหมายที่จะออกมาต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน 7) การสอบเข้ามหาวิทยาลัยและทุกระดับชั้นต้องมีผลงานด้านกิจกรรมและความประพฤติที่เด็กด้วยกันประเมิน บวกข้อสอบมาตรฐานกลางตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 26 8) ประชาชนต้องปกป้องและทวงสิทธิเด็กคืนเพื่อให้เด็กมีโอกาสและเวลาพัฒนาให้เต็มศักยภาพ (สยามรัฐ 030145 ผู้จัดการ 5-6,180145, มติชน 07,190145, กรุงเทพธุรกิจ 230145)

- ก.ศึกษากำหนดประเมินผลสัมฤทธิ์ความรู้พื้นฐานชั้น ป.3 ป.6 และ ม.3

ก.ศึกษา ได้กำหนดให้วันที่ 6 ก.พ. 2545 เป็นวันประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ป.3 ป.6 และ ม.3 ทุก คน ทดสอบความรู้พื้นฐาน 3 วิชา คือ นักเรียนชั้น ป.3 สอบวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ชั้น ป.6 และ ม.3 สอบวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ เพื่อประเมินความรู้ในเชิงลึกว่าอยู่ในเกณฑ์ใด ทั้งนี้ นายชอบ ลีซอ ผอ.สำนักงานทดสอบทางการศึกษาออก ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีไม่ใช้วิธีสุ่มสอบอย่างทุกปีที่ผ่านมาที่ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงเพราะ โรงเรียนและครูผู้สอนจะเลือกนักเรียนที่เรียนเก่งมาสอบ จนเกิดกรณีวิจารณ์ว่า เรียนจบ ป.6 แล้วยังอ่านหนังสือไม่ออกเป็นต้น (ผู้จัดการ 090145, กรุงเทพฯธุรกิจ 230145)

1.3 การเรียกร้องสิทธิของนักเรียนรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นเรื่อง “ควายเซ็นเตอร์”

น.ส.พ.ผู้จัดการ ชี้นำให้มีการเรียกร้องสิทธิของนักเรียนและนักศึกษาว่าจะมีมากขึ้นในปีการศึกษา 2545 โดยยกตัวอย่างสอง กรณีที่ผ่านมาในปี 2544 คือ กรณีนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก ม.มหิดล รวมตัวกันฟ้องศาลปกครองคัดค้านที่มหาวิทยาลัยออกกฎ ให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งศาลปกครองวินิจฉัยตัดสินให้เพิกถอนกฎดังกล่าว อีกกรณีหนึ่งคือข่าวการออกมาประท้วง เรื่องกฎการไว้ผมของนักเรียนโรงเรียนสตรีวิทยาซึ่งต้องไว้สั้นเกินกว่าเหตุ และได้ตกลงให้มีการออกแบบสอบถามนักเรียนทุกระดับชั้นว่า ต้องการไว้ผมยาวระดับไหน หลังการสอบสวนเหตุการณ์ปรากฏว่ามีได้เป็นคำสั่งของผู้อำนวยการคนใหม่คือนางรังสิมา เจริญศิริ แต่อย่างไร และบทสรุปที่เชื่อถือได้คือเกิดจากความไม่พอใจของครูภายในโรงเรียนที่มีต่อนางรังสิมา แต่ไม่ว่าจะมีเบื้องหลังอย่างไรก็ตาม ได้สร้างความ กังวลใจให้กับทาง ก.ศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมาในแทบจะทุกโรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิของนักเรียนกันมาก ซึ่งนางกษมา วรวรรณฯ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ยอมรับว่านับแต่บัดนี้เป็นต้นไปการเรียกร้องสิทธิของนักเรียนจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งมาก ผู้บริหารต้องระมัดระวัง ในการแก้ปัญหา (ผู้จัดการ 020145)

ไม่แต่เท่านั้น ในการจัดงานประชุมสภาเยาวชนแห่งชาติโดย ก.ศึกษา ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ เมื่อวันที่ 12 ม.ค.2545 ที่ห้องประชุม คณะรัฐมนตรีเดิม ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล มีการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนจากโรงเรียนต่างๆเกี่ยวกับระบบปฏิรูปการศึกษาที่จะเน้น เด็กเป็นศูนย์กลางหรือ “ไฮลด์เซ็นเตอร์” ว่าจะดีหากมีครูที่แฉะดี และปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็กอนุบาล ซึ่งจะทำได้ก็มีคุณภาพ และตรงกัน ข้ามหากครูแฉะไม่ชัด เด็กไม่เข้าใจและปฏิบัติไม่ถูกจะยิ่งผลักดันให้เด็กเรียนกวดวิชากันมากขึ้น ตัวแทนนักเรียนบางคนกล่าวว่า “การปฏิรูป การศึกษาที่เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง จะทำให้เราไม่เขางอกและมึนงงเป็นเพื่อน เพราะพื้นฐานของเด็กที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมกันนั้น ไม่เท่ากันและนำไปสู่ระบบ “ควายเซ็นเตอร์” โดยบอกว่าเป็นการพูดเล่นกันที่โรงเรียนเวลาว่างๆ การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว ได้รับกรวิจารณ์จากสื่อ น.สพ.ว่าสะท้อนปัญหาที่เกิดจากระดับล่างอย่างตรงไปตรงมาและชัดเจนที่สุด

รศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บอกว่าเป็นเสียงสะท้อนความคิดของเด็กที่ผู้บริหารต้องรับฟัง เพราะ สังคมไทยยังขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูยังไม่มีความเข้าใจในระบบ แต่คงไม่ต้องถึงกับยกเลิกระบบนี้ ส่วนพ.ต.ท. ทักษิณ นายกฯ บอกว่ามีนัยว่าขณะนี้การสอนครูยังเป็นศูนย์กลางอยู่และอาจมีวิธีการที่ไม่เหมาะสม สร้างภาวะความเครียด ต้องท่องจำ และเกิดปัญหาน้อยเกินไป ต้องปรับปรุง ด้าน ดร.รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กคศ.) แถลงข่าวว่าการที่นักเรียนออกมากล่าวเช่นนั้นสะท้อนถึงครูบางส่วนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และสามารถสอนเด็กให้เข้าใจอย่าง ลึกซึ้ง และบอกว่าสาเหตุมาจากผู้บริหาร ก.ศึกษา ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างมากกว่าปฏิรูปการเรียนรู้ และเสริมว่า การเรียนรู้ แบบไฮลด์เซ็นเตอร์คือต้องรู้ว่ามนุษย์มีศักยภาพและความถนัดที่แตกต่างกันการจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับศักยภาพและความถนัด แต่ในประเทศไทยบังคับให้เด็กเรียนเหมือนกันหมดโดยไม่ได้สังเกตความถนัดของนักเรียน และเป็นวิธีการสอนที่ครูต้องทำงานหนักขึ้นไม่ใช่ ปลดปล่อยให้เด็กไปค้นคว้าหาความรู้ ซึ่ง ก.ศึกษาต้องหันกลับมาให้ความสำคัญและเร่งพัฒนาครูให้เข้าใจถูกต้องรวมทั้งต้องอบรมครูเป็นครู เก่งนำที่มีประสิทธิภาพและเข้าใจในเรื่องไฮลด์เซ็นเตอร์

อย่างไรก็ตาม รศ.ดร.ไพฑูริย์ สินลาวัฒน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บอกว่าระบบไฮลด์เซ็นเตอร์ มาใช้กับระบบการศึกษาไทย ค่อนข้างยาก เพราะมีเงื่อนไข ข้อจำกัดและตัวแปรหลายประการ ขณะที่ ดร.อมรวิทย์ นาคกรทรัพย์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บอกว่า ระบบการศึกษาไทยที่ผ่านมาเป็นระบบ “นายเซ็นเตอร์” คือข้าราชการไม่กล้าทำอะไรขณะที่นายไม่สั่ง และเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำการศึกษาไทย หากการปฏิรูปการศึกษาไม่สามารถก้าวออกจากวัฒนธรรมนี้ได้ก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะจะทำให้มีควายเซ็นเตอร์ในหมู่นักเรียนและนายเซ็นเตอร์ในหมู่ครู (ผู้จัดการ 14,16,300145, มติชน 14,160145, บ้านเมือง 15,160145, กรุงเทพฯธุรกิจ 14,160145)

ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศไทย

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

ที่เป็นข่าวฮือฮาคือ ความเคลื่อนไหวของ ก.อุตสาหกรรม ในการยับยั้งและขอเพิกถอนการจดสิทธิบัตรรถตุ๊กตุ๊กไทยของเอกชน อังกฤษ สืบเนื่องมาจากการเปิดเผยของนายยรรยง พวงราช อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา ก.พาณิชย์ ว่าบริษัท เอ็ม เอ็ม ดับเบิลยู ประเทศอังกฤษ จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าชื่อ “เอ็มเอ็มดับเบิลยู ตุ๊ก ตุ๊ก” ซึ่งจะทำให้ในอนาคตประเทศไทยไม่สามารถใช้คำว่ารถตุ๊กตุ๊กไปจดสิทธิบัตรได้อีก ทั้งนี้ นายสุวภรณ์ วลัยเสถียร รมช.พาณิชย์ บอกว่าการคุ้มครองภายนอกประเทศนั้นขึ้นอยู่กับผู้ส่งออกสินค้าที่จะต้องให้ความสำคัญกับสินค้าและตลาดของตนเอง หากผู้ส่งออกรายใดเห็นว่าสินค้าใดมีศักยภาพในตลาดนั้นจะต้องเร่งจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือเครื่องหมายการค้า เพื่อปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งเครื่องหมายการค้าของตนเอง สำหรับกรณีรถตุ๊ก ตุ๊ก นั้น นายพิเชษฐ สถิรชวาล รมช. อุตสาหกรรม บอกว่า จากการสอบถามไปยัง ก.พาณิชย์ทราบว่าไทยสามารถโต้แย้งการจดเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ภายใน 90 วัน หลังจากที่ได้มีการจดเครื่องหมายการค้า เพื่อให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้าดังกล่าว เนื่องจากคำว่า “ตุ๊ก ตุ๊ก” ถือเป็นชื่อสามัญที่เป็นสาธารณะ ไม่แต่รถตุ๊กตุ๊กเท่านั้น ยังปรากฏว่า ประเทศญี่ปุ่นได้จดสิทธิบัตรรถเข็นวีลแชร์เพิ่มเติมอีกหลายรายการ ทั้งในญี่ปุ่นและเยอรมนีในลักษณะการเป็นยา เครื่องสำอางและอาหารสัตว์ รศ.ดร.วิชัย เชิดชูวิชา ศาสตราจารย์ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บอกว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรีบยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการวิจัยและการปกป้องการจดสิทธิบัตรเป็นการเร่งด่วน เพราะการจดสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีราคาสูงว่ามูลค่าปะหลัง หากส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกทดแทนมันสำปะหลัง ประเทศชาติย่อมได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

ส่วนความเคลื่อนไหวของภาครัฐในเรื่องการจดสิทธิบัตรสินค้าไทยนั้น นายอดิศักดิ์ โพธิ์รามิก รมต.พาณิชย์ ได้สั่งการให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา ฟ้องบริษัทไรเซเทค ให้เลิกใช้ชื่อ “จัสมิน” ในกระสอบข้าวต่อกรมการการค้าสหรัฐ โดยย้ำว่า “จัสมิน” มาจากคำว่า “จัสมิน” ที่มีความหมายถึงข้าวหอมมะลิของไทย ขอให้ศาลเพิกถอนสิทธิ ไม่แต่เท่านั้น กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายเน้นการส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยส่วนรวม ด้านรมช.พาณิชย์ นายสุวภรณ์ วลัยเสถียร บอกว่าประเด็นสิทธิบัตรไม่ว่าจะเป็นเจ้าของสิทธิบัตร ผู้ประกอบการธุรกิจและบุคคลทั่วไปต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันตามหลักการกฎหมายและหลักการปฏิบัติตามบรรทัดฐานสากล ส่วนนายเกรียงศักดิ์ ก้อนทอง หัวหน้ากิจกรรมทรัพย์สินทางปัญญา สวทช. บอกว่า โดยภาพรวมแล้วคนไทยมีเรื่องจดสิทธิบัตรเพื่อขอความคุ้มครองด้านสิทธิปัญญาในประเทศไทยน้อยมาก คือเพียงร้อยละ 10 ของผู้ที่มียื่นขอทั้งหมด ที่เหลือเป็นชาวต่างชาติทั้งสิ้นอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ยังถูกจัดลำดับความสามารถทางวิทยาศาสตร์อยู่ในลำดับท้ายๆ เพราะปริมาณยื่นเรื่องเพื่อขอจดสิทธิบัตรเป็นตัวบ่งชี้สำคัญถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศด้านวิทยาศาสตร์ โดยระบุว่าสาเหตุที่คนไทยมาจดกันน้อยเพราะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ อีกทั้งหน่วยงานเองก็ไม่ได้ประชาสัมพันธ์เรื่องนี้มากเท่าที่ควร (บ้านเมือง 03,040145, มติชน 03,04,170145, กรุงเทพธุรกิจ 04,190145, ผู้จัดการ 23, 26-27, 300145, Bangkok Post 050145)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีการประดิษฐ์

ปรากฏผลงานการประดิษฐ์ของนักประดิษฐ์คนไทยหลายผลงานด้วยกัน ได้แก่ 1) การสร้างเครื่องบิน 2 ที่นั่ง ของนายประเสริฐ ปรุณณานนท์ ประธานชมรมการบินไฟร์โก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 2) “หลังคาเซลล์แสงอาทิตย์ อีกทางเลือกเพื่อการประหยัดพลังงาน” ผลงานของนายวิทยา พวงสมบัติ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีพลังงาน คณะพลังงานและวัสดุ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 3) ผลงาน “ลิ้นคเกอร์” ไฮเทค ใช้ระบบคอมพิวเตอร์เปิด-ปิด โดยใช้บัตรรูดเหมือนบัตรเครดิตเงินด่วน ผลงานของนายพินิจ วงษ์เมือง และศรณีย์ ศิวรรณ นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ (เครื่องมี้อัดและควบคุม) ภาควิชาไฟฟ้า วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 4) “เตาหุงข้าวพลังแสงอาทิตย์” ผลงานของนายคมสัน หุตะแพทย์ ซึ่งไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงอื่นมาป้อนใส่เตา เพียงแต่ยกเตาพลังแสงอาทิตย์ ไปไว้กลางแจ้ง แดด อาหารก็จะสุกได้ 5) “วิธีที่ค้นที่ซ่อนคำบรรยายภาพภาษาไทยและอังกฤษเพื่อนูทอนก” ของ รศ.เอกชัย สีสารค์มี และคณะ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ได้รับรางวัลชมเชยผลงานประดิษฐ์คิดค้นดีเด่นประจำปี 2545 จากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 6) เครื่องมี้อัดน้ำฝนแบบอิเล็กทรอนิกส์ ของสามเณรกลุ่มหนึ่ง อาทิ สามเณรสุคนดา เสนคำ สามเณรขวัญชัย โนใจ และสามเณรวรพงษ์ มูลแก้ว จากโรงเรียนธรรมราชศึกษา จ.เชียงใหม่ ใช้เป็นเครื่องมือเตือนภัยล่วงหน้า หาก

เกิดเหตุการณ์น้ำป่าหลาก โดยมีนายทวี วงศ์วัน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้รับรางวัลที่ 2 ของงานประกวดโครงการวิทยาศาสตร์ของเยาวชน (มติชน 01, 240145, สยามรัฐ 07,100145 กรุงเทพธุรกิจ 170145, ผู้จัดการ 240145)

2. ความเคลื่อนไหวด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในต่างประเทศ

2.1 พม่าร่วมรัสเซียสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์เพื่อสันติ

ข่าวการสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของพม่าได้รับการเปิดเผยเมื่อวันที่ 21 ม.ค. 2545 ซึ่งรัฐบาลพม่าออกแถลงการณ์แผนการสร้างเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของรัฐบาลทหารพม่าเพื่อการวิจัย นายชิน หม่อง วิน รมช.ต่างประเทศพม่า บอกว่าอยู่ระหว่างการเจรจากับรัสเซีย โดยให้เหตุผลว่าพม่ามีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนิวเคลียร์ทางสันติภายใต้สนธิสัญญาห้ามเผยแพร่ นิวเคลียร์ที่พม่าร่วมลงนามตั้งแต่ พ.ศ. 2535 และย้ำว่ารัฐบาลทหารพม่าต้องการที่จะแสวงหาเทคโนโลยีสมัยใหม่ทุกด้าน ทั้งด้านการเดินเรือ การแพทย์ อวกาศ และนิวเคลียร์ และชี้ว่าประเทศเพื่อนบ้านของพม่ายกเว้นลาวล้วนได้รับประโยชน์จากเตาปฏิกรณ์วิจัยนิวเคลียร์ และทางพม่า ได้แจ้งต่อสำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ(IAEA) แล้ว แถลงการณ์ดังกล่าวสร้างความกังวลให้กับนานาประเทศโดยเฉพาะชาติตะวันตก ส่วนทางไอเออีเอบอกว่าพม่ามีมาตรฐานความปลอดภัยต่ำสุดเกินกว่าที่ไอเออีเอจะยอมรับได้ ส่วนสหรัฐมีความเคลื่อนไหวไม่ส่งเสริมพม่าในเรื่องนี้ พิจารณาได้จากการระบุให้พม่าเคารพพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาห้ามแพร่กระจายนิวเคลียร์ เตือนทั้งพม่าและรัสเซียให้กำหนดมาตรการความมั่นคงพิเศษเพื่อปกป้องกลุ่มก่อการร้ายแอบลักลอบนำวัตถุดิบนิวเคลียร์ไปใช้ ให้ยึดถือสนธิสัญญาห้ามแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ และขอรัฐละเมิดเกี่ยวกับเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์รวมทั้งมาตรการป้องกัน เป็นต้น ส่วนนักสังเกตการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความกังวลเกี่ยวกับความรู้และความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ของรัฐบาลทหารพม่าว่ามีเพียงพอหรือไม่ในการดูแลความปลอดภัยเกี่ยวกับนิวเคลียร์ ขณะที่รัสเซียโดยกระทรวงพลังงานปรมาณูก็เดินหน้าโครงการ โดยคาดว่ารัฐบาลจะรับรองแผนในครั้งแรกของปีนี้ และเริ่มลงมือโครงการภายใน 3-4 ปี (บ้านเมือง 23,240145,ผู้จัดการ 23,250145)

2.2 หลังปีใหม่ ไวรัสมัลแวร์ระบาดหลายสายพันธุ์

การแพร่ระบาดของไวรัสคอมพิวเตอร์สายพันธุ์ต่างๆ ปรากฏตั้งแต่สัปดาห์แรกของปี 2545 เริ่มด้วย “แซกเคอร์” หรือ [W32.Madal.D@mm](#) เริ่มปฏิบัติการโดยมาพร้อมกับอีเมลที่มีหัวข้อจดหมายว่า “แซกเคอร์” และเมื่อผู้ใช้เปิดไฟล์แนบ ไวรัสจะเริ่มทำงานและมีความสามารถในการลบข้อมูลสำคัญรวมทั้งซอฟต์แวร์ป้องกัน จากนั้นไม่ถึงสองสัปดาห์ตามมาด้วย ไวรัส SWF/LFM. 926 ไวรัสตัวแรกที่มุ่งเล่นงานไฟล์ แฟลช (Flash) ของบริษัทแมคโคร มีเดีย (Macromedia Inc.) โดยเฉพาะ อันเป็นไฟล์ที่นิยมในวงการโฆษณาบนอินเทอร์เน็ตและในเว็บไซต์ที่มีลูกเล่นต่างๆ ขณะเดียวกันมีเสียงเตือนจากผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมแบ่งปันไฟล์ยอดนิยม หลังจากตรวจพบว่าเป็นพาหะนำซอฟต์แวร์ม้าโทรจันเข้าสู่คอมพิวเตอร์ และรอเวลาทำลายระบบคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ บริษัท ไชมานเทค ซึ่งต่อต้านไวรัสรายงานว่า “ซอฟต์แวร์สอดแนม”(Spyware) ซึ่งส่งไปพร้อมกับโกรกสเตอร์และโลมไวร์ ในการบริการแลกเปลี่ยนไฟล์ยอดนิยม แม้จะไม่สร้างความเสียหายให้แก่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่จะลบส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังเว็บอื่น ส่วนโปรแกรมโฆษณา “คลิกทิลวิน”(Clicktillwin) ที่ส่งมาพร้อมกับบริการแลกเปลี่ยนไฟล์ทั้งสองจะเป็นพาหะของโปรแกรม W32.DIDer ซึ่งจัดเป็นประเภทม้าโทรจัน (Trojan horse) ที่เป็นส่วนหนึ่งของรหัสที่ควบคุมส่วนที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถมองเห็นให้ทำตามคำสั่งได้

ไม่แต่เท่านั้น บริษัท ไมโครซอฟต์และแมคอาพี ผู้ให้บริการโปรแกรมป้องกันไวรัส ได้พบไวรัสตัวใหม่ สามารถทำลายเซคเตอร์ ซีโรในฮาร์ดดิสก์ ซึ่งเป็นที่เก็บข้อมูลการทำงานที่ขาดไม่ได้ ไวรัสดังกล่าวจะทำการส่งตัวเองโดยอัตโนมัติไปยังทุกรายชื่อที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้ในการติดต่อ โดยใช้หัวข้อ “A Virtual for You “ทันทีที่เปิดสิ่งที่ส่งมานี้ คอมพิวเตอร์จะหยุดทำงานทันที เพื่อผู้ใช้งานจะต้องบูตเครื่องใหม่และเมื่อกดปุ่ม Ctrl+Alt+Del หรือปุ่มรีเซต ไวรัสนี้ก็จะทำลายเซคเตอร์ ซีโร ซึ่งจะเป็นการทำลายฮาร์ดดิสก์อย่างถาวร ส่วนบริษัทอินเทล รายงานว่าเพิ่งพบไวรัสตัวใหม่ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากการรับจดหมายที่มีชื่อว่า “An Intranet Flower for You” ซึ่งไวรัสนี้จะทำลายข้อมูลเชื่อมโยง (Dynamic Link Libraries) ไฟล์ทั้งหมดและเครื่องจะบูตไม่ได้ ข้อมูลภายในเครื่องจะเสียหายและยังไม่มีทางแก้ไขได้ในขณะนั้น

วันที่ 27 ม.ค.2545 พบไวรัสตัวใหม่ชื่อว่า W32/MyParty มีความร้ายแรงระดับกลาง หนอนไวรัสตัวนี้แพร่กระจายทางอีเมลโดยใช้ชื่อหัวอีเมลว่า “new photos from my party “ เป็นตัวอย่างของหนอนอีเมลที่เรียกว่า “reverse social engineering” ใช้ข้อความเรียบ ๆ และใช้ชื่อไฟล์ที่มีชื่ออยู่จริง เป็นไวรัสประเภทม้าโทรจันที่จะสร้างประตูหลังไว้ ทำให้ผู้บุกรุกสามารถเจาะเข้าสู่ระบบได้รวมถึงสร้างความเสียหายอื่น ๆ ไวรัสตัวนี้จะแพร่กระจายตัวเองผ่านทางระบบอีเมลและเว็บไซต์ โดยเฉพาะโปรแกรมไมโครซอฟต์เอ้าตูล์ ซึ่งไวรัสดังกล่าวแพร่ระบาดในยุโรป เอเชีย และตะวันออกกลางแล้ว (ผู้จัดการ 09,30 0145,กรุงเทพธุรกิจ 10,230145,บ้านเมือง 14,270145,มติชน 290145)

2.3 ความเคลื่อนไหวด้านไอทีในสหรัฐและจีน

ข่าวความเคลื่อนไหวด้านไอทีในสหรัฐและจีน เริ่มตั้งแต่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช แจ้งไปยังประธานรัฐสภาให้อนุมัติการส่งออกเทคโนโลยีขั้นสูงทางคอมพิวเตอร์ไปยังประเทศที่อยู่ในรายชื่อ “เtier 3” ซึ่งหมายถึงประเทศที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสหรัฐ อาทิ รัสเซีย จีน อินเดียและปากีสถาน เนื่องจากคณะทำงานเห็นว่ายุคของสงครามเย็นยุติลงแล้ว เพราะก่อนหน้านี้ทางการสหรัฐอนุญาตให้ส่งออกคอมพิวเตอร์ที่มีขีดความสามารถไม่เกิน 85,000 เอ็มทีโอพีเอส แต่จากนี้ไปผู้ผลิตสามารถส่งออกเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีขีดความสามารถมากกว่า 190,000 เอ็มทีโอพีเอสได้เพียงแต่ต้องขออนุญาตก่อน (สยามรัฐ 040145)

ส่วนในจีน บริษัท การ์ตเนอร์ ดาต้าควอสต์ (Gartner Dataquest) สำรวจพบว่าหลังจากที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกตั้งแต่ปลายปี 2544 จำนวนผู้ที่หันมาใช้ระบบปฏิบัติการลินุกซ์ (Linux) มีมากขึ้น เนื่องจากเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานเข้าไปปรับปรุงระบบการใช้งานได้อย่างเสรีโดยไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์เหมือนซอฟต์แวร์จากไมโครซอฟต์ ยิ่งไปกว่านั้น การ์ตเนอร์ฯ ยังระบุว่าในปี 2545 (ค.ศ.2002) จีนจะเป็นตลาดมือถือที่ใหญ่ที่สุด โดยบอกว่าการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก เป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นความแข็งแกร่งให้กับวงการไอทีของจีนในอนาคต เนื่องจากมีบริษัทจำนวนมากที่ย้ายจากฮ่องกงเข้าสู่แผ่นดินใหญ่ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการผลิต ในขณะที่มีอีกหลายบริษัทจะเปิดสาขาในฮ่องกง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการก้าวสู่แผ่นดินใหญ่ต่อไป นอกจากนี้จากภาวะเศรษฐกิจฟุบในสหรัฐผู้เชี่ยวชาญด้านไอทีชาวเอเชียต่างเดินทางกลับบ้านเกิดและนำความรู้ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ไปพัฒนาเทคโนโลยีในประเทศตนได้ นอกจากนี้ ระหว่างการเดินทางเยือนประเทศอินเดีย นายกษ จุฬารัง จี ของจีนยังกล่าวว่า จีนและอินเดียสามารถครอบครองตลาดโลกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ หากมีความร่วมมือระหว่างกันในด้านซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ (ผู้จัดการ 10,17,210145, Bangkok Post 180102)

ความเคลื่อนไหวด้านอาหารและสาธารณสุข

ในรอบเดือนมกราคม 2545 มีความเคลื่อนไหวที่แสดงถึงการเกิดปัญหาและความพยายามในการแก้ไข ตลอดจนมีการค้นพบใหม่ๆ ด้านอาหารและสาธารณสุข ที่น่าสนใจดังนี้

1. ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุข

1.1 ความเคลื่อนไหวปรับโครงสร้างด้านการบริหาร

- ความขัดแย้งเรื่องการโยกย้ายข้าราชการระดับ 8-9 ใน ก.สาธารณสุข เป็นไปอย่างล่อแหลม แต่ถึงสงบในที่สุด

สืบเนื่องจากคำสั่งโยกย้ายข้าราชการระดับ 8-9 จำนวน 70 ตำแหน่งเมื่อวันที่ 6 ธ.ค. 2544 ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวคัดค้านจากประชาชนในบางจังหวัด ได้แก่จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นต้น โดยเรียกร้องให้ระงับการโยกย้ายนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ออกจากพื้นที่ ความขัดแย้งนี้ขยายวงไปในปลายเดือน ธ.ค. 2544 เมื่อ นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รมช.สาธารณสุข แสดงความไม่พอใจอย่างสูงในคำสั่งโยกย้ายของ นพ.วินัย วิจารณ์จจา ปลัดกระทรวงฯ และเรียกร้องให้มีการทบทวนคำสั่งโยกย้ายใหม่ โดยมอบนโยบายให้ 2 ข้อ ซึ่งเป็นทวิภาคี วิจารณ์การโยกย้ายครั้งนี้ไปในตัวได้แก่ 1. การแต่งตั้งโยกย้ายต้องทำให้การทำงานในพื้นที่นั้นมีความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ 2. ผู้บริหารที่จะมารับผิดชอบทำงานในตำแหน่งใดๆ ควรมีความสัมพันธ์เบื้องต้นเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ พร้อมกับตั้งข้อสังเกตว่า เหตุใดคณะกรรมการกฤษฎีกาการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการจึงไม่มี นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และ นพ. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ รองปลัดกระทรวงฯ ที่ดูแลโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค รวมอยู่ด้วย พร้อมทั้งประกาศจุดยืนว่า “การบั่นทอนประสิทธิภาพโครงการ 30 บาทเป็นเรื่องที่ยอมไม่ได้”

ทางด้านปลัดกระทรวงฯ ชี้แจงว่าการโยกย้ายเป็นไปตามนโยบาย 2 ข้อข้างต้นอยู่แล้ว และเห็นว่าการแต่งตั้งครั้งนี้ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยจะยอมปรับแก้เพียงบางตำแหน่งเท่านั้น ที่เกิดการชุมนุมคัดค้าน ระหว่างที่เกิดความขัดแย้งมีพรรคฝ่ายค้านชี้ว่าการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการระดับ 8-9 เป็นอำนาจเต็มของปลัดกระทรวงฯ ฝ่ายการเมืองจะเข้ามาแทรกแซงไม่ได้ ซึ่งเปิดทางแก่ความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งนี้มากขึ้น แต่เรื่องไม่หยุดเพียงนั้น นพ.วชิระ บดพิบูลย์ ประธานชมรมแพทย์ชนบทได้วิจารณ์คำสั่งโยกย้ายว่ามีความไม่เหมาะสมถึง 20 ตำแหน่ง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลใหม่ที่เหมาะเพียงเป็นแพทย์ประจำ 2) สสจ.ที่มีมลทิน 3)

สสจ. ที่มีผลงานดีแต่ถูกโยกย้ายไปเป็นผู้ช่วยผู้ตรวจราชการประจำกระทรวง 4) สสจ. ใหม่ที่มีอายุเป็นรองสสจ. น้อย และได้มีการส่งตัวแทนไปยื่นเรื่องต่อนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มกราคม

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการอินทรวงอิทธิพลอีกชุดหนึ่ง ได้แก่ คณะกรรมการเครือข่ายอนุรักษ์พิทักษ์สาธารณสุข ซึ่งมี นพ. ไพโรจน์ นิงสานนท์ อธิบดีกรมต.สาธารณสุขได้ประชุมแถลงข่าวว่า การแต่งตั้งโยกย้ายครั้งนี้มีราว 20 รายหรือร้อยละ 30 ที่ไม่เหมาะสม เรียกร้องให้มีการแก้ไขให้เหมาะสม ขณะเดียวกัน ก็ขอให้ชาวสาธารณสุขแก้ปัญหาด้วยความอดทน จากการเปิดเผยครั้งนี้และตามกระแสข่าวที่เผยแพร่ พอสรุปได้ว่า การแต่งตั้งนี้มีการวิ่งเต้น โดย สสจ. ในพื้นที่ วิ่งเต้นกับ ส.ส. แล้ว ส.ส. มาวิ่งเต้นกับรัฐมนตรีอีกต่อหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรี และผู้มีอิทธิพลภายในพรรคไทยรักไทยเอง จากนั้นความขัดแย้งก็จะเคลื่อนที่ไปเป็นระหว่างรัฐมนตรีภายในพรรคไทยรักไทยเอง เมื่อ นพ. ภูมิรินทร์ สิธีระประเสริฐ ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขออกมาให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์แสดงความไม่พอใจในเหตุการณ์ที่เกิดพาดพิงถึงกรมต.สาธารณสุข ขณะเดียวกันก็มีความพยายามที่จะทำให้เรื่องยุติลง และในที่สุดเมื่อถึงวันที่ 11 ม.ค. 2545 นพ. ภูมิรินทร์ได้พบปะปรับความเข้าใจกับนางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์ รมต.สาธารณสุข ทำให้เรื่องทั้งหมดก็ดูสงบไป อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 25 ม.ค. ทางชมรมแพทย์ชนบทแถลงข่าวเรียกร้องให้ปลดกระทรวงแก้ไขคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายตามคำสัญญาที่ให้ไว้

ความขัดแย้งดังกล่าวอาจสรุปได้ว่ามีเหตุปัจจัยอยู่ 3 ประการได้แก่ 1) ความแตกต่างในความคิดเห็นและการบริหารงานโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มแนวคิดเก่าที่เห็นว่าควรจะมีโครงการนำร่อง และเตรียมการฝึกอบรมบุคลากรอย่างเป็นระบบเสียก่อน กับกลุ่มแพทย์เอ็นจีโอที่ต้องการผลักดันให้โครงการนี้เดินหน้าอย่างรวดเร็ว 2) การวิ่งเต้นเส้นสาย เพื่อสร้างฐานอำนาจระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ 3) ปัญหาโครงสร้างทางอำนาจ ซึ่ง นพ. ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโสได้สรุปไว้ว่า ประเทศไทยมีแห่งอำนาจอยู่ 5 แห่ง คือ แห่งการเมือง ราชการ การศึกษา ธุรกิจ และคณะสงฆ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ภายในองค์กรแบบไม่ไว้วางใจกัน มีการวิ่งเต้นใช้เส้นสาย การนินทาว่าร้าย การออกใบปลิว การแทงข้างหลัง ถ้ารัฐมนตรีเข้าไปพัวพันกับองค์กรเหล่านี้ ตัวรัฐมนตรีก็จะเสีย ถูกวิ่งเต้นเส้นสายไปด้วย

- สรุปความคืบหน้าร่างพระราชบัญญัติระบบสุขภาพแห่งชาติ

นายปองพล อดิเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.) แถลงข่าวการประชุมของ คปรส. เมื่อวันที่ 14 ม.ค. 2545 ว่า การยกร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติซึ่งมีทั้งหมด 12 หมวดนั้นได้บรรลุผลกว่าร้อยละ 80 ในเดือน ก.พ. นี้ จะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนร่างอีกรอบหนึ่ง ก่อนที่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในระดับอำเภอทั่วประเทศ 460 อำเภอในเดือนมี.ค. 2544 และในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพนั้นจะกำหนดให้กระทรวงสุขภาพประจำปีเป็นสิทธิของคนไทยทุกคน ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขจะต้องสร้างความเข้าใจเรื่องการตรวจสุขภาพประจำปีที่ถูกตัด และหามาตรการควบคุมการโฆษณาชวนเชื่อ ป้องกันไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของการตรวจสุขภาพประจำปีที่เน้นการตรวจทางห้องปฏิบัติการเกินความจำเป็นหรือถูกเอาเปรียบ เป็นการสร้างมาตรฐานใหม่ที่ถูกต้องแก่สังคม

1.2 ความเคลื่อนไหวนโยบายเฉพาะหน้าภาครัฐ

- สรุปความคืบหน้าโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคที่ได้เริ่มทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องใน 6 จังหวัดเมื่อเดือนเม.ย. 2544 และขยายผลทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 ต.ค. 2544 หลังจากได้ดำเนินงานมา 3 เดือนจนถึงสิ้นเดือนธ.ค. ได้มีความคืบหน้าที่สำคัญดังนี้

1) มีประชาชนได้รับสิทธิขึ้นทะเบียนในโครงการแล้ว 36.87 ล้านคนโดยร้อยละ 97 หรือประมาณ 35.6 ล้านคน ขึ้นทะเบียนกับหน่วยบริการรักษาพยาบาล สังกัด ก.สาธารณสุข 2) มีการร้องทุกข์มายังส่วนกลาง 2 หมื่นราย ส่วนใหญ่สอบถามเรื่องการทำบัตรทอง ชุดสิทธิประโยชน์ ส่วนการร้องเรียนด้านคุณภาพการรักษามีเพียงร้อยละสอง 3) ในกรุงเทพมหานครได้ดำเนินการโครงการนำร่องเมื่อวันที่ 1 ต.ค. 2544 จำนวน 13 เขต และขยายผลโครงการอีก 25 เขตเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2545 และจะขยายผลอีก 12 เขตในเดือนเมษายน 2545 รวมทั้งสิ้น 50 เขต มีปัญหาสำคัญได้แก่ ความล่าช้าในการออกบัตร และมีการรับบริการข้ามเขตกันมาก โดยเฉพาะการมารับบริการที่โรงพยาบาลศิริราชและรามาริบัติ อันเป็นโรงพยาบาลใหญ่ และเป็นโรงเรียนแพทย์ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าโรงพยาบาลอื่น จะแก้ไขด้วยการปรับฐานราคาค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาลที่เป็นโรงเรียนแพทย์ และการทำศูนย์สุขภาพชุมชน

4) มีการจัดตั้งกองทุนบัตรประกันสุขภาพโดยกันเงิน 32 บาทต่อหัวจากอัตราเหมาจ่าย 1,202 บาท กองทุนนี้จะช่วยค่าใช้จ่ายที่เกินออกมา เช่นในการผ่าตัดใหญ่ หรือมีผู้รับบริการมาก แต่กองทุนนี้จะค่อยๆหมดไป 5) ในวันที่ 1 เม.ย. นี้ โรงพยาบาลศิริราชและรามาริบัติ จะเข้าร่วมโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ในฐานะเป็นโรงพยาบาลแม่ข่าย 6) มีแนวคิดที่จะกันเงินหัวละ 10 บาทจากอัตราเหมาจ่ายเพื่อสร้างบริการแพทย์ฉุกเฉิน และศูนย์บริการแพทย์ขั้นสูงมีการผ่าตัดหัวใจเป็นต้น 7) พบว่างบประมาณที่ใช้ในโครงการนี้ยังไม่พอเพียง ขาดอยู่เกือบ 1 หมื่นล้านบาท 8) โรงพยาบาลหลายแห่ง เช่นที่ราชบุรี สิงห์บุรี สระบุรี นครศรีธรรมราช สมุทรสาคร แพร่ ระนองและตราดมีรายรับไม่

พอรายจ่าย ส่วนหนึ่งต้องแก้ไขโดยพัฒนาโรงพยาบาลให้มีประสิทธิภาพและยกระดับมากขึ้น 9) ผู้ปฏิบัติงานต้องรับผิดชอบงานที่มากขึ้น บางคนวิจารณ์ว่าโครงการนี้เป็นการผลักภาระให้แก่ผู้ปฏิบัติงานมากเกินไป 10) ระบบบัญชีของโรงพยาบาลโดยทั่วไปค่อนข้างล่าช้าหลังจะต้องจัดให้มีบุคลากรชำนาญทางการเงินประจำตามโรงพยาบาลใหญ่ 11) พบว่าข้อมูลทางด้านสาธารณสุขยังมีจุดอ่อนไม่น้อย เช่นจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้มีสิทธิได้รับบัตรทองมีจำนวนเท่าใด ปรากฏการออกบัตรซ้ำซ้อนกันไม่น้อย 12) มีเสียงวิจารณ์ว่าโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคซึ่งให้สิทธิแก่ทุกคนจะทำให้คนรวย หรือคนที่ได้เปรียบในสังคม จะรูดสิทธิของคนยากจน 13) ก้าวต่อไป จะมีการออกพระราชบัญญัติประกันสุขภาพซึ่งอยู่ในระหว่างการยกร่าง และเริ่มมีเสียงที่กังวลล่วงหน้าในข้อที่จะรวบงบประมาณไปอยู่ที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติแต่เพียงแห่งเดียว ซึ่งกล่าวกันว่าจะคุมเงินงบประมาณถึงปีละ 1 แสนล้านบาท

1.3 ความเคลื่อนไหวด้านโรคภัย

- ปัญหาสุขภาพจิตมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น

น.พ.ปราศรัย บุญยวงศวิโรจน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ก.สาธารณสุข เปิดเผยว่าข้อมูลล่าสุดจากองค์การอนามัยโลก ประมาณการว่า ชาวโลกประมาณ 4 ล้านคนมีโอกาสที่จะมีปัญหาสุขภาพจิตผิดปกติ และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นอีกใน 2 ปีข้างหน้า สภาพสังคมที่กดดันให้ต้องดำเนินชีวิตอย่างเร่งรีบ มีการแข่งขันสูงและนิยมวัตถุนิยมมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตรวมถึงปัญหาครอบครัวหย่าร้าง จากสถิติของกองนโยบายและแผน ระบุว่าคนกรุงเทพฯกว่าร้อยละ 50 มีอาการเครียดจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การจราจรคับคั่งและการว่างงาน

จากการเก็บข้อมูลสายด่วนสุขภาพจิตโทรศัพทเข้ามาปรึกษาและถามข้อมูลด้านสุขภาพจิต ระหว่าง พ.ศ.2529-2539 และผลการสำรวจเมื่อปี พ.ศ.2544 พบว่าสตรีวัยทำงานอายุระหว่าง 31-40 ปีมีความเครียดสูงกว่าชาย ความเครียดส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมเด็ก ปัญหาสุขภาพของตนเอง มีคนป่วยในบ้าน และสามีมีภรรยาน้อย และพบว่าสตรีที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้น โดยมีอัตราสมองทำงานผิดปกติค่อนข้างสูง ทั้งนี้สาเหตุเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้สตรีไทยต้องปรับบทบาทตนเองใหม่จากผู้หญิงทำงานบ้านมาเป็นภรรยาที่ต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน สตรีจึงมีความเครียดได้ง่ายและสูงกว่าชาย

ในด้านปัญหาการหย่าร้าง จากสถิติของงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่าแต่ละปีมีอัตราการหย่าร้างกว่าร้อยละ 20 หรือจำนวนกว่า 7 หมื่นคู่ต่อปี ในจำนวนนี้อยู่ในกรุงเทพฯ 12,554 คู่ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี นอกจากนี้เข้าใจว่าปัญหาทางเพศเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต แต่ยังไม่ได้มีการศึกษา

ปัญหาทางสุขภาพจิตนี้ไม่ได้มีความหมายแคบเพียงการป่วยเป็นโรคจิตหรือโรคประสาท แต่ยังคงครอบคลุมถึงพฤติกรรมผิดปกติ บุคลิกภาพเปี่ยงเบน และความรู้สึกไม่เป็นสุขทั้งหลาย พบว่าสถิติการปรึกษาปัญหาความเครียดทางโทรศัพท์มีจำนวนมากถึงวันละ 20,159 ราย อย่างไรก็ตาม ผู้มีปัญหาสุขภาพจิตส่วนใหญ่มักจะไปขอความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด เช่น คู่รัก คนในครอบครัว เพื่อนสนิท หรืออาจขอความช่วยเหลือจากพระ หมอคุณ มากกว่าที่จะไปพบจิตแพทย์

อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาความเครียดอย่างง่ายและได้ผลก็คือการสร้างรอยยิ้ม ซึ่งสามารถเหนี่ยวนำให้ร่างกายได้ผ่อนคลาย สมองผ่อนคลาย ทำให้เกิดอารมณ์ที่เป็นสุขตามมาได้ กรมสุขภาพจิตจะรณรงค์ให้เกิดรอยยิ้มในคนไทย โดยจะดำเนินการในช่วงปี 2545-2546 มีสามแนวทางได้แก่รอยยิ้มในที่ทำงาน รอยยิ้มในครอบครัว และรอยยิ้มในชาติ (มติชน 080145, 260145, บ้านเมือง 250145)

- ความเคลื่อนไหวด้านสาธารณสุขที่น่าสนใจ

1) กรมควบคุมโรคติดต่อ ชี้ว่าโรคระบาดสำคัญ 3 โรคได้แก่ มาลาเรีย ไข้ช้ำ วัณโรค มีต้นตอจากแรงงานต่างด้าว เฉพาะโรงพยาบาลแม่สอดต้องเสียรักษาแรงงานต่างด้าวถึงปีละกว่า 10 ล้านบาท (กรุงเทพฯธุรกิจ 300145)

2) แพทยสมาคมเผยผลสำรวจผู้ใช้โทรศัพท์มือถือในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นแพทย์และพยาบาลจำนวน 1 พันคน พบว่าผู้ใช้ในกลุ่มนี้เชื่อว่าโทรศัพท์มือถือที่มีกำลังสูงอาจมีผลกระทบต่อข้างเคียงต่อผู้ใช้ ทำให้เกิดโรคร้ายแรงได้ เช่นปวดศีรษะ ความจำเสื่อม และโรคเมะเร็ง ทางสมาคมเรียกร้องให้สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค กระทรวงสาธารณสุข การสื่อสารแห่งประเทศไทย รัฐบาลและเจ้าของธุรกิจร่วมกันรับผิดชอบแก้ไข (ผู้จัดการ 291244)

3) ผลงานวิจัยของ ศ.พจนี ศรีบุญลือ ภาคชีวเคมี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่านิ้วในไตที่เป็นมากในหมู่วิวาสนานั้นเกิดจากภาวะโพแทสเซียมต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากพฤติกรรมการกินอาหารที่มีโพแทสเซียมต่ำและกินอาหารนั้นเป็นจำนวนมาก เช่นข้าวขัดขาว และการนำข้าวเหนียวไปแช่น้ำค้างคืนก่อนนั้นก็ทำให้โพแทสเซียมลดลงถึงร้อยละ 70 อีกอย่างหนึ่งเนื่องจากคนอีสานในชนบทต้องทำงานกลางแจ้งในไร่นา ทำให้มีการเสียโพแทสเซียมทางเหงื่อเพิ่มขึ้น (ผู้จัดการ 291244)

2. ความเคลื่อนไหวด้านอาหาร

2.1 ความเคลื่อนไหวเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์

- กระทรวงสาธารณสุขประกาศยุทธศาสตร์อาหาร พ.ศ. 2545

ยุทธศาสตร์อาหาร พ.ศ. 2545 ครอบคลุม 4 ประเด็นได้แก่ 1) การแก้ปัญหาการขาดสารอาหาร โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดาร ชนบทห่างไกล ชุมชนแออัด เฟ่งเล็งไปที่กลุ่มหญิงตั้งครรภ์และเด็กทารก จัดหาอาหารครบทุกหมวดหมู่ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) การแก้ปัญหาโภชนาการเกินอันเป็นปัญหาของสังคมเมืองรวมทั้งพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่นการกินอาหารไขมันสูง ขาดการออกกำลังกาย เป็นเหตุให้เกิดโรคที่เสียค่ารักษาแพง เช่นโรคหัวใจ เบาหวานและโรคมะเร็ง 3) การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร ให้ไร้อาหารพิษตกค้างหรือปนเปื้อนสิ่งสกปรก 4) การส่งเสริมสุขภาพประชาชน จัดทำสื่อชาวบ้านส่งเสริมให้ประชาชนทั่วประเทศดูแลสุขภาพ รู้จักเลือกอาหารรับประทาน การออกกำลังกายให้เหมาะสมแต่ละวัย (ผู้จัดการ 22,290145 มติชน 300145) ยุทธศาสตร์อาหารดังกล่าว มีความสำคัญต่อระบบหลักประกันสุขภาพ ความแข็งแรงทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ของประชากร และสร้างความเป็นธรรมทางอาหาร ไม่ปล่อยให้เกิดภาวะที่ประเทศซึ่งเป็นผู้ส่งออกอาหารหรือพยายามเป็น "ครัวของโลก" ขณะที่เกิดสภาพอดอยากหิวโหยขึ้นอย่างกว้างขวาง

จากข้อมูลปีการศึกษา 2542 ของสำนักงานโครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่ามีเด็กนักเรียนวัยก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ขาดอาหารกว่า 5.3 ล้านคน ทั้งยังมีข้อมูลชี้ว่าเด็กเล็ก (อายุ 3-5 ปี) ประมาณ 1 ใน 5 มีความสูงต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นผลมาจากการขาดสารอาหารแบบเรื้อรัง และจากการสำรวจด้านสติปัญญาของเด็กไทยทั่วประเทศ พบว่าเด็กในระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 44 มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งปัจจัยสำคัญหนึ่งได้แก่ การได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนพอเพียง โดยเฉพาะการขาดธาตุเหล็กซึ่งมีผลต่อระดับสติปัญญาของเด็กวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญ (ผู้จัดการ 100145)

อนึ่ง การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ยังต้องเผชิญกับปัญหาในอุตสาหกรรมอาหารที่มีการทุ่มโฆษณาและใช้การตลาดสูง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เปิดเผยว่าสื่อโทรทัศน์มีอัตราเข้าถึงกลุ่มเด็กถึงร้อยละ 97 สร้างอิทธิพลต่อการซื้อถึงร้อยละ 80 ด้วยการหลอกล่อด้วยของเล่นการชิงโชคสะสมสติ๊กเกอร์แลกของ ชักจูงให้เด็กไทยกว่าร้อยละ 90 นิยมบริโภคขนมขบเคี้ยวแบบแป้งกรอบ ลูกกวาด ลูกอมและน้ำอัดลม โดยเฉพาะขนมขบเคี้ยวในปี 2543 มีมูลค่ากว่า 1 หมื่นล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ 290145)

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับทวงทำนองการดำเนินชีวิต

1. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการบริโภค

1.1 ความเคลื่อนไหวด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

- สิ้นยุคซื้อด้วยอารมณ์สำหรับผู้บริโภคทั่วไป

มีรายงานที่น่าสนใจเกี่ยวกับคาดการณ์พฤติกรรมผู้บริโภคในปี 2545 ที่ชี้ว่า ในปีนี้ผู้บริโภคจะมีการเปลี่ยนแปลงในการจับจ่ายใช้สอย และถือเป็นการสิ้นสุดซื้อด้วยอารมณ์ โดยรายงานกล่าวว่าในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการที่ต้องเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ และในปี 2545 นี้ คาดว่าเศรษฐกิจยังไม่ดีขึ้น รวมไปถึงอำนาจในการซื้อของผู้บริโภคอยู่ในสภาพที่ไม่ดีมากนัก จึงจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องรู้ทิศทางของพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคยุควิกฤติเศรษฐกิจจะมีพฤติกรรมกรรมที่รอบคอบมากขึ้นในการจับจ่ายใช้สอย เน้นสินค้าเป็นรูปธรรมจับต้องได้มากกว่านามธรรมที่เป็นแค่อะไรดี ชดเชยกัน ยังเลือกซื้อคุณภาพบวกกับราคา และมีการศึกษาผลิตภัณฑ์ก่อนซื้อ เพราะผู้บริโภคมีความรู้มากขึ้น อีกทั้งยังต้องการผลประโยชน์เร็วขึ้นและดีกว่าปกติ

- ตลาดวัยรุ่นโตสวนทาง แถมซื้อด้วยอารมณ์

อนึ่ง พบว่าแม้ว่าเศรษฐกิจตกต่ำ แต่กำลังซื้อของวัยรุ่นไทยกลับมีอัตราการเติบโตที่สวนทางกัน โดยสัดส่วนวัยรุ่นไทยกว่า 8 ล้านคนของจำนวนประชากรทั้งหมด มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นจาก 30% เป็น 40% ในปี 2544 และคาดว่าในปี 2545 จะเพิ่มขึ้น 10% เป็น 50% ซึ่งเป็นกำลังซื้อที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกับต่างประเทศมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่ทำให้กำลังซื้อเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มาจากการรับรู้ข่าวสารที่รวดเร็ว และพ่อแม่หรือผู้ปกครองยังเป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญด้วยการทุ่มเทให้ลูกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งการศึกษา และการใช้ชีวิต ทำให้เกิดความเคยชินกับการใช้เงินในสินค้าแทบทุกอย่าง อีกทั้งกลุ่มวัยรุ่นจะซื้อสินค้าด้วยอารมณ์มากกว่าเหตุผลซึ่งปัจจุบันตลาดรวมสินค้าทุกประเภทที่จับ

กลุ่มวัยรุ่นมีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านบาท โดยเฉพาะในตลาดเครื่องสำอางวัยรุ่นมีมูลค่ากว่า 2,000 ล้านบาท ซึ่งมีอัตราการเติบโตไม่น้อยกว่า 20% ต่อปี อีกทั้งช่วงวัยรุ่นที่จะเจาะตลาดเข้าไปก็ยาวขึ้น คือตั้งแต่ 13 – 29 ปี (กรุงเทพฯธุรกิจ 300145)

1.2 ความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยว -เที่ยวทั่วโลกไปได้ทุกเดือน

ความเคลื่อนไหวด้านการท่องเที่ยวในเดือนม.ค.นี้ มีข่าวที่น่าสนใจและน่าติดตามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากรัฐบาล ได้ทุ่มงบประมาณกว่า 6,000 ล้านบาท เพื่อกระตุ้นตลาดท่องเที่ยวที่คาดว่าจะสร้างรายได้สะพัดทั่วประเทศกว่า 6 แสนล้านบาทอย่างรวดเร็ว และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวได้อย่างเด่นชัดในปี 2545 โดยเปิดตัว “โครงการเที่ยวทั่วโลก ไปได้ทุกเดือน” เป็นโครงการแรกที่รัฐบาลกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 ม.ค. 2545 ซึ่งมีจุดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะจัดขึ้นตลอดทั้งปี 2545 เป็นจุดขาย โดยคาดว่าจะสามารถเพิ่มการเดินทางภายในประเทศของกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทยเป็นประมาณ 61.53 ล้านคน/ครั้ง และสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวสะพัดในประเทศเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 308,000 ล้านบาท รวมทั้งยังจูงใจคนไทยที่นิยมเดินทางต่างประเทศ เที่ยวในประเทศแทนได้ประมาณ 424,000 คน ทำให้สามารถลดเงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศได้ราว 17,700 ล้านบาท

ทั้งนี้โครงการเที่ยวทั่วโลก ไปได้ทุกเดือน จะมีหัวข้อรณรงค์ และจัดกิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง และกิจกรรมสนับสนุน ที่สอดคล้องกับหัวข้อการรณรงค์แต่ละเดือน เพื่อใช้เป็นจุดขายกระตุ้นตลาดนักท่องเที่ยวคนไทย และตลาดนักท่องเที่ยวคนต่างชาติ ดังต่อไปนี้ เดือนมกราคม หัวข้อการรณรงค์ คืออลังการตำนานแผ่นดิน (Legends of Kingdom) กิจกรรมหลักเน้นจัดแสดงแสงเสียง ซึ่งจะเริ่มพร้อมกันวันที่ 19 มกราคม 2545 พื้นที่ 8 แห่งทั่วประเทศ คือ กรุงเทพฯ เชียงราย สุโขทัย กาญจนบุรี พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา ศรีสะเกษ และลพบุรี กำหนดราคาบัตรเข้าชมราคาเดียวกัน คือ 250 บาท เป็นต้น เดือนกุมภาพันธ์ หัวข้อการรณรงค์ คือเทศกาลเมืองกับดอกไม้ (Flower Paradise) กิจกรรมหลักเน้นงานประเพณีมหรพรมไม้ดอกไม้ประดับ เดือนมีนาคม หัวข้อการรณรงค์คือพระราชพิธีพืชมงคล (Summer Music & Sport Festival) กิจกรรมหลักเน้นกิจกรรมดนตรีและกีฬา เดือนเมษายน หัวข้อการรณรงค์คือเย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์ (Songkran Splendors) กิจกรรมหลักเน้นงานประเพณีสงกรานต์ เดือนพฤษภาคม หัวข้อการรณรงค์ คืออร่อยทุกไร่ชิมไปทุกสวน (Thai Fruit Festival) กิจกรรมหลักเน้นผลไม้ ได้แก่ การจัดงานเที่ยวเยือนสวนผลไม้ทั่วประเทศ และเทศกาลผลไม้หลากเส้นทางทั่วประเทศ อาทิ ระยอง หนองบัวลำภู ราชบุรี นครราชสีมา เป็นต้น เดือนมิถุนายน หัวข้อการรณรงค์ คือผจญภัยใจสีเขียว (Green Adventure Festival) กิจกรรมหลักเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย

เดือนกรกฎาคม หัวข้อการรณรงค์ คือใจนี้เรื่องเมืองศิลป์ (Timeless Thai Elegance) กิจกรรมหลักเน้นงานประเพณีเข้าพรรษา เดือนสิงหาคม หัวข้อรณรงค์คือครอบครัวสุขสันต์ (Fun Fair Festival) กิจกรรมหลักเน้นการท่องเที่ยวระหว่างครอบครัว ได้แก่ การจัดงานครอบครัวไทยเที่ยวไทยตลอดทั้งเดือน การเที่ยวสวนสนุก สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ต่างๆ ทั่วประเทศ เป็นต้น เดือนกันยายน หัวข้อรณรงค์ คือสุดยอดเรือสยาม (International Boat Race) กิจกรรมหลักเน้นประเพณีไทยเกี่ยวกับสายน้ำ ได้แก่ ประเพณีแข่งเรือกอลและนานาชาติชิงถ้วยพระราชทานราชาธิวาส ประเพณีแข่งเรือยาวพิจิตร พิษณุโลก นครสวรรค์ ปราจีนบุรี เป็นต้น เดือนตุลาคม หัวข้อการรณรงค์คือมหัศจรรย์ฝั่งโขง (The Magnificent Mekong River) กิจกรรมหลักเน้นงานประเพณีริมฝั่งโขง ได้แก่ ประเพณีออกพรรษา บั้งไฟพญานาค ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง เทศกาลท่องเที่ยวแม่น้ำโขงและดินแดนสามเหลี่ยมมรกต เป็นต้น เดือนพฤศจิกายน หัวข้อรณรงค์คือสีสันแห่งสายน้ำ มหกรรมลอยกระทง (Loy Krathong Festival) กิจกรรมหลักเน้นงานประเพณีลอยกระทงจังหวัดหลักๆ ทั่วประเทศ เดือนธันวาคม หัวข้อรณรงค์คือมหัศจรรย์เมืองไทย (Thailand Extravaganza) กิจกรรมหลักเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ งานเฉลิมฉลองพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 75 พรรษา Bangkok Countdown 2002 Bangkok Fashion Extravaganza International เป็นต้น (ผู้จัดกร 310145)

2. ความเคลื่อนไหวด้านสื่อและการโฆษณา

2.1 ความเคลื่อนไหวด้านสื่อโทรทัศน์

– ช่อง 11 และไอทีวี ได้ถ่ายทอดสดแข่งขันฟุตบอลโลก 2002

ในเดือนม.ค.นี้ความเคลื่อนไหวด้านสื่อโทรทัศน์คงไม่มีข่าวใดที่น่าสนใจเท่ากับการที่กรม ได้อนุมัติงบฯ 1,225 ล้านบาท เมื่อวันที่ 22 ม.ค. เพื่อปรับปรุงช่อง 11 ให้ขยายสัญญาณครอบคลุมทั่วประเทศเตรียมรับศึก “โคเรีย - เจแปน” ฟุตบอลโลก 2002 ซึ่งการปรับปรุงครั้งนี้จะทำให้ช่อง 11 เป็นเครือข่ายสถานีโทรทัศน์ที่ใหญ่ที่สุดครอบคลุมพื้นที่ในการออกอากาศ 90% จากเดิมที่ครอบคลุมพื้นที่เพียง 67%

ทางด้านนายวิวรรต ชาญ ภาพิสินธุ์ ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลโลก 2002 สำนักนายกฯ เปิดเผยว่า เมื่อวันที่ 28 ม.ค. 2545 ทางคณะกรรมการฯ ได้มีการประชุมร่วมกับบริษัท ทศภาค จำกัด ซึ่งได้รับลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลโลก 2002 ครั้งที่ 17 ที่ประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น ในเดือน พ.ค. 2545 นี้ และได้เซ็นสัญญาให้สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่ง

ประเทศไทย ช่อง 11 เป็นผู้ถ่ายทอดสดการแข่งขันดังกล่าว ทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย หรือทีวี่พลู ได้เสนอตัวที่จะเข้ามาร่วมถ่ายทอดสดการแข่งขันในครั้งนี้ด้วย ดังนั้นทางทศภาคจึงให้ช่อง 11 เป็นผู้พิจารณาเพื่อตัดสินว่าจะให้ทีวี่พลูเข้ามาร่วมถ่ายทอดสดในครั้งนี้ด้วยหรือไม่ เนื่องจากทศภาคได้เซ็นสัญญาให้ช่อง 11 เป็นผู้ได้รับสิทธิในการถ่ายทอดสดครั้งนี้ไปแล้ว หากทีวี่พลูจะเข้ามาร่วมถ่ายทอดสดด้วยจึงจะต้องมีการแก้ไขสัญญาใหม่ อย่างไรก็ตาม ทางนายสุชาติ สุชาติเวชภูมิ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ได้ยืนยันว่าจะไม่มีการแก้ไขสัญญาที่ช่อง 11 ได้ทำไว้กับบริษัททศภาคก่อนหน้านี้ ซึ่งทางทีวี่พลูจะต้องตัดสินใจออกมาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไปภายในวันที่ 31 ม.ค. นี้ หากไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ การร่วมกันของทีวี่พลูก็ต้องยุติบทบาทลง จากนั้นเป็นหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องที่จะไปดำเนินการเจรจาและตกลงกับช่อง 11 และบริษัททศภาคว่าจะให้ทีวี่ช่องใดเข้ามาร่วมดำเนินการถ่ายทอดสดเพิ่มเติม

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ม.ค. 2545 นายวรวิทย์ โจนพานิช กรรมการผู้จัดการ บริษัท ทศภาค จำกัด ผู้ได้รับลิขสิทธิ์การเผยแพร่การถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลโลก 2002 ทางสถานีโทรทัศน์ และวิทยุ เปิดเผยว่า บริษัทได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น (เอ็มไอยู) กับสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในการให้ลิขสิทธิ์กับสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในการแพร่ภาพไฮไลท์ฟุตบอลโลก 2002 แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 29 พ.ค. - 2 ก.ค. 2545 ระหว่างเวลา 22.30 - 24.00 น. ทุกวัน ทั้งนี้ไอทีวีจะเป็นสถานีโทรทัศน์อีก 1 ช่องที่ร่วมถ่ายทอดสดการแข่งขันฟุตบอลโลกครั้งนี้ร่วมกับสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ด้วย แม้ว่าทีวี่พลูจะเข้าร่วมในการถ่ายทอดสดในครั้งนี้หรือไม่ก็ตาม โดยทางทีวี่พลูจะแถลงข่าวเรื่องการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล 2002 อย่างเป็นทางการ ในวันที่ 1 ก.พ. นี้ ซึ่งจะเป็นวันเดียวกับที่บริษัทจะรายงานต่อเคิร์ช กรุ๊ป เจ้าของลิขสิทธิ์การถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอลโลกว่าจะมีทีวี่ช่องใดในประเทศไทยร่วมถ่ายทอดสดด้วยบ้าง (กรุงเทพธุรกิจ 23, 290145, ผู้จัดการ 29,310145, มติชน 300145)

2.2 ความเคลื่อนไหวกรณีรัฐบาลแทรกแซงสื่อ

ทางด้านความเคลื่อนไหวกรณีการแทรกแซงสื่อ นั้นมีข่าวที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในวันที่ 22 ม.ค. เมื่อคณะกรรมการ 3 ฝ่ายด้านสื่อ ประกอบด้วยองค์กรวิชาชีพสื่อ เครือข่ายนักวิชาการเพื่อการปฏิรูปสื่อ และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสื่อ ได้ประชุมหารือกันและมีแถลงการณ์ร่วมกัน 3 ประการคือ

1) ที่ประชุมเห็นร่วมกันที่จะคัดค้านพฤติกรรมที่เข้าข่ายแทรกแซงและครอบงำการทำงานของสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ที่รัฐบาลได้ดำเนินการต่อเนื่องมานับตั้งแต่กรณีที่รัฐบาลพยายามจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพและปฏิรูปสื่อ จนถึงความพยายามจัดตั้งศูนย์อำนวยการทำความเข้าใจประชาชน (ศขป.) แม้จะเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์บริการข่าวสารเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในภายหลัง แต่เป้าหมายยังเหมือนเดิม ซึ่งคณะกรรมการทั้ง 3 ฝ่ายไม่เชื่อว่าเป็นการเปลี่ยนความคิด

2) แทนที่รัฐบาลจะเข้ามาควบคุมสื่อ รัฐบาลควรแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้มีการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะสื่อวิทยุและโทรทัศน์ให้เป็นที่น่าเชื่อถือตามมาตรฐาน 40 และควรผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ เพราะที่ผ่านมาจะเห็นว่ารัฐบาลยังไม่เคยระบุชัดเจนว่าจะทำอย่างไรกับพ.ร.บ.ดังกล่าว และ 3) รัฐบาลมีหน้าที่โดยตรงที่จะส่งเสริม ค้ำครองเสรีภาพในการเสนอข่าวสารเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลหลากหลาย ดังนั้น รัฐบาลไม่ควรเข้ามาใช้สื่อของประชาชนทั้งองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และกรมประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือหรือประโยชน์ของรัฐ (กรุงเทพธุรกิจ 230145, มติชนสุดสัปดาห์ 280145 - 030245)

3. ความเคลื่อนไหวด้านศาสนา ประเพณี ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

3.1 ความเคลื่อนไหวทางด้านศาสนา

เดือนม.ค. มีข่าวที่น่าสนใจทางด้านศาสนา คือ เมื่อพระธรรมวิสุทธิมงคล หรือหลวงตาบัว เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตาด มอบหมายให้นายทองก้อน วงศ์สมุทร นำหนังสือมายื่นต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ในวันที่ 21 ม.ค. 2545 เพื่อให้มีการทบทวนร่าง พ.ร.บ.สงฆ์ฉบับใหม่ผ่านทางนพ.พรหมมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยหนังสือดังกล่าวระบุว่า ร่าง พ.ร.บ.สงฆ์ ฉบับใหม่มีความขัดแย้งกับพระธรรมวินัย เช่น การรวบอำนาจการบริหารคณะสงฆ์ไว้ที่บุคคลและคณะบุคคลอย่างเบ็ดเสร็จ และมีกำหนดให้สำนักพระพุทธศาสนาอยู่ในบังคับบัญชาและขึ้นตรงต่อบุคคลเพียงคนเดียว จึงขอให้มีการทบทวนแก้ไข เพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่สงฆ์ทั้งปวง และสอดคล้องกับพระธรรมวินัย ก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ นายทองก้อน กล่าวว่า เนื่องจากรัฐบาลชุดที่แล้วได้ตรา พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการปฏิรูปการศึกษา แต่ได้แอบแฝงปัญหา ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่พระพุทธศาสนา ทางกลุ่มศิษยานุศิษย์หลวงตามหาบัว จึงต้องการให้แก้ไขรัฐธรรมนูญและเพิ่มข้อความว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย” และการร่าง พ.ร.บ.สงฆ์ต้องทำด้วยความชอบธรรมเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย พร้อมทั้งให้มีการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาทุกระดับชั้น โดยให้มีการตรา พ.ร.บ.การสอนวิชาพระพุทธศาสนาบังคับใช้ด้วย (บ้านเมือง, มติชน 220145, Bangkok Post 220102)

4. ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

4.1 ความเคลื่อนไหวด้านยาเสพติด

ความเคลื่อนไหวด้านยาเสพติดในเดือนม.ค.นี้มีข่าวที่น่าสนใจและน่าติดตามหลายเรื่องด้วยกัน ทั้งนี้จากการเปิดเผยของนายธีรภัทร สันติเมทนีดล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ถึงผลสำรวจ และการตัดทำลายพื้นที่ปลูกฝิ่นว่า จากการสำรวจล่าสุดช่วงปลายปี 2544 - 18 มกราคม 2545 พบว่าพื้นที่ปลูกฝิ่นโดยรวมทั้งประเทศปี 2544 ประมาณ 5,509 ไร่ โดยจังหวัดที่มีการปลูกฝิ่นมากที่สุด คือจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 2,689 ไร่ รองลงมาจังหวัดแม่ฮ่องสอนประมาณ 960 ไร่ จังหวัดเชียงรายประมาณ 957 ไร่ จังหวัดตากประมาณ 600 ไร่ และจังหวัดน่านประมาณ 114 ไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้การตัดทำลายฝิ่น จะเน้นในพื้นที่ที่มีข้อมูลข่าวสารถว่า มีการปลูกฝิ่นเพื่อการค้า และเป็นพื้นที่ปลูกฝิ่นขนาดใหญ่ จะไม่มีการตั้งเป้าว่าแต่ละปีจะตัดทำลายฝิ่นกี่ไร่

อย่างไรก็ตาม บริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างประเทศไทย พม่า และลาว ยังเป็นแหล่งผลิตฝิ่นดิบที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีฝิ่นประมาณ 250 ตัน/ปี ถูกแปรเป็นเฮโรอีนส่งออกสู่ตลาดใหญ่ที่ยุโรป ผ่าน 5 เส้นทางหลักคือ 1. ลำเลียงผ่านประเทศเวียดนาม 2. ลำเลียงผ่านทางตอนเหนือของพม่า 3. ลำเลียงผ่านจีน 4. ลำเลียงผ่านไทยในจำนวนร้อยละ 30-40 ของจำนวนเฮโรอีนที่ผลิตได้ ประเทศไทยจึงยังเป็นช่องทางสำคัญในการลำเลียงเฮโรอีน เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความสะดวกในเรื่องของการคมนาคมและการสื่อสาร และ 5. ลำเลียงทางเรือผ่านประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

ส่วนทางด้านรัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณ 20 ล้านบาทเพื่อให้โครงการพัฒนาอดอยตุง สอนว่าแดง ปลูกพืชทดแทนการผลิตยาเสพติด ตามที่รัฐบาลพม่าร้องขอ ทั้งนี้ทางม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานโครงการพัฒนาอดอยตุง ในพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (คพต.) ได้เชิญแกนนำกลุ่มเกษตรกรว่าแดง มาร่วมสัมมนาเมื่อวันที่ 23 ม.ค. เพื่อสอนทักษะ การปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อการค้าในพื้นที่พม่า เพื่อให้เลิกผลิตยาเสพติดในอนาคต หากโครงการนี้สำเร็จจะเป็นเหมือนอดอยตุงในปัจจุบัน และเมื่อกลุ่มเกษตรกรว่าแดงมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว การปลูกพืชเพื่อผลิตยาเสพติดก็จะหมดไปในที่สุด

ในส่วนของกทม.นั้น นพ.กฤษณ์ ธีรวัชร ผู้อำนวยการสำนักอนามัย กทม. ได้กล่าวถึงแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในเขตกทม. ปี 2545 ว่า กทม.ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 17 ล้านบาทในการแก้ไขปัญหาชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 50 สำนักงานเขตพื้นที่ในกทม. โดยของบฯผ่านสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยแบ่งออกมา 13 ล้านบาทเพื่อดำเนินงานด้านยาเสพติดโดยเฉพาะ ทั้งนี้ได้ให้แต่ละสำนักงานเขตไปจัดทำปัญหาและแผนแต่ละพื้นที่รวบรวมส่ง ป.ป.ส. สำหรับข้อมูลของแต่ละเขตพื้นที่ของเขตกทม.นำเสนอมาพบว่า 7 เขตพื้นที่ที่มีปัญหาของยาเสพติดอยู่ในชั้นที่รุนแรง (ผู้จัดการ 15,220145,กรุงเทพฯธุรกิจ 230145)

ภาคผนวก

รายชื่อคณะผู้ดำเนินงานโครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทย

(โดยการอุดหนุนของ สกว.)

1. **นายอนุช อภาภิรม** ตำแหน่งหัวหน้าโครงการฯ จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักคิด นักเขียนและนักวิจัยอิสระ เคยทำงานเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และเคยดำรงตำแหน่ง กรรมการผู้จัดการ บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดิ์ และตำแหน่งรองกรรมการผู้จัดการอาวุโสด้านตำราเรียน บริษัทสำนักพิมพ์ต้นอ้อแกรมมี จำกัด เคยเป็นที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยของนายมารุต บุญนาค และได้เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันพระปกเกล้า และเป็นรองประธานฝ่ายโครงการมูลนิธิโลกสีเขียว ปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งเป็นประธาน มูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา
2. **นางวิสมัย อภาภิรม** ตำแหน่งบรรณาธิการประจำโครงการฯ จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีประสบการณ์ในวิชาชีพสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ กว่ายี่สิบปี โดยทำงานประจำกองบรรณาธิการนิตยสารและหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ ก่อนที่จะมาทำงานเป็นบรรณาธิการสังเคราะห์รายงานจากสนาม ในโครงการแสวงหารูปแบบการพัฒนาระดับท้องถิ่นของรัฐ นอกจากนี้ยังเคยเป็นบรรณาธิการวารสารประมวลข้อมูลข่าว “สารสนเทศ” และบรรณาธิการโครงการสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสิ่งแวดล้อม มูลนิธิโลกสีเขียว ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการและนักแปลอิสระ
3. **นางสาวซิลวี มาคดาลีนา ฮอลลิงก์** ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เคยทำงานเป็นอาจารย์ประจำและหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนอานวยศิลป์ อาจารย์ประจำและหัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ และเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาไทยคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยคณา สวัสดิ์ มหาสารคาม และเคยเป็นนักวิชาการ บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด บริษัทสำนักพิมพ์สวัสดิ์ จำกัด และบริษัทต้น อ้อ-แกรมมี จำกัด
4. **นางสุกานต์ รัตนพันธ์** ตำแหน่งนักวิจัย จบปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เคยทำงานเป็นนักเขียน ตำราวิชาการให้กับบริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด และบริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด เป็นประจำกองบรรณาธิการ วารสารชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ ผู้ช่วยบรรณาธิการโครงการสิ่งพิมพ์ มูลนิธิโลกสีเขียว นักวิชาการสำนักพิมพ์สวัสดิ์ จำกัด และเคย อยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยประสานงานรองกรรมการผู้จัดการ บริษัทต้นอ้อ-แกรมมี จำกัด
5. **นางสาวเยาวนันท์ เขมฐรัตน์** นักเขียนรับเชิญ จบปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จากจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เคยทำงานประจำกองบรรณาธิการ บรรณาธิการ และที่ปรึกษาบรรณาธิการนิตยสารมีชื่อหลายฉบับ เคยเป็นอาจารย์ ประจำภาควิชาการถ่ายภาพและภาพยนตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลอยู่ประมาณ 12 ปี ก่อนที่จะผันตัวเองออกมาเป็นอาจารย์ พิเศษ และทำงานเป็นนักเขียนนักแปลอิสระในปัจจุบัน
6. **นางสาวแสงเสรี อภาภิรม** นักเขียนรับเชิญจบปริญญาตรีสาขา Finance: Investment & Banking; California State University, Fullerton, U.S.A และปริญญาโทสาขา Finance & Marketing จากสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Sasin) เคยทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประจำแผนก FX Operation, Global Risk Mgmt. Div., และตำแหน่ง Trader, Global Market Div., ที่ธนาคาร Chase Manhattan, กรุงเทพฯ ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประจำแผนกพาณิชย์ธนกิจ บล.ไทย พาณิชย์
7. **Mr. Samuel Srethapakdi**, นักแปล จบการศึกษาปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ จาก Brown University, U.S.A เคยทำงาน ตำแหน่ง Senior Consultant ในบริษัทที่ปรึกษามีชื่อ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง Assistant Manager ธนาคาร Rabo Bank ประเทศไทย
8. **นางสาวโหรี ไชยภูมิ** ตำแหน่งเลขานุการและผู้ช่วยนักวิจัยประจำโครงการฯ จบการศึกษาปริญญาตรีคณะบริหารธุรกิจ สาขา การบริหารงานทั่วไป จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เคยทำงานตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการ รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส ด้านตำรา เรียน บริษัทต้นอ้อ แกรมมี รับผิดชอบจัดพิมพ์จัดเก็บเอกสารตำราเรียน และช่วยงานบรรณาธิการฯ ฯลฯ และตำแหน่งเจ้าหน้าที่ การเงินสินเชื่อ บริษัทแสงปัญญาเลิศ จำกัด ทำงานทางด้านบัญชีและติดต่อประสานหน่วยงานราชการและเอกชน มีความ ชำนาญในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft Word และ Excel เป็นอย่างดี